

Pri tej priliki je v nekem daljšem govoru razvil svoj program ki obsega tri točka: 1. Napravo delavskih zakonov, ki bi uredili razmere mej kapitalisti in delavci; 2. preuredbo davkov in sicer tako, da bodo davkoplačevalci zmogli svoja bremena in 3. izdanje društvenih zakonov, ki naj bi utrdili razmere mej državljanskimi družbami in verskimi zadrugami. Ta program je rekel Dupuy, je oni, s katerim bo stopil pri prihodnjih volitvah pred volilce in katerega priporoča vsem republičanskim kandidatom.

**Anglija.** — Spodnja zbornica vzprejela je §. 2 irske predloge. Dasi se posvetovanje počasi viši in nasprotniki delajo velike ovire, je vendar skoro brozdovomno, da dobi Irska svojo samoupravo, četudi ne popolnoma po Gladstonejevi homeruli, kateri se bode dodal marsikateri dodatni zakon.

## Obrtnija.

### Čikago in Kolumbijeva razstava.

Dne 1. maja se je otvorila v Čikagu velika svetovna razstava. Mi smo obljubili svojim čitateljem, da bomo obširneje govorili o tej razstavi. Predno pa začnemo popis razstave, hočemo nekoliko spregovoriti o mestu samem, kjer se z razstavo slavi štiristoletnica odkritja Amerike.

Pred desetimi leti bi še ne bilo nobene dvombe, da bi se bila razstava priredila v Novem Yorku. Nobeno drugo mesto v Ameriki se ne bi moglo meriti ž njim. Še sedaj, ko se je bil začel v zbornici razgovor, kje naj bode razstava, so Novoyorčani kar debelo gledali, da se o tem razpravlja. Niti misliti si niso mogli, da se bode kako drugo mesto poganjalo za razstavo. Ali oglasilo se je mesto Čikago na severno-ameriškem zapadu, in reči moramo, da so jo postavodajalci Zjedinjenih držav prav dobro pogodili, ko so se odločili za to mesto. Ne le, da je Čikago največ obljubilo za razstavo, temveč ima tudi uprav ameriški značaj v toliki meri, kakor nobeno drugo. To mesto tako rekoč še le nastaja, kakor vse v Ameriki n se odlikuje z vprav ameriško marljivostjo in hitrostjo.

Pred dvajsetimi leti je Čikago bilo mesto druge vrste. Ta čas je pa že prehitelo Boston, Baltimore, Cincinnati, St. Louis in Filadelfijo, in če tako dalje pojde, prehitel, predno mine deset let, ponosni Novi York. V mnogih ozirih ga že sedaj prekaša.

Tako naglo še ni postalo nobeno mesto kakor Čikago. Pred šestdesetimi leti so tukaj, kjer je sedaj mesto, bile obširne, travnate, precej močvirne planjave. Še sedaj žive ljudje, ki so videli zidati prve hiše in se spominjajo, kako so lovili bivole po krajih, kjer je sedaj mesto, ki ima nad tisoč ulic in skoro devetdeset tisoč hiš. Čikažani se norčujejo, da je nekdo izmed njih prednikov zaspal na prazni planjavi, in ko se je prebudil, je pa že bil nad njim sezidan velik hotel. Ta prispodoba je pa vsekako umestna, ako pomislimo, kako naglo so se zidale hiše posebno po drugem velikem požaru.

Baš sedaj je v Čikagu važna doba. Mesto zgublja svoj prvotni bolj kmetski značaj in postaja veliko industrijsko in trgovsko središče. V nekaterih delih mesta vidiš še vedno lesene bajte, v drugih pa velikanske pa-

lače, kakeršne bi tudi v največjih evropskih mestih zastoj iskal. Mesto ima najlepše parke in vile. V vsem se vidi, da mesto še ni dovršeno, temveč, da še le nastaja in se razvija. Tudi prebivalstvo se v Čikagu še ni tako zlilo v nekako ameriansko-angleško pleme, kakor drugod. V središču mesta pač gospoduje angleščina. Govori se večji del angleški, napisi so večji del angleški. V drugih delih mesta je pa prebivalstvo še precej ločeno po narodnostih. Tako imajo irske, nemške, češke, poljske i. t. d. dele mesta. Vsaka narodnost ima svojo šolo. Izmej poldruzega milijona ljudij, jih je le 300.000, ki so se rodili v Ameriki. Štiri petine je pa priseljenih Evropecev, ki se pa tukaj čutijo popolnoma domačine in so se hitro navzeli tudi vseh ameriških navad. V Čikagu je več Amerikancev, kakor ima prebivalcev Cincinnati, toliko Nemcev kakor v Hamburgu, več Ircev kakor v Dublinu. Mesto je zares pravi Babilon. Po neki statistiki je v Čikagu 472.000 Nemcev, 302.000 Američanov, 222.000 Ircev, 59.000 Čehov, 57.000 Poljakov, 49.000 Švedov, 47.000 Norvežanov, 43.000 Angležev, 17.000 Francozov, 16.000 Škotov, 15.000 Kanadcev, 14.000 Italijanov, 14.000 Zamorcev, 13.000 Rusov, 11.000 Dancev, 8.000 Rumuncev, 7.000 Holandcev, 5.000 Madjarov, 4.000 Švicarjev, 2.000 Kitajcev in še nekaj družih narodnostij.

V Čikagu so poleg angleških tudi nemške, češke, poljske in druge šole. Ravno tako se v vsakem teh jezikov propoveduje v cerkvah. Vsaka narodnost ima svoje klube, društva, gledališča, časopise, da celo svoje bolnice in dobrodelne zavode. Časopisov izhaja kacic 600, mej tem 24 dnevnikov in 260 tednikov. Jedna polovica dnevnikov izhaja v angleščini, druga polovica pa v nemščini, češčini, poljščini, švedščini in norveščini. Tedniki pa izhajajo tudi v holandščini, danščini, italijanščini, francoščini, ruščini; da celo v hebrejščini izhaja jeden list.

(Dalje sledi.)

### Obrtnijske raznoterosti.

**Svetlobarvne usnjate rokovice** se osnažijo, če jih drgnuš s plateno cunjjo, katero si namočil v pomerančnem soku. Rokovice drgni tako dolgo, da izgine vsa vlaga, potem jih pa obriši še z gorko cunjjo. Rokovice so potem kakor nove

**Kako se odpravijo mastne pege iz papirja?** Mastne pege iz papirja odpraviš, ako nanje položiš čistega pivnega papirja in se naj položi gorek gladež. Pivnik izvleče masčobo iz papirja. Tudi je dobro, če vzameš žgane magnezije in jej prideneš toliko bencina, da nastane masa, katera ne da nobene tekočine, ako jo stisneš. S to maso dobro zdrgni pege. Nekaj časa pusti magnezijo na papirji, potem jo pa otresi. Sveže pege hitro zginejo. Stare pa polagoma in se mora drgnjenje večkrat ponavljati.

**Kvilaja lub dobro sredstvo za pranje.** Ta lub, ki se dobi v vseh droguerijah polije se zvečer z vročo vodo, če mogoče z dežnico in zjutraj se lug odlije in zredči z vročo vodo. Svetlo blago se v tej vodi opere jedenkrat, temno pa dvakrat. Ko se blago splakne v čisti vodi, zavije se v čist robec, potem pa se precej vlažno zlika z gladežem na pravi strani.



jela in vsi moskovski listi sedaj po odhodu carjevem v prelepih člankih slavijo skrbnega, dobrega in miroljubnega sedanjega ruskega vladarja

**Belgija.** — Vojno ministerstvo pripravlja predlogo za povišanje vojske. Belgiji je močnejše vojske največ treba zaradi notranjih delavskih razmer. Socijalistički duh, ki preveva ondi delavce, navdaja zmirom bolj vlado s skrbjo. Sicer je pa tudi republikanski duh močno razširjen po Belgijskem.

## Obrtnija.

### Čikago in Kolumbijeva razstava.

(Dalje.)

Narodnih prepirov, kakor so v Avstriji, ne poznajo v Čikagu, vsaj sedaj ne. Tukaj se ljudje tudi bolj brigajo le za gospodarstvo. Pridobivanje denarja je v Čikagu, kakor sploh v Ameriki prva stvar. Prebivalstvo mesta se povekša vsako leto za kacic 100.000 prebivalcev, in vsi najdejo dela.

Zgoraj smo rekli, da v Čikagu ni narodnih bojev. Dosedaj je bilo to pač res, ali v prihodnje pa utegne postati drugače. Angleži so se začeli bati, da mesto zgubi svoj angleško-ameriški značaj, ker se vedno priseljuje toliko tujcev. Dosedaj se je tukaj potujčevanje hitro vršilo. Otroci došlih Nemcev ali Čehov so se navadno že čutili Angloameričane in niti materinščine dobro več umeli niso, unuki so pa gotovo bili že popolno angleški govoreči Američani. Od kar so se osnovale neangleške šole, izhajajo časopisi v raznih jezicah, se pa to raznarodovanje ne vrši več tako hitro. Posebno nekateri deli mesta dobivajo nemški značaj. S posebnim zakonom se je vpeljala občna šolska dolžnost in hkratu določilo, da se mora v vseh šolah poučevati angleščina. Proti temu zakonu se pa začanja upor pri neangleških prebivalcih. Nemce so nekoliko potolažili s tem, da so v mestne šole vpeljali nemščino kot neobvezni predmet, katere se uče tudi mnogi Nemci. Sedaj ga nekaj besed iz mladih dnij čikaškega mesta.

Zemlja, kjer sedaj stoji Čikago, je bila znana že v sedemnajstem stoletju. Tedaj so tjakaj prišli prvi francoski misijonarji spreobračat Indijane. Tedaj so prišla v Evropo prva poročila o silno rodovitnih pokrajinah onostran kanadskih jezer, o velikih rekah, ki ondi teko in rudeče kožcih ondi bivajočih. Omenjali so majhno reko Čikago, po kateri Indijani vozijo proti Mississipiju. V vsem osemnajstem stoletju so le nekateri evropski lovci zahajali v te kraje, ali še niso ustanovili nobenega sela v teh obširnih pokrajinah.

Leta 1804. je prišel v te kraje kanadski trgovec s kožuhovino John Kindie. Zgradil si je ob izlivu reke Čikago v Michigansko jezero leseno hišo in je dolgo trgoval z Indijanci, ki so mu ostali celo prijatelji o krvavih vojnah. John Kindie slavi še sedaj kot utemeljitelj čikaškega mesta.

Tedaj so ti kraji bili še v oblasti Indijanov. Zjedinjene države še tukaj neso imele nobene moči. Kupiti

so morale od Indijanov nekoliko zemlje, da so napravili vojaško postajico v varstvo trgovcev s kožuhovino in vanjo postavili 70 mož. Ta postaja je bila le malo časa. Leta 1812. so jo napali Indijani in vse vojake pobili.

Po vojni, štiri leta pozneje, so zopet kupili od Indijancev precej zemlje ob Michiganskem jezeru blizu reke Čikaga, obnovili prejšnjo vojaško trdnjavo. Obnovili so zopet vojaško postajo. Če tudi se je mnogo storilo za varstvo naseljencev, vendar nikdo ni maral iti tje. Leta 1825. je bilo le 24 belih ljudi razen vojakov tu naseljenih. Ker naselba ni uspevala, odpravili so tudi vojaško posadko.

Tedaj tukaj ni bilo po ogromnih pragozdih nobenih cest, in potov. Leta 1830. so Zjedinjene države sklenile zgraditi kanal od Kanadskih jezer skozi reko Čikago in Illinois k Mississipiju, da bi mogli preskrbovati razstresene vojaške posadke v teh krajih. Pa še tedaj ni nikdo veroval v bodočnost čikaške naselbine, ki je tedaj štela kacic 300 ljudi, mej temi pa le polovico belih, drugi so bili Indijanci, Zamorci in mešanci. Vendar je tedaj državni komisar naselbino uredil, omejil, nezasedeni deli so se ponujali na prodaj po poldrugem dolarji oralo. Pa še za to nizko ceno ni bilo kupcev.

Največ kriv temu, da se ljudje v tem kraji neso marali naseljevati, je bil strah pred Indijani, pred katerimi je bilo težko braniti naselbine. Leta 1833. so Zjed. države popolnoma zmagale Indijane in jih razpršile. Ne-katere so podvrgle. Sedaj je bila zagotovljena varnost v teh krajih. S tem letom se pa tudi prav za prav Čikago začanja, staro je torej 60 let. (Dalje sledi.)

## Obrtnijske raznoterosti.

Varstvo zoper rujo železnih delov, ležečih pod vodo. Dosedaj nimamo še pravega in povsem zanesljivega sredstva, s katerim bi se prepečila ruja železnih delov, cevij i t. d., ki leže v vodi. Najbolj običajno sredstvo je bilo do sedaj asfalt. Asfaltirani železni predmeti se pod vodo dolgo časa ohranijo brez ruje, a vendar se s časoma začno delati na njih rijaste lise, ki se potem hitro širijo in asfalt odstranijo. Bolj trpežno kakor asfalt je po novejših poskušnjah nastopno sredstvo: dotični železni deli (cevi i. t. d.) se dobro okrtajo z jeklenimi krtačami, da jim odstranimo vso nesnago in tudi rujo, ako se jih je uže prijela, potem se pa s cunjami dobro zdrgnejo. Nato vzamemo dobrega portlandskega cementa, pomešamo z vodo, da je gost kakor kaka barva in namažemo ž njim dotično železo. Pozneje potresemo še suhega cementa po namazanih delih, najbolje s pomočjo male vrečice, kakor se to zgodi pri formah za kovinsko litje. Konečno naj se počasi posuši. Ta manipulacija se ponavlja 5—6krat, a vselej je treba počakati, da se cement dobro posuši.

## Kmetijstvo.

### Škorec.

Mej najpridnejše zatiralce mrčesov šteti je škorec. Posebno, kadar ženeš živino na pokošene travnike ali požeto polje, pridruži se hitro škorec. To zaradi tega, da



**Francija.** — Obolel je precej nevarno republičanski predsednik Carnot. Nekateri listi sicer poročajo, da se mu je že na bolje obrnilo in da mu celo že v postelji ni treba več biti, vendar pa se z druge strani bolezen Carnotova slika za nevarno, ki bi znala imeti zle posledice. — V Franciji sprožila se je misel, da naj bi se za vojaštvo ne popolnoma sposobni mladeniči, ki so todobno odločeni v to, da za časa vojne opravljajo pomočna dela, že za časa miru v tako službo klicali, da se tako razbremenijo čete. S tem pomnožila bi se francoska vojska za 20.000 mož. — Torej tudi na francoskem mislijo na pomnožitev vojske.

**Francija in Rusija.** — Trgovinska pogodba sklenjena mej tema dvema državama podpisala se je te dni Rusija znižala je carino za nafto za polovico dosedanje carine. Tudi je Rusija znižala carino za glasbene instrumente, volneno blago in poljedelsko orodje. — Poroča se, da bo rusko vojaško brodovje vrnilo francoski obisk v Kronstadtu in se na povratku iz Amerike ustavilo v francoski luki Brest ali Cherbourg. Zatrjuje se, da se bo rusko brodovje še v drugih francoskih lukah ustavilo.

**Rusija.** — Po nekem poročilu iz Petrograda izdal se bode o novem letu 1894. ukaz, s katerim se bode naredil konec pošiljanju kaznjencev v Sibirijo.

**Zjedinjene države in Havajski otoki.** — Predsednik Zjedinjenih držav, Cleveland, je menda odklonil vtelesenje Havajskih otokov z Zjedinjenimi državami in je priporočil otočanom, da naj zopet posade na prestol prognano kraljico Lili-nokalani.

**Anglija in Zjedinjene države.** — Dolenja zbornica angleška sklenila je ednoglasno naprositi vnanji urad, da prične z severoamerikansko vlado pogajanja glede pogodbe, po kateri naj bi vse mej Veliko Britanijo in Zjedinjenimi državami nastale prepire razsojal posebni razsodniški odbor. To razsodniški odbor naj bi bil stalen. — To misel, ki je vzbudila v Ameriki in v Angliji nepopisno navdušenje, sprožil je milijonar Andrews Carnegie. — To je že en korak do razoroženja velvlastij. Da bi pač tudi druge države posnemale Anglijo in Ameriko.

## Obrtnija.

### Čikago in Kolumbijeva razstava.

(Dalje.)

Leta 1833. so pa iz vzhodnih držav kar drli priseljenci. Poprej se skoro dvajset let potem, ko je John Kinzie (zadnjič je stalo po pomoti Kindie) prišel v te kraje, skoro nikdo ni zmenil za te rodovitne pokrajine, sedaj so pa kar drli tja. Kakor gobe po dežji rastle so hiše iz tal. V dveh mesecih se je sezidalo skoro poldrugisto hiš v Čikagu. Mnogi priseljenci se pa niso stalno naselili, temveč so hiteli še dalje na zapad. Prihajali so pošteni kmetovalci in obrtniki, še več pa razni klateži in hudodelci. Okrog reke Čikaga se je začelo živahno življenje. Bilo je polno ljudij, upajočih na zapadu hitro obogateti.

Prve hiše so bile seveda neznatne kočice. Hotelov ni bilo. Nekateri krčmarji prenočevali so ljudij v nizkih lesenih kočah. O kacic rednih ulicah se tedaj v Čikagu ni moglo govoriti. V novembru tega leta je že začel v Čikagu izhajati prvi list „Chicago Democrat“, ki je imel sprva le nekaj čez sto naročnikov. V jedni prvih števil

je naznanil list, da so Indijani odstopili Zjedinjenim državam veliko zemlje v severnem Illinoisu in južnem Wisconsinu, v Indijani in Michiganu in se zavezali, da se naselijo o reki Missouri. Ta novica je vspeh budila prebivalce vzhodnih mest, da so še bolj hiteli na zapad. Sedaj so prihajali na stotine, da celo na tisoče in večkrat skoro za novo prišleče v Čikagu ni bilo prostora. Začelo se je skrbeti za redno zvezo z drugimi deželami. Sprva je po dvakrat na teden prihajala pošta iz vzhodnih držav in to največ z izseljenci. Parnik Pionir je vozil mej Čikago in sv. Jožefom na nasprotni strani jezera v michiganski državi. Slednji dan je prišlo po več težkih voz z naseljenci. Dne 6. junija 1834 došel je prvi parnik direktno od Erijskega jezera v Čikago in dne julija tega leta je prišla prva velika jadernica v čikaško pristanišče. Mnogo krajev, kjer je sedaj mesto, je pa tedaj bil še gozd. Tudi so to leto še v Čikagu ustrelili medveda.

Vsled prihajanja tujcev se je svet jako podražil. Vlada je svoj svet prodajala vedno v isto ceno, ali pokupili so ga špekulantje, ki so ga potem prodajali desetkrat, dvajsetkrat, da celo več kakor stokrat dražje.

Jedva so špekulantje se prilastili kak svet, takoj so dali napraviti načrte za bodoča mesta in jih razširjevali po vzhodnih mestih, da za svet dobe kupcev. Na papirji se je tako osnovalo mnogo mest, katera se v resnici nikdar niso zidala. Posebno Čikažani so postali skoro vsi špekulantje s svetom. Godile so se velikanske sleparije, napravljeni načrti so kazali lego krajev najugodnejšo in na njih so bile reke, katerih v resnici ni. Cele pokrajine so bile od špekulantov že razdeljena za mestna stavbišča.

Tudi razne banke so pospeševale te sleparije z izdajo nezaloženih bankovcev. Leta 1837. je pa prišel polom, mnogo denarnih zavodov je ustavilo plačila in posledica temu je bila, da je tudi svet na zapadu jel padati v ceni. K sreči pa Čikažani niso dosti zgubili, temveč špekulantje v velicah vzhodnih mestih, ki so bili od čikaških in drugih špekulantov pokupili cele pokrajine na zapadu.

Ta polom pa razvoja čikaškega mesta ni preprečil, temveč ga je le pripravil na bolj naravno in trdnejšo pot. Leta 1836. je Čikago že štelo blizu 4000 prebivalcev in 450 ladij je bilo prišlo v pristanišče. Da ni bilo pri tolikem priseljenji več prebivalcev, prihajajo od tod, da je večina, posebno razni klativitezi, le hitela še dalje na zapad.

Leto 1837. je pomenljivo za Čikago, kajti tega leta je bilo proglašeno za mesto. Prihodnje leto se je v Čikagu osnovalo prvo gledališče, ki je pa bilo leseno. Štiri leta pozneje se je osnovala poštna zveza z Novem Yorkom po trikrat na teden. Kako malo je tedanje mesto imajoče 10.000 prebivalcev bilo podobno sedanjemu, vidno je iz tega, da je to leto moralo županstvo prepovedati, da naj ne puste prešičev letati po trgu, ker ovirajo promet.

Že v začetku čikaškega mesta so se močno priseljevali Nemci, ker se že iz tega vidi, da že 1845. leta v



Čikagu začel izhajati prvi nemški list „Chicago Volksfreund“.

Čez najst let, kar je bilo Čikago proglašeno za mesto, t. j. leta 1847. je imelo že 17.000 prebivalcev. Prihodnjega leta je pa mesto dobilo brzojavno postajo in dne 10. aprila t. l. je prišla prva ladija po novem illinoisem in michiganskem prekopolu. V oktobru t. l. je pa v Čikago prišel prvi železniški vlak. To leto je mesto dobilo tudi vodovod in pa plinovo razsvetljavo. Štiri leta pozneje je Čikago dobilo železniško zvezo z Novim Yorkom in drugimi vzhodnimi mesti, kar je začetek njeni veliki trgovini.

Prebivalstvo se je odslej hitro množilo. Leta 1853. je že štelo 61.000 prebivalcev, 1860. l. 100.000, šest let pozneje 200.000, 1870. l. 300.000 in l. 1871. 350.000 prebivalcev.

Tedaj je bilo že trgovsko središče na ameriškem zapadu, glavno trgovišče za kmetijske pridelke les in je imelo velike mesnice za vole in prašiče. Mnogo je bilo lepih palač in industrijskih zavodov. Dne 8. oktobra 1871. leta je v južnem delu mesta šla z lučjo mlest krave. Krava je brnila v petrolejsko svetilnico. Nastal je velik požar. Čez 24 ur je ponosno mesto bila kadeče se pogorišče. (Dalje sledi.)

### Obrtna enketa.

V zbornici poslancev se je predlagalo, da se nekoliko premeni sedanji obrtni zakon, kateri povsem ne ugaja sedanjim potrebam obrtnikov. Izvolil se je poseben odsek, kateri sedaj pretresuje to stvar. Zbornica je pooblastila odsek, da zboruje tudi mej parlamentarnimi počitnicami. Da poizve potrebe obrtnikov, je odbor sklenil povabiti več obrtnikov, da povedo željo svojega stanu. Sklenilo se je, da odbor ne bode sam izbiral, koga bode vabil, temveč se povabijo nekatera društva obrtnikov, da pošljejo k enketi svoje odposlance, katere sami zbero. Ta enketa se je že začela in nekateri odposlanci so že bili poprašani. Odsek je sestavil neka vprašanja, na katera mu morajo odposlanci odgovarjati. Odposlancem se povrnejo potni stroški in jim prizna tudi primerna odškodnina za tisti dan, ko so poklicani k enketu. Odposlanci odgovarjajo na sledeča vprašanja...

#### A. Dokaz sposobnosti.

##### I. Izpit za pomočnike in mojstre pri rokodelskih obrtih.

1. Naj se bi dokaz sposobnosti popolnil z obveznim pomočniškim in mojsterskim izpitom ali le z jednim teh dveh izpitov?

2. O čem naj bi se izpraševalo pri teh izpitih?

##### II. Vpeljava dokaza sposobnosti za druge obrtne vrste.

3. Se li naj raztegne dokaz sposobnosti za rokodelske obrte tudi na tovarnarje, kateri izdelujejo v svojih zavodih take stvari?

4. a) Je li potrebno, da se zahteva dokaz sposob-

nostij od ljudij, ki začno kak trgovski obrt?

b) Kakšen naj bi bil ta dokaz sposobnosti?

#### B. Nastop, obseg in izvrševanje obrta.

6. Naj li obrtno oblastvo povpraša dotično zadrugo za mnenje, predno komu dovoli kak rokodelski ali pridržan obrt, in če se mora držati tega mnenja?

7. a) Ali naj to velja tudi pri odločevanju o obsegu kacega obrta po § 36 obrtnega reda?

b) Vprašajo naj li obrtna oblastva zadrugo in če so dolžna se držati njenega mnenja, kadar je dvom o obsegu kacega obrta?

8. Naj se li zahteva, da obrtnik, kateri potrebuje za popolno dovršitev svojih izdelkov kacij del drugih obrtov, dá izvršiti ta dela samostojnim obrtnikom dotičnega obrta ali dotičnih obrtov, ali pa morda zadostuje § 37 obrtnega reda?

9. Smejo li posestniki trgovskih obrtov jemati naročila na obrtne izdelke „po meri“, če ne dokažejo sposobnosti za dotični obrt?

10. Se li naj omeji oglasitev trgovskega obrta na določene vrste blaga?

11. a) Se li naj pri trgovini z rokodelskimi izdelki zahteva, da se poskrbi za razvidnost, od kod so izdelki?

b) Ali naj se za trgovino z rokodelskimi izdelki zahteva posebno dovoljenje?

c) Ali naj se taka trgovina pridrži izključno trgovcem?

#### C. Ponujanje blaga od hiše do hiše in prodajalnične podružnice.

12. Naj se še dalje komu dovoli, da ponuja svoje blago od hiše do hiše, ali naj se taka trgovina odpravi ali omeji in oziroma na katere predmete?

13. Se li sme dovoliti kakemu obrtnemu podjetju, da osnuje prodajalničnih podružnic, kolikor le hoče?

#### D. Obrtno pomočno osobje.

14. Če je mogoče in je li želeti, da se raztegnejo določbe VI. poglavja obrtnega reda (skrb za zdravje, počitki mej delom, nedeljski počitek, večerne in nedeljske šole, plačevanje mezde, delavske knjižice, spričevala, sezname delavcev, delavski red, določbe o razrešnji delavskega razmerja in o mladostnih pomočnih delavcih itd.) na delavce, ki opravljajo najnavadnejša v članu V. odstavek a) razglasilnega patenta k obrtnemu zakonu označena dela (dninarsko delo itd.)?

15. So li določbe §§ 96. a) in 96. b) sedanjim razmeram primerne ali je pa umestno še okrajšati delavsko dobo?

16. So se li delavske knjižice za podjetnike in delavce jednako koristne pokazale in je li želeti, da se pridržé?

17. Bi li bilo umestno in je želeti, da se §§ 96. a) in 96. b) obrtnega reda (najdaljša delavska doba, varstvo otrok in žensk) tudi porabijo pri obrtnih podjetjih s tovarniško vršbo, v katerih dela nad 20 oseb, bodisi že pomočnih delavcev ali dninarjev?



Poljaki glasovali za vojaško predlogo. Bo li pa napominano naročilo imelo blagonsne posledice za Poljake in če bo pruska vlada zares držala svojo obljubo, da jih ne bo pozabila, ker so glasovali za predlogo, to pokazala bo prihodnost. Dosedaj se je tudi že večkrat kaj obljubilo Poljakom, a se jim ni storilo.

**Norvegija in Švedija.** — Radikalna večina norveškega parlamenta bojuje se z neizprosno srditostjo in neomahljivo doslednostjo zoper unijo s Švedsko. Zadnji čas vsprejel je parlament celo vrsto predlogov naperjenih proti Švediji. Minoli teden pa je svoje nasprotstvo pokazal norveški parlament tudi proti kralju in prestolonasledniku. Znižal mu je civilno listo za 80.000 kron na leto, prestolonaslednikovo apanažo pa za 50.000 kron. Omeniti je treba, da kraljevska obitelj švedsko-norveška nima posebnega privatnega imetja; kralj in člani kraljevske obitelji dobivajo od Švedske in Norvegije posebne apanaže. Kralj dobiva od Švedske na leto 1,338.000 kron, od Norveške pa je dobival doslej na leto 336.000 kron, od katere svote so mu odtegnili 80.000 kron. To je nedvomno velika demonstracija proti kralju. V vsem se pa vidi, da se Norvegija pripravlja za republiko, za kar govori še več drugih argumentov, in prav nič se ne bode čuditi, ako nas Norvegija s tem še prav kmalu preseneči.

**Sijam v Aziji.** — Znano, da si je Francija v vzhodni Indiji z velikanskimi denarnimi in krvnimi žrtvami pridobila mogočno kolonijo Tonking. Da se pa še bolj utrdi ondi, skuša tudi okolico dobiti v svojo last. To pa ni tako lahko, ker se tudi Anglija močno poteza za pridobitev azijskih kolonij. Ena takih kolonij so katero se potegujeta Francija in Anglija je bogata dežela Sijam. Glavno mesto Bangkok, ki šteje 300.000 prebivalcev, je tako imovito, kakor malokatero mesto. Ni čuda torej, da želi i Francija i Anglija to državo za se. Toda Sijamci vedo dobro varovati svojo neodvisnost. Zajezili so reko Menam tako, da preko tega jezua morejo le male ladije do mesta Bangkok, vojnim oklopnicam je prehod nemogoč. Pred kratkim so pa Sijamci ta jez odkopali v toliko, da bi zamogla do Bangkoka pluti avstrijska oklopnica, na kateri potuje nadvojvoda Fran Ferdinand okolu sveta. To priložnost so takoj porabili Angleži in poslali nekaj ladij pred Bangkok. Da bi pa Francozi za temi ne zaostali, storili so jednako in poslali tja dve ladiji. Toda ko se te dve ladiji približata Bangkoku, napadejo ju Sijamci, ju opleni, pobijejo moštvo in ju pogreznejo. Francozi zahtevali so vsled tega od Sijamcev zadoščenja in so zasedli v sijamskem zalivu več važnih krajev. Sijamci računajoč na to, da jim bo Anglija pomogla, če bi jih napala Francija, niso iz prva dali niti odgovora na francoske tirjatve. Še-le ko so jim Francozi poslali ultimatum na katerega je bilo odgovoriti v 48 urah, sicer se prične vojna in v katerem zahtevajo od Sijamcev, da jim odstopijo precejšen del zemlje in tri milijone odškodnine, dali so odgovor, toda v vsem nepovoljen, vsled česar je Francija vkrenila vse potrebno, da se prične vojna. Anglija pri vsem tem postopa nekako ugodno za Francoze, kajti priznala je, da so ti upravičeni zahtevati odškodnino. Ako bo torej Francija ta dogodek izkoristila si le tako, da se bo zadovoljila le s kakimi prednostmi glede trgovine s Sijamom, ne bode Anglija prav nič vmes posegla; ko bi si pa Francija hotela Sijam prisvojiti, potem je pa vojna Francije z Anglijo neizogibna.

## Obrtnija.

### Čikago in Kolumbijeva razstava.

(Dalje.)

Vsi so mislili, da se mesto več ali vsaj tako hitro ne opomore, toda mesto je kakor plič Fenix kmalu še

lepše vstalo iz pepela. Z lastno pomočjo in s pomočjo vseh Zjedinjenih držav bilo je mesto kmalu sezidano. Hiše so kakor gobe po dežji rasle iz zemlje. Novo mesto bilo je še lepše in pravilnejše zidano nego prejšnje. L. 1882. je štelo 560.000 ljudij, leta 1890. že 1,208.000, lani 1,438.000 in letos lahko rečemo, da ima že nad poldrugi milijon prebivalcev.

Da se sedaj mesto tako razvija, je temu največ povod lega tega mesta ob Michiganskem jezeru, ki je pravo morje. Z reko Mississippi je zvezano z dolgim prekopom, tako da sedaj blago iz jako obširnih pokrajin prihaja v Čikago. Tukaj je trgovsko središče, kakoršnega ne najdemo več na svetu. Po železnicah in po vodi ima velikanske zveze. Žito, les in klavna živina prihaja iz daljnega ameriškega zapada in se potem dalje izvažajo. V dobrih letih se preko Čikaga izvozi skoro toliko žita, kakor iz vse Rusije, katera prideluje največ žita v Evropi.

Slednje leto se pokolje do 9 milijonov prašičev in pobije 3 milijone goved, katerih meso se deloma izvozi, deloma pa v mestu samem poje. Živinski vrta obsegajo 350 oral zemlje, 15 milijonov kvadratnih čevljev desk je bilo potrebno, da so se ti velikanski vrta zgradili. Nad 2000 ljudij imajo zato, da strežejo živini, katera semkaj prihaja, da jo največ tukaj pobijejo. Ob jezeru so velikanske žitnice, v katere vozijo celi vlaki. S stroji se potem žito razklada in naklada na ladije. V čikaško pristanišče pride vsako leto do 11.000 ladij.

Bogastvo mesta se kaže v živi kupčiji in mnogih velikanskih zgradbah. Slikovite lepote mesto baš nima, kar je naravno, ker stoji ob ravnem obrežji, sredi močvirnatega sveta. Dolgo časa tudi ni bilo posebno zdravo. Kar bi mnogi mislili, da je neizvedljivo, to Amerikanci gotovo izvedo z nenavadno hitrostjo. Ker je mesto bilo nezdravo vsled svoje prenizke lege, vzdignili so cele dele mesta, ne da bi to bilo dosti motilo prebivalce. Da olajšajo promet, so zgradili do 300 metrov dolge kanale pod reko Čikago, kateri služijo mestu mostov. Mostovi bi namreč ovirali vožnjo po reki. Jedno največjih del je pa pač vodovod. Voda v Čikagu ni bila zdrava, kar je čisto naravno, ker mesto stoji na močvirnatem svetu. Kaj je bilo torej storiti? Dobro vodo ima jezero, ali blizu mesta nikakor ni prav slastna in snažna, kar je umljivo. Izkopali so dolg kanal pod vodo, v katerega so položili cevi in potem vzeli vodo prav iz sredine velikanskega jezera. Napeljana je torej voda več milj daleč. V sredi jezera je velik stolp za čuvaja, kateri oskrbuje napravo. Ob obrežji so pa vzdane velikanske naprave, kakeršnih ni več na svetu, da gonijo vodo v mesto. Mesto je torej preskrbljeno s svežo, zdravo in okusno vodo.

Prava posebnost čikaškega mesta so nenavadno visoke hiše. V Evropi si skoro misliti ne moremo, da so tako visoke zgradbe na svetu. Tako le cerkev v Kolonji le 66 metrov visoka in vendar jo prištevajo k največjim zgradbam v Evropi. Tako visocih hiš pa ni nikjer v Evropi. V Čikagu so pa hiše, ki so pa 100 metrov visoke.



Avditorijski hotel ima pod sabo 62.000 štirjaških čevljev in ima 18 nadstropij. Visok je 90 metrov. K sreči ni treba hoditi gori in doli po stopnicah, temveč so posebne naprave, s katerimi ljudij z nenavadno hitrostjo vzdigujejo v katero koli nadstropje in zopet doli spuščajo. V vsaki hiši je cela vrsta taci priprav, po katerih se vedno premikajo ljudje. Ta hotel, kakor tudi druga podobna poslopja so v vseh nadstropjih električno razsvetljena in imajo povsod v vsa nadstropja napeljana vodo.

Za hotel se rabi le prvih deset nadstropij, v katerih je nekaj nad 200 spalnic, druga nadstropja so porabljena v druge namene. V devetem nadstropju je velika jedilnica, 60 metrov dolga, in kuhinja. Kuhinja je menda zaradi tega tako visoko, da gostje po duhu ne morejo slutiti, kaj dobe za kosilo. V višjih nadstropjih so pisarne, katerih je kacic 400. Trgovske pisarne so največ v desetem, jednajstem in dvanajstem nadstropju. V treh najvišjih nadstropjih ima svoje prostore meteorologično ali vremensko opazovališče.

V tem poslopiju je tudi gledališče, katero ima prostora za 4000 ljudij, pod tem je velika koncertna dvorana.

Da se je zgradilo to velikansko poslopje, je bilo treba 17.000.000 opek, 6000 ton jekla in železa, 250.000 ton granita, in 60.000 kvadratnih čevljev stekla za okna. Oken tma poslopje 15.000 in 2000 vrat. Električnih lučij je 10.000. Cevi za napeljavo plina in vodovoda v tem poslopiju samem so 25 angleških milj dolge, žica za razne električne naprave pa 230 angleških milj.

To poslopje se je začelo zidati v aprilu 1887. leta in pomladi 1888. leta je že bilo pod streho, in v juniju je potem v tem poslopiju že zboroval republikanski shod, kateri je bil Harrisona postavil za kandidata za predsedništvo republike. Hotel se je pa otvoril dne 9. decembra 1889. leta. To poslopje je stalo 5 milijonov dolarjev ali nad 10 milijonov goldinarjev.

(Dalje prihodnjič.)

## Obrtnijske raznoterosti.

Barva za šampilje, ki se ne posuši, se dobi, če se analinske barve pri slabem ogretju, raztope v sledečih razmerah: fuksina 2, alkohola 1 in nagelnovega olja 8 delov. Da se dobi vijoličasta barva se vzame metil vijolet, za zeleno analinsko zelenilo, za plavo oboje v enakih delih.

Da se svila spozna, se priporoča poskus s solno kislino. Če sumiš, da kako blago ni iz same svile, vzemi majhen košček in ga pomoči v solno kislino. Če je blago iz same svile, se hitro raztopi. Volne in pavole se pa ta tekočina hitro ne loti. Drugi poskušajo pa s tem, da na košček vlijejo kapljico te kisline. Če je blago svilnato, se precej naredi luknja, če ne, pa ostanejo druge niti in vidiš potem, koliko je drugih stvari primešanih.

Dobro črnilo za usnje dobiš, ako razstopiš 500 g. žveplenokislega železa in 15 g vinske kisline v 1 litru vode, potem skuhaj 750 g modrega lima 8 l vode in prideni 100 g grozdnega sladkorja. Obe raztopini se zmešata. Še boljše črnilo se dobi, če se drugi raztopini pridene še 12 g analinskega črnila. Z razredčenim amonijakom se odpravi iz usnja vsa toščča, potem se pa s krtačo počrni.

## Kmetijstvo.

### Koristni tiči.

Posebno za sadjarja je velike važnosti, da pozna koristne in škodljive tiče. Da se pa določi, kateri tič je koristen, kateri pa škodljiv, zato je potreba večkrat jako skrbnega preiskovanja. Tukaj hočemo le ob kratkem omeniti nekatere koristne tiče, da jih spoznajo naši sadjarji in poljedelci.

Pred vsem so omeniti ponočne vjede, sove. Po noči raznovrstne sove in čuki tiho zalezujejo miši in druge podobne škodljivce in se zatorej morajo prištevati mej najkoristnejše tiče. Zatorej je obžalovati, da jih nevedni ljudje pobijajo. Sovam se pridružuje kanja, ki pokonča silno mnogo mišij in je najkoristnejša vjeda starega sveta. Pridno preganja miši in žuželke tudi postavka, katera biva navadno po stolpih. Ta tič ne preganja tičev, kakor sorodni sokoli in torej ne dela nobene škode, pač pa veliko korist. Mnogo škodljivcev pokonča tudi srakoper, ali o njem se vendar ne more reči, da bi baš mej najkoristnejše tiče spadal, ker pokonča tudi mnogo koristnih ptic. Sploh je težko reči, ali naredi več koristi ali škode in se to najbrže ravna po razmerah.

Mej koristne ptice šteti so tudi vranovi in vrane, če tudi včasih poslednje prihajajo na polje.

Za sadjarje so koristni vsi majhni tiči, kateri obirajo mrčese. Ti tiči pokončajo mnogo škodljivcev, ker jih lahko dosežejo prav v vrhovih in na konci vej, kamor človek ne more do njih. Tudi jih njih bistro oko poprej zasledi, nego človeški pogled. Največ teh tičev gnezdi pri nas po leti, jeseni pa nas zapuste; drugi pa ostanejo pri nas.

Mej posebno koristne tiče so šteti senice, kakor smo že jeden pot razložili v našem listu. Senic je več vrst in vse so kot pridne pokončevalke škodljivih mrčesov koristne sadnemu pa tudi gozdnemu drevju. Zaradi tega bi se te živali morale varovati in dobro gledati na to, da bi jih kdo ne preganjal.

Koristnim tičem je prištevati tudi kraljička ali steržka. Kraljičkov ste dve vrsti, ki ste pa obe jednako koristni. Kraljiček živi se od majhnih žuželk, njih ličink in jajčic.

Mej koristne ptice šteti so raznovrstne žolne, ki ostanejo celo leto pri nas. Žolne pokončajo mnogo škodljivega mrčesa zlasti po starejših vrtnih in gozdnih drevesih. Nekateri nevedni ljudje pa imajo žolno celo za škodljivo žival, ker dela dupla v drevesa. Kdor količkaj pomisli, ta ve, da je drevo, v katero žolna naredi luknjo že bolno in bi se tako ne ohranilo. Mej koristne tiče sta šteti tudi plezalec in brglez, ki pobereta mnogo škodljivega mrčesa po drevesih.

Preobširno bi bilo, ko bi hoteli navajati vse koristne tiče. Posebno naj omenimo lastovke, ki od jutra do večera neutrudno letajo pobirajoč raznovrstne škodljive mrčese. Nadalje kdo ne pozna ljubke pastaričice, slavca, škrjanca, tašice, kosa in drozda.



izvedeli Staročehi, ki so jo spravili v javnost. Ta stvar je nekoliko škodovala ugledu mladočeške stranke. Zaradi tega se je s to stvarjo dvakrat pečal mladočeški klub. Izrekel se je, da se dr. Gregru zaradi njegovega postopanja ne more ničesa očitati, da je pa dr. Masaryk napačno ravnal, ker pogovora z namestnikom ni sporočil mladočeškemu klubu, temveč je stvar le drugim dopovedoval. Klub je torej izrekel nekako grajo Masaryku, ki morda zaradi tega izstopi iz kluba. Omeniti moramo, da je pa tudi več poslancev zagovarjalo dr. Masarykovo postopanje.

**Dr. Gregr.** — Staročehski listi so sedaj razkrili, da je dr. Julij Gregr baš v istem času, ko je po svojem listu najbolj bil proti temu, da bi češki poslanci za kako stvar mole dovali pri vladi, bil naprosil pokojnega dr. Trojana, da pojde k pravosodnemu ministru, da podeli razpisano notarsko mesto nekemu njegovemu (Gregrovemu) prijatelju. To nekako kaže, da Mladočehi drugače delajo, kakor pa govore. Če je dr. Trojan bil pri ministru zaradi tega, staročehski listi ne vedo.

**Levičarji in Poljaki.** — Levičarski listi se malo jezé, da so se poljski časopisi izrekli proti levičarskemu jezikovnemu predlogu, predno vedo, kakšen da bode ta predlog. To jim je nekoliko potrló nade. Brez Poljakov za svoj predlog ne dobé večine. Vsega upanja pa zaradi tega levičarji še niso izgubili. Mogoče je še vedno, da listi ne izražajo mnenja poljskih poslancev, mogoče je pa tudi, da se Poljaki dajo še pozneje pridobiti, posebno če vlada porabi svoj vpliv. Vlada je pa baje sedaj popolnoma za to, da se jezikovne zadeve uredé po zakonitem potu, seveda po levičarskem receptu. Popolnoma je popustila prejšnje svoje stališče, da je to stvar izvrševalne oblasti.

**Ogersko.** — Odgovor rumunskih dijakov na spomenico madjarskih dijakov glede na postopanje z Rumuni na Ogerskem je bil hudo razžalil madjarske mogočeneže. Razsrdeni so sklenili tožiti tiskarja, ki je tiskal ta odgovor, njegovega delovodjo in doktoranda Popovića zaradi te stvari. Včeraj je bila obravnava pred porotniki. Kak je nje izid, še ne vemo. Za Rumune javaljne ugoden, ker se je gledalo, da so za porotnike dobili jedino Madjare. Državni pravdnik je svojo zatožbo opiral na to, da se v dotičnem odgovoru hujska proti madjarski narodnosti. Seveda proti Madjarom se na Ogerskem ne sme ničesa reči. Madjarski listi pa lahko zabavljajo in hujskajo proti drugim narodnostim, pa jih nikdo ne toži.

**Nemčija.** — Povodom alzaških vojaških vaj, ki se prično dne 1. septembra ustaviti bi se imel nemški cesar v mestu Strassburg, toda ker je to mesto volilo pri zadnjih volitvah socialista za poslanca, bo cesar Strassburg le ob priliki vojaške parade obiskal in se po tej takoj zopet odstranil iz mesta. — K tem manevrom pride tudi laški kraljevič in se snide z nemškim cesarjem v Koblencu.

**Sasko-Koburg-Gotsko.** — Umril je Ernest II., vojvoda te državnice nemške. Ker ni imel otrok zasedel je sedaj vojvodsko mesto njegov netjak vojvoda Alfred Edinburški, sin angleške kraljice in svak ruskega cesarja. Nemcem to ni nič kaj povšeči, da je nemški prestol zasedel nenemški in celo z ruskim carjem sorodni vojvoda. Nemški listi ostro krtikujejo nemške državniške, da niso svojedobno skrbeli za to, da bi se bilo za vsak slučaj kaj tacega zaprečilo. No pa se bodo že tudi Nemci navadili, da jim gospodujejo Nenemci, saj se morajo tudi Nenemci pustiti vladati od Nemcev.

**Rusija in Francija.** — Rusko brodovje, zadnji čas mudeče se v Ameriki in sedaj namenjeno za stalno v Sredozemsko morje, pripluje dne 15. septembra v francosko luko „Brest“ in vrne francoskemu brodovju posest v Kronstadtu. Tem povodom bodo v Brestu velike slavnosti, pri katerih se bode nedvojbeno raznim načinom poudarjalo prijateljstvo, ki veže Francijo in Rusijo.

**Francija in Italija.** — Razpor, ki je nastal mej tema

dvema državama zaradi znanih pretepev mej francoskimi delavci v Aigues Mortesu, poravnal se je z lepo. Francoska vlada je obljubila, da bo pričela proti sokrivcem preiskavo in da bo iste strogo kaznovala in je odstavila župana v Aigues Mortesu, ker ni zadosti skrbel za varnost delavcev. Italijanska vlada se je s tem zadovoljila in pomirila. Tako se je nevarna zadeva poravnala, ne da bi bila prouzročila daljne sitnosti obema državama. To zahvaliti se je pa le razsodnosti dotičnih vladnih krogov, ki so v poostrenji razmer mej Francijo in Italijo uvideli nevarnost za obe državi. Dasi sta se obe državi poravnali in naredili mej seboj mir, vendar delavci in časnikarstvo še ne mirujejo. Francoski in laški delavci provzročijo povsod, kjer se snidejo mej seboj pretepe in laško časnikarstvo grozno vpije nad prizanesljivostjo laške vlade, češ, da se za ubite laške delavce ni dalo dovoljno zadoščenje od Francije. Toda ker vladi hočeta mir mej seboj, je brezdvomno, da bota skrbeli tudi za mir mej delavci in pri časnikarstvu.

**Anglija.** — Gladstonejeva homerula pride prihodnji teden v poslanski zbornici v tretjem čitanji na vrsto. Pri glasovanji se bo ista brezdvomno vsprejela. Precej na to pride homerula pred gorenjo zbornico. Ta jo bo zavrgla, vsled česar bo vlada razpustila zbornico. Ako potem pri volitvah Gladstone prodere, se bo homerula potem brez vsakega odlašanja vsprejela tudi od gorenje zbornice.

**Amerika.** — Poslanska zbornica Združenih držav bavi se z odpravo Shermanovega zakona. Ta zakon določa, da mora država vsako leto nakupiti gotovo množino srebra, ker pa je srebro zadnja leta jako palo v svoji vrednosti, prišla je država v veliko nevarnost, nastala je denarna kriza, kateri lahko sledi bankerot. Vlada hoče, da se ta zakon odpravi. Dasi bi bilo to v korist države, se vendar nekateri poslanci iz osebnih razlogov temu protivijo. Le z prav majhno večino je mogoče, da vlada prodere. — Najnovejše poročilo javlja, da se je z 239 proti 110 glasovom razveljavil Shermanov predlog. Stvar pride sedaj pred senat.



## Čikago in Kolumbijeva razstava.

### IV.

To poslopje pa ni jedini tak hotel v Čikagu. Novo „Schillerjevo gledališče“ je v delu proti cesti obrnjenem do 16. nadstropja vrejeno kot hotel. Poleg tega je v poslopju tudi veliko gledališče. Chicago Opera House ima svojih desetih poslopih poleg opernega gledališča kacic 500 trgovskih pisarn. Od dfellows Temple je velikansko poslopje s 34 nadstropji in je višji nego sta stolpa kolonjske cerkve, ki sta najvišja v Evropi. V tacih hišah stanuje po 4, 5 in še več tisoč ljudij, torej imamo mi Slovenci še malo mest, ki bi imeli toliko ljudij, kakor jih stanuje v jedni hiši v Čikagu.

The Rookery ima 12 poslopij in 600 trgovskih in družih pisarn. Poslopje Manhaltan ima 700 pisarn, poslopje trgovske zbornice 500, Temple Court 400, Maller-buildug ima 13 poslopij, Tokoma 13 poslopij in 500 pisarn in prodajalnic. Velikansko poslopje svobodnih zidarjev ima 20 poslopij in je zaradi svoje visočine podobno kakemu stolpu, če tudi ima 20.000 kvadratnih čevljev pod seboj. Notranje dvorišče meri nad 4000 kvadratnih čevljev.



V tej hiši so skoraj same prodajalnice in to ne le v spodnjih, temveč tudi v srednjih prostorih. Le v najvišjih poslopijih imajo prostozidarji prostore za svoje shode. Na strehi tega velikanskega poslopja je jako lep vrt.

Poleg teh je pa še več družih podobnih hiš. Mi Evropejci se pač čudimo, da hočejo ljudje stanovati v tacih visočinah, ali v Čikagu pa taka hiša še ni dodelana, že je oddana do vrhnjega poslopja.

Pri tleh so navadno v tacih hišah kurjališča, ker se grejejo le s parom in tudi par goni priprave za vzdigovanje in spuščanje ljudij iz jednega nadstropja v drugega. V ta namen so napravljeni raznovrstni stroji.

Posebno je pa omeniti, da se v Čikagu redkokedaj podere kaka hiša, dočim v Novem Yorku ni nič novega. Hiše, posebno visoke, so jako solidno zidane. Na videz so zidane z granitom in opeko, ali ta zidava le pokriva železo in jeklo, ki vso zgradbo nosi. Hiše so namreč narejene iz jeklenih ploč, katere nosijo vso težo. To gradivo se pa tudi jako skrbno izbira.

Čuditi se je pač, da tako visoke hiše se ne pogreznejo v tla, ki so v Čikagu mehka. Kaka dva metra na debelo je pesek, potem pa mehka ilovica. Za prva večja poslopja se je naredil temelj s tem, da so se koli zabili v zemljo. Na take kole je zidano veliko poštno poslopje. Stavbeni mojstri so se ga vendar kmalu prepričali, da tak temelj ni zanesljiv. Poštno poslopje se ponižuje in to še ne enakomerno.

Zato so začeli temelj delati iz železnih šin in cementa. Železne šine se nalože po čez in dobro zvežejo, mej njimi pa se prostor izpolni s cementom. Te podlage so širje nego hiše in se njih velikost ravna po tem, kolikor teže pride na nje. Vzlic temu se pa hiše ponižujejo, toda enakomerno, jedna bolj jedna manj. Tudi pri tem se je opazila marsikaka zanimiva prikazen. Tukaj so se vzdignile nekoliko sosedne hiše, ako se je kaka hiša malo ponižala, v drugih krajih se pa s kako veliko novo hišo še sosedne hiše ponižajo. Navadno pa to ponižanje ne presega 5 aentimetrov. (Dalje sledi.)

### Obrtnijske raznoterosti.

**Kako se okna trdno zapro.** Namažejo se okviri oken na mestih, kjer se okno zapre z limom, potem se pa polože na to 2 centimetra široki in precej debeli dolgi odrezki vate in se okna zapro s tem, da se lahko tolče s kladivom, dokler se okenski zapahi ne zapro. Čez nekaj ur se vata dobro drži in se odreže, kolikor je čez moli. Na ta način se okna trdno zapro in stvar je po ceni.

**Kopirna tinta.** 1 del galuna, 2 dela modre galice in 4 deli izvlečka iz kampaškega lesa se kuha v 48 delih vode, dokler se popolnoma raztopi. Potem se precedi tekočina skozi gosto platno ali cedilni papir. Tekočina je dobra tinta. Dene se v steklenice in dobro zapre, da se ne zgosti ali pa splesni. Ko se rabi, se odpre. Pisano s to tinto je s prva malo blede, ali kmalu postane jako črno.

**Dobro gasilno sredstvo** je nasičena galunova raztop-

ljina. Ta raztopljina se shrani v slabih tenkih steklenicah. Kadar se prikaže ogenj, vrže se taka steklenica v ogenj. Voda se hitro izhlapi, galun se pa tako prime goreče stvari, da ne more kislik do nje in torej goreti ne more.



### Pravila za krmljenje konj.

Skušeni kmetovalec priporoča sledeča pravila o krmljenju konj.

1. Dobro krmi žrebe v prvem letu. Žrebe v prvem letu toliko zraste, kakor pozneje vsa leta. Če se ne daje žrebetu dosti dobre krme, se dosti ne razvije. Kar se pa zamudi prvo leto, se pozneje nikoli več ne popravi.

2. Krmi večkrat in redno, da konj ložje redno prebavlja. Konjski želodec je razmeroma majhen; želodec srednjega konja ni dosti večji od želodca velikega psa. Posebno žrebetom naj se večkrat poklada.

3. Konjem ne pokladaj bolje le kadar hudo delajo, temveč tudi nekaj časa pred in po takem delu.

4. Ne krmimo baš pred hudim ali hitrim delom. Konj dela s krmo, katero je pojedel prejšnji dan, ne pa s krmo, ki jo tisti dan poje. Zjutranja krma gre največ v gnoj, večerna pa v ude in mišice konjske, zato dajaj konju najboljšo krmo zvečer po delu. V mirni noči se močna krma dovolj prebavi. Krme pa konj ne prebavi dobro, če se rabi precej, ko se je najedel za težko ali naglo delo.

5. Čim hitreje delo se od konja zahteva, tem tečnejša mora biti krma.

6. G'avna krma žlahtnim konjem za ježo in za kočije mora biti oves.

7. Za počasneje konje je tudi dobra krma, ki ni tako tečna; kakor korenje, razni tovarniški odpadki.

8. Za vse konje je jako dobra krma bob, slad in pa posušene pivske tropine. S turšico je le zaradi tega dobro krmiti konje, ker ni baš draga. Tudi pri žlahtnih konjih se del ovsa more nadomestiti s kako cenejšo krmo.

9. Zelena krma in voda naj se daje konjem vselej poprej kakor oves ali kaka druga podobna tečnejša krma. Če konj pije preveč vode po tem, ko se je najedel ovsa, voda odnese mnogo ovsa v tanka čreva, predno se je dobro prebavil v želodci. Ta oves potem konjem nič ne koristi.

10. Za konje, ki imajo dobre zobe, ni treba posebno pripravljati krme in je taka priprava celo škodljiva. Posebno se mora odsvetovati mokro krmljenje, mešanje, parjenje, kuhanje ali pa drobljenje ovsa.



prava! Sramota! S takimi bojazljivci nič ne dosežemo!“ Ta dogodek je nekoliko omajal zaupanje v mladočeške vodje.

**Izjemno stanje na Češkem.** — Že pred rojstnim dnem cesarjevim, so se godile stvari, ki niso nič dobrega obetale. Videlo se je, da je nekaj ljudij, kateri so zgubili že vse spoštovanje do vladarja. Pozneje se je pa po raznih shodih zabavljalo proti vladi, kar je večkrat vzbujalo tako razburjenost, da se je že bilo bati za javno varnost. Tudi agitacije za češke napise so obrodile v nekaterih krajih slab sad. Tako so po nekod ob železnicah potrgali nemške svarilne table, da so ostale jedino češke. Izgredi po ulicah so se ponavljali. Socijalisti so začenjali že razbijati nekako pod narodno pretvezo. Dogodki dne 12. t. m. v spomin kraljevega reskripta tudi niso bili povsem dostojni. V Kolinu so ob tej priliki nekoga zaprli zaradi razžaljenja cesarja. Oblastva so že bila zgubila vsako avtoriteto in bila je nevarnost, da niti za silo ne bode mogla vzdržavati reda, ako se jim ne dajo močnejša sredstva. Zaradi tega je pa vlada proglasila izjemno stanje. Nadejamo se pa, da se razmere kmalu toliko zboljšajo, da se povrnejo normalne razmere.

**Papeževa enciklika.** Papež v posebnem pismu do ogerskih škofov opominja ogerske katolike k stanovitnosti v sedanjih težavnih časih. V encikliki, ki je jako odločna, naštevajo, razna sredstva, katerih naj se katoliki poslužujejo o sedanjih nevarnostih. Priporoča se, da naj volijo povsod prave katoliške poslance v vse zastope. Dubovnikom se mej drugim naroča, da naj se preveč ne pečajo s politiko, ker sicer jim preti nevarnost, da bi pozemeljsko bolj cenili nego nebeško. Za poživljenje katoliške zavesti se priporočajo katoliški shodi. Nadalje papež priporoča, da se naj gleda, da se vzgoji za vero vneta in v raznih božjih in posvetnih vedah podkovana duhovščina.

**Trojna zveza in toulonske slavnosti.** — Listi vedo povedati, da bode trojna zveza uničila uspeh toulonskih slavnostij z drugo še večjo manifestacijo. Govori se, da se zberejo v Sredozemskem morju nemško, italijansko, avstrijsko in angleško brodovje, da demonstrujejo zoper rusko-francosko zvezo. Z druge strani se pa tudi čuje, da se namerava v trozvezo vzprejeti tudi Švedija. Najnovejša poročila že vedo povedati, da pride angleško brodovje v kratkem v italijansko pristašče Tarent; utegne se torej gorenja vest uresničiti.

**Srbija.** — Državno sodišče, ki ima soditi zatožene bivše ministre je konstituirano. Mej sodniki sta tudi dva, ki sta osebna sovražnika bivših ministrov. Zatoženci so zahtevali, da se ta dva izključita, a sodišče je odklonilo to zahtevo. Nedvomno je torej sedaj, da bodo ministri obsojeni, nedvomno je pa tudi, da jih bo kralj pomilostil. — Mej Karagjorjeviči, ki si prilastujejo pravice na srbski prestol, in Obrenoviči, ki sedaj vladajo v Srbiji, so se dolgi prepiri sedaj poravnali. Kralj Aleksander-Obrenovič se je v velikem spremstvu pripeljal v Topolac in položivši na rakev prvega Karagjorjeviča krasen venec iz cvetic, rekel: „Ovenčajmo rakev slavnega rodoljuba, ki je prvi razvil zastavo neodvisnosti Srbije, rakev velikega Karagjorjeviča, Večna slava njegovemu spominu!“

**Bolgarija.** — Poroča se, da je nastalo mej bolgarskim ministerskim predsednikom Stambulovom in bolgarskim knezom Ferdinandom neko nasprotje. Slednji bi se rad pobotal z Rusijo in gleda na to, da bi si sovražnika Rusije, Stambulova spravil s poti. Stambulov sam pa tudi ve za nakane Ferdinandove in spodkopuje tal temu. Grozi mu celo, da ga bo odstranil kakor Batenberžana. Da bi ložje dosegel svoj namen, približuje se Rusiji. — Vse tu navedeno je pa le vest, ki še ni toli potrjena, da bi se zamogla že imenovati v vsem resnična.

**Rusija, Francija, Nemčija in Italija.** — Da niso nemški manevri ob francoski meji, katerih se je udeležil tudi italijanski kraljevič, vznemirili le Francije temveč tudi Rusijo te prijateljico, je ob sebi umevno. Nemški manevri ob francoski

meji niso imeli nobenega drugega pomena, nego izzivanje Francozov. Ruski listi strogo obsojajo Italijo, da nagaja sedaj Franciji, katera jo je svojedobno rešila pogina. Obisk ruskega brodovja v Toulonu bo pokazal, da nista Nemčija in Italija odločilni za usodo osrednje Evrope. Francoski listi pišejo jako strogo proti Italiji in priporočajo imejteljem italijanskih rent, da se jih znebo in tako s tem pripomorejo, da te izgube vsako vrednost. — Za obisk ruskega brodovja v Toulon dne 13. oktobra t. l. delajo se velike priprave. Ruski pomorski častniki obišejo tudi Pariz, kjer se bode v operi predstavljalo neko rusko delo. Govori se, da se povodom tega rusko-francoskega sestanka razglasi alijančna pogodba mej obema državama.

**Anglija.** — Minoli teden razpravljala je gosposka zbornica Gladstonejevo homerulo. Govorilo je več govornikov proti in za, na kar se je pri glasovanji homerula zavrгла s 419 proti 41 glasovi.

## Obrtnija.

### Čikago in Kolumbijeva razstava.

(Dalje.)

Z razstavo v Čikagu se praznuje štiristoletnica odkritja Amerike. Prav za prav letošnje leto ni pravo, kajti Krištof Kolomb je na zapadnoindijske otoke bil prišel že dne 12. oktobra 1492. leta, na ameriško celino je stopil še le leta 1498. Lani niso mogli napraviti razstave, ker se je prepozno odločil prepir mej Čikagom in Novim Yorkom o tem, kje naj bode razstava in bi tudi jeseni v oktobru ne bilo kazalo otvarjati razstave; leta 1898. pa tudi ni kazalo čakati, ker bi potem bili dve veliki razstavi preblizu vkupe, kajti leta 1900. bode zopet razstava v Parizu.

Letošnja razstava je druga v Zjedinjenih državah. Leta 1876. je bila razstava v Filadelfiji v spomin stoletnice, odkar so Zjedinjene države si priborile samostojnost. Tedanja razstava je pa imela le bolj značaj deželne razstave, ali letošnja razstava v Čikagu je pa v pravem pomenu mejnarodna. Zastopane so vse države. Na razstavišči je tudi celo mesto. Le pomisli, celo uro potrebuješ, da prideš od jednega konca do drugega.

Najlepše je mesto, kjer se je razstava otvorila. Okrog stoje najlepša in največja poslopja. Na zapadni strani je lepo upravno poslopje z veličastno kupolo, na vzhodni strani ob Mechiganskem jezeru je velikanska lopa na stebrih, na levi strani je električno, obrtno in industrijsko poslopje, na desni pa poslopje za stroje in za kmetijstvo. Da si pa morete misliti, kako prekrasen in veličasten je ta prostor, povejmo, da je 600 metrov dolg in 200 metrov širok. Pol milijona ljudij bi na njem imelo prostora, da ni večinoma voda. Napravljen je namreč velik umeten bazin, ki izpolnuje ta prostor, le po kacih 100 metrov na široko je suho. Ta prostor okrog je bil ob otvorjenji poln ljudij, poleg tega je pa bilo neštivilno ljudij po poslopih, po strehah i. t. d., da so gledali otvorjenje.

Lepote, ki se tukaj opazuje, ni moč popisati. Ne le



poslopja, temveč ti lepi nasadi, to je občudovanja vredno. Ves prostor je preprežen s kanali, po katerih se lahko voziš, potem so tukaj veliki bazarji, v njih pa lepi z gozdi obraščeni otoki.

Vozeč se ob obrežji Michiganskega jezera zagledaš na severnem koncu razstavišča kacic 50 palačam podobnih poslopij posamičnih ameriških in tujih držav. Na južnem koncu teh poslopij je umetninska galerija, ki je 160 m dolga in 105 m široka, zgrajena v jonskem slogu s kupolo. Veljala je 670.000 dolarjev. Zadaj za jezerom odločeno stoji mogočno poslopje illinoiske države. Največje poslopje je industrijska palača, ki je 520 m dolga, 250 m široka, ki ima mnoga dvorišča, 105 m široko kupolo. Poslopje je zgrajeno v korintskem slogu. Okrog poslopja je visok balkon, s katerega se jako lepo vidi po razstavišči. To poslopje je stalo 1.500.000 dolarjev.

Onostran tega poslopja pa stoji na umetno narejenem otoku originalno okrašeno, različno pobarvano ribiško poslopje z akvarijem v največjih razmerah. Prav ob jezerskem obrežji je pomorska razstava. Na severni strani od ribiškega poslopja na odprtem zelenem travniku je vrtnarska razstava. Poslopje je 325 m dolgo in 82 m široko z velikansko kupolo. Tukaj ja polno rastlinjakov, ki se umetno grejejo. Dve dvorišči ste posajeni s pomerančnimi in citroninimi drevesi, poleg tega pa velike steklene lope za palme. Zraven vrtnarske razstave je razstava za ženska dela. Ta razstava je že zaradi tega zanimiva, ker niso le razstavljene stvari, ki so delo ženskih rok, temveč je tudi načrt v italijanskem renesančnem slogu napravila ženska, izučena stavbiteljica Sofija Hayden iz Bostona, ki ima le nekaj čez dvajset let. Južno od teh poslopij je velikansko poslopje za prometno razstavo. Poslopje, v katerem so najraznovrstnejša občila, je zidano v romantičnem slogu. Zraven so poslopja za rudništvo. To poslopje, kakor tudi električno razstavno poslopje, je zidano v francoskem renesančnem slogu in olepšano s stolpi. Pred električno razstavo je velikanski kip Franklinov.

Upravno poslopje, katero smo že višje omenili, je zgrajeno v italijanskem renesančnem slogu. Pozlačena kupola je 85 metrov široka. To poslopje se odlikuje po lepi zgradbi in praktični uredbi. V njem so pisarne državnih oblastev, policije, požarne brambe, pošte in pa časopisov. Pred poslopjem je velikanski kip Krištofa Kolumba. Poslopje za stroje je zgrajeno v španjski renesanci in je 285 m dolgo in 158 m široko. Blizu tega poslopja je kmetijska in živinarska razstava, poleg katerih je velika mlekarija in gozdarska razstava.

Zadaj za poslopjem za stroje je od juga proti severu velik bazin. Mnogo vodomotov tukaj meče vodo v veliko višičino in hladi zrak. Na konci je umetno pristanišče. Na pristaniščnem nasipu nahajate se dve grškimi templom podobni lopi, potem Kolumbu in drugim odkriteljem posvečena lopa na stebrih. Nasproti omenjenima temploma pa stoji 13 stebrov z grbi prvotnih 13 držav sedanje državne zveze. V sredi stoji velikanski kip republike; poleg je po naravi posnet samostan Santa Maria de la Rabida,

v katerem je preživel Krištof Kolumb dalje časa. V tem poslopji so razstavljene razne stvari, ki se tičejo Krištofa Kolumba.

Promet po razstaviščih posreduje električna železnica in več parnikov poleg mnogih vozov. Strašno število je restavracij na razstavišču, če tudi se več tisoč prosilcem ni dovolilo. Razstavino podjetje je pa pri podelitvi koncesij vendar premalo strogo postopalo. Mej lepimi poslopji postavilo se je mnogo grdih barak, katere prostor kazé. Ali kaj se hoče, to je pač bolj po ameriansko. Gostilničarji so se zavezali, da dajo podjetju razstave četrtino svojih kosmatih dohodkov. Razstavno podjetje bode tako dobilo več milijonov dolarjev in to pri praktičnem Amerikancu že nekaj velja, zato pa niso tako strogo gledali, kako barako je kdo postavil, če se vjema nje vnanjost s poleg stoječimi palačami. Sicer pa tudi v Ameriki ne gledajo na take stvari tako natanko, kakor v Evropi, kjer je že treba načrta in komisije, če kdo misli zgraditi kak ulnjak. (Dalje sledi.)

## Obrtnijske raznoterosti.

Trajnost z vrelin kotranom napojene ali posteklene opeke. Poskušalo se je slabo žgano, malo vremenu uporno zlasti strešno opeko s tem zboljšati, da se prevleče s kotranom. S tem se je mislilo doseči, da bi voda ne mogla v opeko. Skušnja je pa pokazala, da niti kotranova prevlaka niti tenkotekoča svinčena glazura ni toliko zboljšala opeke, da bi voda ne prišla vanjo. Ob mrazu pa ta voda izstopi iz lukenj in odluši s kotranom prepojeno glazuro, ki vode skozi tako rada ne pušča. Če je glazovana luknasta opeka, se na ta način razruši. Glazovati se sme le dobro žgana in gosta opeka.



## Kmetijske zadruge.

Konservativni poslanci v državnem zboru že dolgo zahtevajo, da se osnujejo kmetijske zadruge. Te zadruge bi imele namen na vse načine pospeševati kmetijstvo, napravljali raznovrstne kmetijske stroje, skrbeti kmetom za ceneja posojila, posredovati pri prodaji kmetijskih pridelkov, da celo zavarovanje proti ognju in toči vzeti v svoje roke. Po zahtevi konservativcev bi moral vsak kmet pristopiti k taki zadrugi. Poljedelski minister grof Falkenhayn je še pred dvema letoma obljubil zbornici poslancev, da predloži načrt zakona o tacihih zadrugah.

To se pa dosedaj še ni zgodilo. Proti takim zadrugam so zlasti nemški liberalci, kakor je ta stranka navadno proti vsemu, kar bi koristilo kmetu. Posebno so liberalci proti temu, da bi vsak kmet moral pristopiti k taki zadrugi. To bi po njih mnenji ne bilo liberalno, ker bi omejevalo svobodo posamičnika. Seveda v resnici pa nemški liberalci imajo vse nekaj družega pred očmi. Ta stranka podpira pred vsem kapitaliste in skrbi, da ti lahko izžemajo kmete in druge stanovce, kar delajo povsod zlasti pa v Galiciji. Denar posojujejo na visoke obresti



**Srbija.** — Kralj Aleksander se je povrnil iz svojega potovanja po deželi zopet v Beligrad in bil navdušeno vsprejet. — Te dni odpotoval je kralj zopet in sicer v inozemstvo. Za regentsko oblastvo imenoval je kralj ministerski svet. Kralj podal se je v Opatijo, kjer se snide z bivšim kraljem srbskim, svojim očetom Milanom. Temu potovanju pripisovati je torej vsekako politični pomen.

**Rumunija in Srbija.** — Listi vedo povedati, da je rumunska vlada poslala svojega zastopnika k pozdravu srbskega kralja Aleksandra v Negotin, da ponese kralju pismo rumunskega kralja Karola, v katerem ga ta vabi k sestanku v Sinaji. Trdi se, da ta se s tem sestankom namerava spoznanje srbskega kralja z mlajšo sestro rumunske kraljičinje, ki se mudi s svojo materjo ravno v Sinaji.

**Toulonske slavnosti.** — Prihod ruske mornarice v Toulon in na to ruskih častnikov v Pariz je še vedno predmet najrazličnejših razmotranj od strani politikov. Francoski in posebni ruski listi zagotavljajo, da bodo toulonske slavnosti utrdile evropski mir, drugi listi, posebno italijanski pa vpijejo, da bodo toulonske slavnosti zgolj demonstracije in izzivanje. Čuje se celo glas, da je italijanska vlada nasvetovala, da naj bi za časa bivanja ruskih častnikov v Parizu ostavili zastopniki raznih velevladstij Pariz, toda Nemčija in Avstrija sta se odločno proti temu izrekli. Anglijo, katere mornarica v kratkem poseti par italijanskih pristanišč, italijanski krogi na vse mogoče načine ščuvajo, da naj bi s tem posetom uprizorila močno protidemonstracijo proti toulonskim slavnostim. Da so pa Angleži nasproti vročokrvnim Italijanom mirnejši in bodo tudi taki ostali, je ob sebi umevno. V vsem se vidi, da Italijo najbolj bolé toulonske slavnosti in to zakaj? Glavni vzrok je pač ta, da se Italija, že itak financijelno zelo propala, boji, da ne bi vsled ožjega prijateljstva Francozov z Rusi še to malo zaslombo, katero vživa sedaj pri francoskih bankah, izgubila. — Občinski svet pariški je dovolil 350.000 frankov za prireditev slavnostij v čast ruskim gostom, ter ukrenil, da je ruskemu admiralu Avelanu podariti iz srebra narejen, „oboroženi mir“. predstavljajoč kip ter, da je postaviti spomenik carja Petra Velikega pred hišo, v kateri je car Peter stanoval l. 1718. — Za dostojen vsprejem ruskih gostov pripravljajo se posebno francoski žurnalisti, priredili bodo poseben banket i. dr. Ruski veleposlanik Mohrenheim v Parizu je deputaciji francoskih žurnalistov rekel, da bode obisk ruskega brodovja toliko večje važnosti, kakor bolj se bodo vsi krogi vzdržali neprimernih demonstracij in sploh vse pretiranosti.

## Obrtnija.

### Čikago in Kolumbijeva razstava.

(Dalje.)

Ogled industrijske palače že zadošča, da se vsakdo prepriča, da je razstava v resnici svetovna in to v taki meri, kakor dosedaj še ni bila nobena. Tukaj so razstavljeni izdelki skoro vsega sveta. V tej palači je namreč izložilo svoje izdelke 1250 ameriških, 470 avstrijskih, 130 belgijskih, 140 kanadskih, 108 danskih, 70 vzhodnoindijskih, 1000 nemških, 230 angleških, 225 italijanskih, 2100 japonskih, 230 skandinavskih in 100 švicarskih firm.

Nekaj držav ni zastopanih v tej palači, zaradi tega, ker so svoje izdelke razstavile v posebnih svojih pavilijonih, da tako bolj pokažejo svoje pridelke in izdelke. V takih pavilijonih se vidi popolna slika narodnega gospo-

darstva v dotični deželi. O posamičnih taci razstavah še spregovorimo prihodnjič.

Razmerno jako dobro je zastopana v čikaški razstavi Avstrija. Njeni izdelki se nahajajo v vseh oddelkih izimši ribiškega.

V posebnem oddelku v industrijski palači nahajajo se avstrijski izdelki. Posebno naši severni bratje Čehi se odlikujejo na tej razstavi. Sloveča češka steklena industrija na razstavi zavzema 9000 štirijaških čevljev. Vse važnejše tvrdke so zastopane. Od skupnih razstav v tem oddelku je omeniti razstave izdelovalcev optičnih in muzikalnih instrumentov, papirnic in klobučarjev. V palači za občila je razstavil baron F. Ringhofer salonski vagon in več železniških vagonov. Tudi Brožil iz Plzna je v tem oddelku mnogo razstavil.

V kmetijskem oddelku razstavljen je slavni češki hmelj in pa češko pivo raznih pivovarn. Nadalje so v tem oddelku razstavljeni tudi izvrstni avstrijski likerji. Tokajec in druga vina so razstavljeni v vrtnarskem oddelku. Tudi v dvorani za stroje je Avstrija primerno zastopana. Škoda iz Plzna na Češkem je razstavil velik propelier. V tem oddelku je posebno zanimiva razstava avstrijskih izumiteljev. Tukaj je zastopano vsega sedemdeset izumiteljev. Ta razstava ima pred vsem namen, seznaniti Američane z avstrijskimi izumi, da tako avstrijski izdelki dobe kupcev tudi onostran oceana. Avstrijsko šolstvo je pa v dvorani za odgojo na primerni način predstavljeno svetu.

Sedaj je pa nam nekaj družega treba omeniti. Od palače za ženske izdelke je proti severozahodu 200 met. širok in 3 km. dolg kos zemlje, ki je imenuje Midway Plaisance. Na tem delu zemlje so se obiskovalcem priredile razstave raznih narodov bolje rečeno tukaj se je pokazalo domače življenje raznih narodov.

Takoj ob začetku se tukaj vzdiguje stolp, ki se imenuje babilonski stolp. Po višini se ta stolp ne more primerjati Eiflovemu v Parizu, kajti visok je samo 136 m. Toda ta stolp ima to posebnost, da tu ni treba peš hoditi nanj, temveč se lepo popelješ po električni železnici.

Na južni strani tega stolpa je irska vas. Hodeč po tej vasi, popolnoma misliš, da si na Irskem. Vse je strogo natančno vrejeno. Na severni strani je pa gasilska postaja z brizgalnicami. V tem oddelku so postavljene tudi cele tovarne, razne prodajalnice. Tukaj je zverinjak, kjer se igra z ukročenimi zvermi. V nasprotji zverinjaku je pa japonsko tržišče in pa japonsko gledališče. Nadalje je tukaj holandska vas, dunajska kavarna, velikanska ponarama bernskih planin.

Tukaj je videti staronemško mesto in pa nemška vas, potem so posamične kmetske hiše, kakeršne se nahajajo v raznih krajih v Nemčiji. Nadalje je tukaj vrt za koncerte, na katerem je prostora za 8000 ljudij, potem narodopisni muzej k sebi vabi gledalce.

Od orientalskih predmetov je posebno omeniti turško vas z minoretom, s katerega slednji dan petkrat kliče muezin k molitvam. Tudi carigrajska cesta je dobro upri-



zorjena. Nadalje je tukaj mavriška palača, potem perziško tržišče, cesta v Kajiru, algirska in tuneška sela, maročanska kitajska vas z gledališčem, panorama nekega ognjenika, kitajska čajarna. Pa tudi celo dahomejskega sela tukaj ne pogrešaš.

Omenimo še avstrijsko vas, rimsko hišo, indijsko vas in ogersko koncertno hišo, z obligatno cigansko godbo. Tudi drevesnica je tukaj. Paviljon za električno razsvetljava, podzemeljski rudnik, mnogi kipi, meteči vodometi, šumeči vodopadi le še povečujejo prizor. Te umetno narejene pokrajinske podobe očarujejo človeka. Očesu dobro dene lepa razvrstitev, posebno ker se tako lepo vrste vrsti in gozdiči.

V upravnem posloju Zjedinjenih držav je tudi vedno dosti gledalcev. Posebno ogledujejo in občudujejo veliki reliefni zemljevid Zjedinjenih držav, ki je narejen iz mavca. Na tej karti so vpodobljene vse višave in nižave Zjedinjenih držav od vrhu snežnikov do velikih nižav o Misisipiju. Zraven tega zemljevida, je pa razvrščenih še veliko drugih predmetov, ki kažejo Zjedinjene države kot celoto.

Posebno pa v tej palači vsakega preseneti svetovni poštni urad, ki popolnoma posluje. Vsakdo, kdor ima na razstavi oddati kako priporočeno pismo ali kdor hoče kupiti poštno znamko, mora iti na ta urad. Za obiskovalce ima to prednost, da si lahko ogleda poslovanje ameriške pošte, kaj se zgodi s poštnimi pošiljatkami. Drugod so uradniki strogo oddaljeni od občinstva, da nikdo ne vidi njih poslovanja. Tukaj jih pa loči od občinstva samo steklena stena, da lahko vse poslovanje vidiš.

(Dalje prihodnjič.)

## Obrtnijske raznoterosti.

Razstava na Porto-Ricu. V spomin štiristoletnice odkritja tega otoka otvori se dne 26. novembra v St. Johnu razstava. Razstavljeni bodo umetninski, obrtni in kmetijski izdelki otokov Porto-Rico, Cuba, Mali Antili in ameriških dežel. Poleg tega bode razstavljeno orodje in stroji od koder koli, če so le taki, da bi se mogli na otoku Porto-Rico rabiti. Razstavljalci ne plačajo od prostora nobene najemnine in carine.

## Kmetijstvo.

### Trtna uš in trtoreja.

Že zadnjič smo omenili knjižico, katero je izdal Iv. Belé učitelj na vinorejski šoli v Mariboru. Ta knjiga je jako času primerna za sedanje čase, ko trtna uš vedno bolj pustoši naše vinograde in je vinarstvo že v največji nevarnosti, ako se mu kako ne odpomore.

Pisatelj v svoji knjižici jako lahko razumljivo popisuje, kaka nevarnost preti vinoreji od trtne uši in kako se da tej nevarnosti v okom priti z nasajanjem amer. trt. Pisatelj v svoji knjigi navaja le najpotrebnejše, ker kmetovalec nima časa, da bi čital dolge učene razprave.

V predgovoru pravi pisatelj, da je njegova knjiga le zbirka nabranih skušenj, ki bodo prav prišle vinorejcem. Vsakdo lahko mnogo skusi in mnogo dobrega najde. Nihče naj se ne obdaje s kitajskim zidom, naj ne zapira vrat uma svojega pravilom, posnetim po skušnjah drugih. Umen kmetovalec sploh mora prav spoznavati uzroke in učinke. Zaradi tega je pa pisatelj v prvem poglavju navel podatke o propadu vinarstva in natančno opisal škodljivko trtno uš, ki pustoši vinograde. Nam se je zdel posebno zanimiv prvi sestavek. Podatki o propadu vinogradov, kajti iz njega razvidijo naši vinorejci, koliko škode je že trtna uš napravila in kako je potrebno, da se za časa z umnim ravnanjem varujemo nevarnosti, ki nam preti, zaradi tega pa mi priobčimo ta odstavek v celoti. Pisatelj piše:

Jedva je preteklo četrto stoletje, odkar je počela trtna uš iz Francije sem se pomikati, svoj pot povsod označevaje s propastjo vinogradov, odkar je nastopila kot škodljivka, na katero mislijo vneti vinogradniki le z nekako grozo.

Že l. 1854. je opazoval v Ameriki naravoslovec Asa Fitch na listji tamošnjih trt necega mrčesa ter ga krstil za „*Pemphigus vitifoliae*“. Toda niti on niti kdo drugi ni slutil, v kako nevarnost bode spravilo to bitje vinograde vsega sveta. Pač imamo tukaj tužen primer, kake posledice da nastanejo, ako preziramo navidezne malenkosti. Ne sluteči nevarnosti so brezbrizno prevažali ključe in vkoreničene trte iz Amerike na razne kraje. Tako je sicer slabotna in za dolgo potovanje nesposobna trtna uš prijadrala preko širnega Velikega oceana tudi k nam v Evropo. Nevedni človek sam je pospeševal prihod velikega nasprotnika interesov svojih. Sedaj pač čutimo nasledke take nevednosti in nepremišljenosti, a prepozno!

V Ameriki so že prej opazovali, da naše tam zasajene trte nikakor niso hotele vspevati, marveč so se v 3—4 letih posušile, nasprotno pa so domače rasle vedno enako bujno. Ta slučaj pripisovali so raznim vzrokom. Pravi vzrok izvedeli so še le tedaj, ko so evropski vinogradniki že čutili skeleče rane, koje je vsekala trtna uš v njih gmotno stanje. Leta 1863. jeli so v londonskih rastlinjakih spoznavati trtno uš kot škodljivko, l. 1865. pa jo je preiskaval učenjak Planchon, ko je opustošila že obilo vinogradov. Meneč da mu je opraviti s čisto novo prikaznijo, dal je trtni uši drugo ime: „*Phylloxera vastatrix*“. To ime ji je ostalo.

Po izvestjih francoske filokserne komisije bilo je leta 1882. 763.799 *ha* vinogradov popolnoma uničenih, a 642.078 *ha* bilo je že v kaj žalostnem položaji. Iz tega razvidimo silno hitro razploditev in razširjanje trtne uši.

Leta 1880. so konštatovali trtno uš tudi na Štirnem in sicer sprva le na nekoliko mestih brežkega okraja, do danes pa so jo našli že v štirih političnih okrajih in v 48 občinah.

Od 34.056 *ha* vinogradov cele Štirske postalo jih je že 5249 *ha* žrtva te svetovne nadloge. To pa velja le za one kraje, kjer je že uradna komisija vsled vnanjih zna-



narod prisilila v skrajno opozicijo. Potem še manifest dokazuje, da je mladočeška stranka popolnoma nekriva vseh veleizdajskih dogodkov. V Pragi manifest se glasi precej podobno govoru kakega zagovornika pred sodiščem. Vidi se, da je jedini njegov namen, da bi mladočeško stranko opral in jej ohranil zaupanje pri narodu. Da bi v manifestu skušali nasprotnike prepričati o pravičnosti njih teženj, o tem ni nobenega sledu. Sploh se mora reči, da ta manifest ni nobena velika in pomenljiva politična izjava. Državno pravništvo je pa ta manifest že konfiskovalo in sedaj se ne bode mogel drugače razširjati kakor v zaprtih pismih, pa še to bode težavno in nevarno.

**Nemčija in Rusija.** — Dne 2 t. m. pričele so se v Berlinu ustne razprave glede nemško-ruske trgovinske pogodbe. Pismena pogajanja, ki so se že dlje časa vršila mej obema državama, niso imela zaželenega uspeha; stopili so torej odposlanci obeh držav skupaj, da se ustno domenijo o trgovinski pogodbi in naredo tako konec za obe državi pogubonosnemu carinskemu boju, ki je od 1. avgusta t. l. vladal mej njima.

**Bolgarija.** — Mej tem ko se z edne strani odločno zadržuje, da nasprotstev, o katerih pišejo tuji listi, da so nastali mej Koburžanom in Stambulovom ni, poročajo se z druge strani stvari, ki dajo sklepati na najsrdečjši boj, ki se bije mej knezom in ministerskim predsednikom. Veliko res ni dati na trditve nekaterih ruskih listov, ki pišejo o nasprotstvih mej Koburžanom in Stambulovom, kajti ruske liste navdaja principijelno sovraštvo do teh dveh, a na vsem pa nekaj resnice že bo, vsaj to je mogoče, da mineva ono sporazumljenje, ki je dosedaj vladalo mej obema.

**Rusija in Francija.** — Toulonske slavnosti še vedno razburjajo politične duhove, zadnji čas posebne nemške. Nemški politiki hočejo na vsak način dokazati Franciji, da Rusija zaradi osebnih koristij išče prijateljske zaveze s Francijo. Posebno trdijo nemški listi, da Rusija sklepa zvezo zaradi denarnih ozirov, ker upa, da ji bodo francoske banke v denarnih zadregah pomogle. Take in ednake stvari očitajo Rusom, seveda iz namena, da bi Francoze naščuvali proti njim. Toda to jim ne gre lahko iz podrok. Francozi in Rusi vzajemno in odločno odbijajo te napade. Zadnji čas mudil se je ruski car v Fredensborgu na Danskem. Tja je na tihoma dospel tudi grof de Paris, pretendent na francoski kraljevski prestol in njegov sin vojvoda Orleans. Kot sorodnik danske vladarske rodovine prišel je seveda tudi v dotiko z ruskim carjem. Nemški listi so vsled tega zagnali strašen hrup rekoč, grof de Paris išče pri carju pomoči, da zasede kot kralj francoski prestol. Ta trditve in okoliščina, da sta se sešla grof de Paris in ruski car ravno pred toulonskimi slavnostmi bi bila zamogla prav opravičeno vzbuditi nezaupanje Rusije pri republičanski Franciji. Toda Francozi so bili pri tej priliki prav presodni, niso se dali naščuvati, temveč so trezno odbijali vsa sumničenja rekoč, da ne verujejo, da bi bil ruski car pripravljen podpirati Orleansovce. Niso se motili. Ruski listi so sestanek grofa Pariškega s carjem oficijelno razjasnili. Car namreč je le pod tem pogojem se dal posetiti od grofa Pariškega, da mu je ta obljubil, da se o političnih stvareh ne bodeta prav nič menila. Tako je tudi bilo. Car torej ni črnil niti besedice o položaju na Francoskem z grofom Pariškim. Ves hrup in krik, ki je imel namen le Francoze naščuvati proti Rusiji, je pal v vodo in nemški listi so se pri svojih izvajanjih prav pošteno usedli. Da se bode našlo še več stvari, s katerimi bodo razni nasprotniki skušali prepričati zvezo rusko-francosko, je prav pričakovati, toda Rusi in Francozi se ne bodo dali zapeljati. — Oficijelni slavnostni program za toulonske slavnosti je že določen. Rusko brodovje vsprejel bo v Toulonu minister mornarice in 17. oktobra v Parizu predsednik Carnot sam. Rusko brodovje se vrne 28. oktobra.



## Obrtnija.

### Čikago in Kolumbijeva razstava.

(Dalje.)

Zraven poštnega urada je poštni vagon najnovejše konstrukcije napravljen nalašč za razstavo. Ta vagon je že kupila železnica št. pavelska. Dva poštna uradnika v njem izbirata pisma in opravljata druge posle. Vse je tako, kakor pri vožnji, samo da ni slišati pihanja železniškega stroja in drdranja koles. Če hočemo ogledati notranjo upravo tega vagona, ni treba vanj, kajti malo proč stoji drug tak vagon, da se od vrha lahko ogleda vsa notranja oprava. Brž poleg pa vidimo podobo poštnega parnika. Iz pojasnila izvemo, da ta parnik pripada onima dvema, ki sta od 1859. do 1862. leta vozila po Michiganskem jezeru. Na tem parniku so najprej vpeljali sedanjo železniško poštno službo. Da se pisma pozneje vsled izbiranja preveč ne zamude, je ukazal potni agent Ananij Worden, da se naj izbirajo že mej vožnjo. Dotični ukaz, je razstavljen v izvirniku. Iz tega ukaza se je razvila železniška poštna služba, ki jo jelo vvajati čez dve leti.

Modela dveh poštnih parnikov zraven kažeta napredek poslednjih desetih let. Jeden je parnik iz 1847, drugi pa iz sedanjega časa. In kak razloček je mej njima? Drugi modeli kažejo poštne parnike po Misisipiju in drugod. Potem je več lepih oljnatih slik, parnikov in pokrajin, koder vozijo poštni parniki. Jedna oljnata slika predstavlja napad Indijancev na poštni kočiji. Nekaj vojakov strelja s strehe na rudečkožce, kateri od vseh stranij dero proti kočiji. Kočijaž poganja na vso moč konje, in nekaj mrtvih tukaj leži.

Ta dogodek je še bolj iz novejšega časa. L. 1877. se je to dogodilo mej Heleno in Boemanom Iv Montani. Tedaj je v teh divjih gozdnih krajih vozila pošta še le po dvakrat na teden, sedaj vozi štirikrat. Indijanci so bili kočijo oropali in jo vplenili. General Howard jih je zasledoval in kočijo jim zopet vzela. Ta naslikana kočija je vsekaka znamenitost. V njej so se vozila predsednik Garfield in Arthur, general Sherman na svojih inspekcijskih potovanjih.

V tem oddelku vidimo jezdeca v naravni velikosti s poštno torbo za seboj, ki jezdi čez planjave s pošto. Jezdec je umetno narejen, konj je pa nabasan pony. Razstavljeni so tukaj tudi trije nabasani psi, ki so še nedavno vozili pošto po snežnih planjavah michiganskih. V tej razstavi vidiš natančno uprizorjene različne poštne vredbe v Zjedinjenih državah v sedanjih in minolih časih.

Ženske pa tudi moške močno zanima ženska razstava. Samo v angleškem oddelku, ki je posebno lep, je razstavljenih kacij 7000 predmetov. Mej ženskimi ročnimi deli so posebno omeniti stvari, katere je razstavila „Royal School of Needlework“, katera šola je pod pokroviteljstvom kraljice angleške. Vsakovrstna dela z iglo nam



kažejo, kako izvrstni uspehi se dosežajo s to šolo. Velikanska stenska preproga predstavlja „kraljico jabolk“, kakor pripovedujejo o njej pravljice naroda angleškega.

Veliko pozornost obrača nase tudi natančna kopija sv. pisma, katero je nekdanj imela kraljica Elizabeta, katero ima sedaj kraljica Viktorija, vzbuja zlasti pozornost s fino izvedeno zlato veeznino na rudečem baržunu, katerega barva napravlja poseben efekt baš zaradi lahke vezenine z zeleno svilo.

Zraven blazinica z italijanskim nategnenim šivom, razveseljuje gledalca. Nakitni koston iz 16. stoletja na rumenkastem baržunu z izbočenimi podobami spada gotovo mej najlepše okrašave, ki si jih le misliti moremo. Torbice, pokrovi, okviri in druge take stvari francoskega, italijanskega in samostanskega dela sestavljajo slikovito celoto, ki napravlja na gledalca najboljši vtis. Več preprog in pregrinjal po sestavi barv spominja na turške vzorce. Posebno lepe blazinice za sofo tudi ne izgreši noben obiskovalec tega oddelka. Narejeno je po načrtu princezinje Lujize Marchioness of Lorne. Na tej blazini je bogata vezenina iz modre svile na beli podlagi.

Kot neko posebnost je pač tudi omeniti vezena italijanske pokrajine z nekolikimi otroki. To je delala odgojiteljica kraljice angleške Viktorije lady Charlotte Florentia Elive.

Nekatere razstavljenе stvari pa tudi vzbujajo zanimivost bolj zaradi izdelovalcev, nego pa zaradi posebne umetnosti. Tako bi pač ne nikdo baš posebne se ne zanimal za dela, v lični omarici, ko bi napis ne povedal, da so notri dela, katere so delale roke angleške kraljice same in njene princezinje Helene. V tem kostnu sta mej drugim dva prtiča, katera je svojeručno tkala angleška kraljica in pa tudi slamnik, ki je njeno delo. Poleg te omarice so pa razstavljenе stvari, katere so izdelale princezinja Waleška in njeni dve hčeri.

Tudi veliki zastori v zlatih okvirjih zaslužijo vso pozornost. Posebno ker je jeden posnet po zastoru, ki je bil v Tulerijah, pa je leta 1871. zgorel. Za ta posnetek pa imamo zahvaliti grofinjo Tankerville. Umetniško spretnost te gospe kaže veterjača v rezbariji od slonove kosti in lepo izrezljan bufet od orehovega lesa. Iz povedanega je razvidno, kako se v Angliji za umetno žensko delo zanimajo visoke dame, ki hočejo nenavadno spretnost in dober okus. (Dalje sledi.)

### Obrtnijske raznoterosti.

**Lak za svetle železne stvari.** Najboljši lak za svetle železne stvari je lokomotivni lak. Temu laku ne škoduje mraz niti vročina. Namaže se kar čez barve, ne da bi kaj premenil barve. Ta lak je samo precej drag. Kilogram tega laka velja kacij 5 gld. Cenejši je pa kopalni lak, ki se dobi po vseh prodajalnicah kilo po 1 gld. 80 kr. Priporoča se rabiti boljši kopalni lak. Kopalni lak barve ne premeni, ali da jej nekoliko globokeji ton. Dobri firneži tudi barve in tona ne spremenijo, ali niso za rabo pri tacihih stvareh, ker ostanejo mehki.

**Nezgorljive škodljice.** Posrečilo se je v novejšem času škodljice narediti nezgorljive. Takim škodljicam pa tudi ne

škodujejo vremenske premembe. Škodljice se namakajo 20 ur v precej močni raztopljeni vodnega stekla. Potem se posuše in ko se suhe denejo za šest ur v raztopljeno klorovega kalcija, klorove magnezije in klorovega amonijuma. Potem se pa zopet posuši. Strehe narejene iz tako pripravljenih škodljic se ne prime ogenj.



### Trtna uš in trtoreja.

(Dalje.)

V daljnih poglavjih gospod pisatelj jako lahko umljivo razlaga, kakšna je trtna uš in kako se razširja. Ta pouk je velike važnosti, ker se je dosedaj baš vsled nevednosti več razširjala trtna uš. Da smo jo poprej bolje poznali, bi jo najbrž ne bili prinesli iz Amerike, gotovo bi se pa ne bila razširila skoro po vseh vinorodnih krajih v Evropi in tudi v Afriki. Največ se je trtna uš razširila s tem, da smo dobivali trte iz okuženih krajev.

Pisatelj nam pa tudi pove, da se trtna uš razširja tudi sama brez pripomoči človekove. Nekoliko krilate vrste uši letajo od trte do trte in ležejo jajca, nekoliko se pa uši razširjajo po koreninah. Če so trtne uši pri korenini kake trte, gredo za živežem na korenine drugih trt, ker se korenine močno križajo v zemljo. Zato se pa uš pri nas hitreje razširja nego v Italiji, kajti pri nas imamo trte gosto nasajene, v Italiji pa redkeje.

Trtna uš se širi v vinogradu od nekega središča, kjer se je najprej zaplodila. Okrog tega središča trte najbolj pešajo, potem pa so čimdalje boljše. Kjer se v vinogradu opazi, da trte iz kakega središča v kolobarji pešajo, je to gotovo znamenje, da je vinograd okužen, ni treba niti uši iskati pri koreninah.

Nadalje pisatelj govori o raznih sredstvih, ki se uporabljajo proti trtni uši. Omenja ostrih postav, ki pa večkrat le trgovino s trtami ovirajo, potem iztrebljanja trt, ki pa tudi ni imelo povsem zaželenih uspehov, temveč se ž njim napravi le vinorejcem veliko škodo. Poraba ogljenčevega žvepla se zdi pisatelju predraga, ker se mora leto za letom rabiti, kajti vseh ušij ne prežene. Poplavljenje z vodo v naših krajih ni nikjer izvedljivo. V peščeni zemlji, tudi trtna uš nima take močij, ali tacihih vinogradov ni pri nas. So le ob velicih rekah, ki puščajo sipino.

Pisatelj prihaja do sklepa, da se vinoreji drugače ne bode dalo pomagati, nego z ameriškimi trtami. Tako pisatelj prihaja k drugemu delu, v katerem govori o ameriških trtah. Natančno jih popisuje. Najprej popisuje one trte, katere neposredno rode. Za naše kraje se pisatelju zdi posebno primerna Jaquez, Herbemont in Huntington. Prvi omenjeni trti zahtevati gorkejšo lego, ker sta precej občutljivi proti mrazu. Prvo in tretjo pa tudi strupena rosa hudo napada, vendar dajeta na ugodni zemlji obilo dobrega vina. Jork-Madeiro pa že zaradi tega ni priporočati, ker je nekoliko občutljiva za trtno uš, če tudi ne tako hudo, kakor naše domače. Sploh pa pisatelj misli,



**Izjemno stanje na Češkem** ima svoje dobre in svoje slabe nasledke. Mej dobre nasledke je to šteti, da je narod začel spoznavati, da mu je treba jedino ti in se že po raznih mestih snujejo klubi, v katerih so pristaši vseh čeških strank. Ti klubi naj bili začetek velike skupne češke stranke. Mi le želimo, da se doseže mej strankami zažele o sporazumljenje, če tudi bi se pri tem morali odriniti nekateri dosedanji politični vodje. Slabo je pa, da so Mladočehi izgubili ves pogum. To ne zaradi tega, da izgubi ta stranka morda zaupanje. To bi ne bila še taka škoda, če dr. Gregr in tovariši zginijo iz političnega življenja. Obžalovati je mladočeško postopanje zaradi tega, ker bode sedaj vlada mislila, da je le treba silo pokazati, pa Čehi postanejo krotki. Zaradi tega je pa sedanje postopanje Mladočehov naravnost neodpustljivo.

**Ogerska.** — V ogerskem državnem zboru je bila te dni huda debata o cesarjevih odgovorih raznim deputacijam ob velikih manevrih na Ogerskem. Nekateri cesarjevi odgovori niso ugajali Madjarom, ker se je v njih obsojalo rovanje proti dualizmu in pa narodni šovinizem. Več opozicijskih govornikov je pri tej priliki jako nedostojno govorilo o kroni. Ne le skrajni levičarji, temveč tudi zmerna opozicija je pokazala pri tej priliki jako malo takta, ker je v svoji adresi zahtevala, posredno, da naj vladar svoje besede prekliče ali vsaj popravi. Pri tem se je pa zabavljalo tudi proti nemadjarским narodnostim. Vladna stranka je naposled zmagala s svojim predlogom, da se v vsej stvari preide na dnevni red.

**Nemčija in Rusija.** — Kakor znano so največji nasprotniki trgovinske pogodbe mej Nemčijo in Rusijo nemški agrarci, to je posestniki kmetij. Oni hočejo na vsak način preprečiti pogodbo, ki bi jim bila tudi le v škodo. Če se namreč trgovinska pogodba ne sklene, ne bodo zamogli ruski poljski pridelki konkurirati z nemškimi in nemški poljedelci bodo svoje pridelke doma dražje prodajali. Ker imajo ti nemški agrarci veliko svojih pristašev v komisiji, ki se posvetuje o trgovinskih pogodbah in je sploh znano, da Nemčija ne misli resno na pogodbo z Rusijo, je pričakovati, da se bodo zapričeta pogajanja zopet razbila.

**Rusija in Anglija v Aziji.** — Liki Angliji, ki vedno organizuje svoja podložna posestva v Aziji in razširja ondi svoj vpliv, sklenila je tudi ruska vlada vsa svoja srednjeazijska posestva združiti v edno namestništvo. Ta namestnik bo ednem tudi vojaški poveljnik, kateremu bo na razpolago zadostno število vojakov. To organizovanje Rusije in Anglije v Aziji ni brez pomena; Bog ve če se enkrat obe državi še ne spopadeta zaradi priposestovanja kake ondotne dežele.

**Srbija.** — Ministerskemu predsedniku dr. Lazar Dokiču, ki že itak dlje časa boleha se je zdravje očitno shujšalo. Prav govori se, da bo Dokič odstopil. Na njegovo mesto pride ali Sava Grujič ali pa Pašič. Radikalna stranka se je izrekla za Pašiča. Ta prememba v ministerstvu pričakuje se že te dni. — O zdravju Dokičevem samem se javlja, da je nevarnost prav velika in zdravniki sodijo, da mu je živeti le še par dnij. Ako Dokič umrje in pride, kakor je pričakovati za ministerskega predsednika odločen radikalec, se je prav bati, da bo to Srbiji na kvar. Pri razmerah, kakor vladajo zdaj v Srbiji, je treba zmernih mož na krmilu in prav nič ne bo na mestu, Pašič ali pa Grujič, katera oba sta odločna pristaša radikalcev. Bati se je, da se ne bi začelo zopet prestrankarsko vladati, kar bi bilo gotovo v kvar Srbiji.

**Španija.** — Že doma miru in ravnotežja v gospodarskih in drugih zadevah prepotrebna španska vlada boriti se ima za mir tudi v tujini. Na severoafriškem obrežju v Maroku je španska trdnjava Melilla. Mestice šteje 2000 prebivalcev in je močno utrjeno. Maročani stanujoči v okolici že od nekdanj pisano gledajo v mestu stanujoče Špance. Ko so zadnji čas Španci utrdbe mesta popravljali, napali so jih Maročani. Bil je krvav boj. Španija poslala je takoj vojake tja in zahteva

zadoščenja. Poroča se, da je Anglija Španiji prav dala, da ostro prime Maročane in zahteva od njih zadoščenje.

**Brazilijska.** — Nemirov v Braziliji še vedno ni konec. Vstaši in vladni vojaki ustavljajo se dobro drug drugemu. Vender kaže vse, da bodo slednjič vender le vstaši zmagali. Stanje v Rio-de Janeiro je že neznosno. Vojaki ropajo vse križem in si tako preskrbe potrebni živež. V zaščito avstro-ogerskih podanikov poslala je tudi naša vlada vojno ladijo v Rio-de Janeiro.



## Čikago in Kolumbijeva razstava.

(Dalje.)

V umetnostnem oddelku so bogati zakladi slikarij na steklo in porcelan, in več kipov iz raznih tvarin, ker je vse delo ženskih rok. Mej njimi je kip princezije Šlesvikholštajnske, pokroviteljice ženskega odbora za čikaško razstavo v Angliji. Nekatero rezbarije v kamnu in pa emajlske slikarije kažejo, kako prav so imele ženske na Angleškem, da so vvele v svoje tehnične šole take stvari. Tudi knjigovestvo je v ženski razstavi močno zastopano. Tu se vidijo od najpriprostejših do najfinejših vezov. Opaža se pa, da dela v usnji posebno ugajajo ženskam. Tudi par trdnih čevljev se vidi v ženski razstavi, kar kaže, da se v Angliji ženske bavijo z uspehom že tudi s tem rokodelstvom.

Valeške ženske razstavile so posebno izdelke hišne obrti. Škotke so razstavile mnogo jako lepih vezenin in domačih tkanin. V škotskem oddelku vzbuje posebno pozornost zgodovinski znamenita posteljna odeja, katero so za Patrika earla of Kinghorna naredile nežne roke. Na odeji je vezan z razno barveno svilo na podlagi zloženi od rudečega, zlatega in zelenega pliša in brokata grb grofov. Na oddeji je letnica 1660. Kako visoko se ceni ta odeja, vidi se iz tega, da je za 15000 dolarjev zavarovana. Platnena zavesa, katero je leta 1740. tkala in z lepimi vezeninami okrasila grofinja Ana Aberdeen je videti tako sveža, kakor bi bila ravnokar narejena. Neko jako umetna vezenina na jako težki podlagi je še iz za časa Marije Stuart.

Največjo pozornost pa vzbujajo raznovrstne čipke, ki so tukaj razstavljene. Vsi kraji Anglije in Irske, koder delajo čipke so tukaj zastopani. Razstavljene so čipke narejene po flamanskem načinu, kateri je posebno cvetel na Angleškem za časa kraljice Elizabete, potem so čipke po mehlerskih in bruseljskih vzorcih, raznovrstne francoske čipke. Za razstavo čipek ima posebne zasluge vojvodinja Abercorn, ki je sploh jako povzdignila čipkarstvo v Angliji.

V sedanjem času socijalnega vprašanja vzbuja pač mnogo pozornosti flantropična razstava, za katero pa ima največ zaslug baroninja Burdet Coutts. Modeli delavskih hiš kažejo prizadevanja te ženske, katera razpisuje slednje leto nagrade za načrte primernih zdravih hiš za delavce. V tem oddelku so tudi razne dela slepih, kakor pletar-



ski izdelki in surova šivalna dela. Fotografije in modeli dobrodelnih zavodov lepšajo stene, mej drugimi slikami je slika neke Angličanke, ki je vvela v svojem kraju, ki je bil zelo zapuščen, železni obrt in s tem prebivalstvu pripomogla do večjega blagostanja.

Nikakor pa ni šolstvo posebno dobro zastopano. Največ so razstavljene fotografije šol in slavnejših odgojiteljic in učenih žensk. Pomanjkljivost tega oddelka popolnjevaja predavanja učenih žensk o raznih pedagoških vprašanjih.

Najbolje je pa na ženski razstavi zastopano oskrbovanje bolnikov. Tukaj je popolnoma opravljena soba za bolnike, katero vodi izšolana bolne strežajka. Zastopane so vse najnovejše pridobitve v tem oziru. Vidijo se vzorci in fotografije vzornih bolnišnic in ventilacijskih naprav.

Tako smo ob kratkem opisali angleški oddelek ženske razstave. Tu popis je pa precej površen, kar radi priznamo. Ko bi hoteli stvari natančno popisovati, bi samo za ta oddelek ne zadostoval jeden letnik našega lista. Poleg tega, kar smo tukaj omenili, so tudi razstavljene literarne dela žensk, več knjig razne vsebine in rokopisov, več slik, ki kažejo izredno spretnost angleških umetnic, ki pa svojih del niso poslale le v žensko palačo, temveč imajo tudi v umetninski palači mnogo umetninskih predmetov, bodi že slik ali kipov. Tudi v tiskarstvu so ženske zelo napredovale. Zares občudovati je ta oddelek, posebno če se pomisli, da se vanj niso vsprejemali predmeti, pri katerih bi bili le kako pomagali moški.

Jako mnogo obiskovalcev šteje francoski oddelek, ki je zgodovinski znamenit. V njem je predstavljena zgodovina francoskih noš. Cela vrsta čeč (kokelj) predstavlja najznamenitejše ženske francoske zgodovine v noši njih dobe. Tukaj vidimo sv. Klotilda, celo vrsto srednjeveških francoskih kraljic, Marjeto Navarske, slopečo Pompadur, nesrečno Marijo Antoineto, Marijo Lujizo itd. Japonski oddelek se tudi odlikuje po raznih lepih izdelkih japonskih krasotic.

Mnogi gledalci ali še bolj gledalke se ustavljajo pred raznimi dragocenostmi, ki jih je razstavila italijanska kraljica.

O palači sami smo že nekoliko izpregovorili. Danes naj le še to povemo, da so vse stene tega lepega poslopja poslikane od ženskih rok in predmeti tem slikam so le prizori, v katerih igra ženska glavno vlogo.

(Dalje sledi.)

### Obrtnijske raznoterosti.

Trpežen, svitel in črn lak za železne peči dobimo, če vzamemo 1 kilo lesnega katrana (Holztheer), ga razbelimo, da vré in mu v tem stanu primešamo  $\frac{1}{16}$  kilograma zmljetega železnega vitrijola. Peč se ogreje in gorka lakira. Lak je hitro suh ter je jako trden, svitel in črn.

**Pihano železo.** Velika železna tovarna na reki Reni je izumila novo sredstvo, s katerim izdeljuje same železne stvari, ki so jih do sedaj morali liti ali pa kovati, tako, kakor dela steklar steklo namreč z pihanjem. Tekoče železo zmešajo z neko tvarino, ki je skrivnost tovarne, potem pa postane zmes tako

tekoča, da se more „pihati“ kakor steklo. Tu se za pihanje lahko uporablja celo parna sila, moči po tej metodi pihati velike posode, celo kotle i. t. d.

Da se odstrani rujó iz železa ali jekla, postopajo nekateri nastopno. Če je rujá še sveža in mlada ter ne preveč vjedena, se vzame košček zamaška iz probkovine (Kochstöpsel), ki se pomoči v olje in s tem drgnemo zarujaveli kos, kmalu zgine rujá. Drugače pa je, če se je rujá uže globokeje vjedla. Tedaj se vzame zmes finega tripla (Trippel) in žveplenega cveta, prilije se jima laškega olja, da nastane testo, ki se nekoliko vgnjede, potem se pa s tem testom pokrijejo zarujavela mesta. Čez nekoliko časa se z usnjem zdrgnejo in ogladijo. Rujá je zginila, kolikor je to sploh mogoče.

## Kmetijstvo.

### Trtna uš in trtoreja.

(Dalje.)

2. Muškati beli zahteva dobro prst in strmo gorko lego. Ob času cvetja je jako občutljiv in močno trpi od slane. Za vzgojo v brajdah je kaj pripraven, narezujejo se mu dolgi čepi. Daje precej vonjavega vina z 20 do 30 % sladkorja in 6 do 8 % kisline. V hladnih letih je vino kaj kislo. Nekaterim jako priljubljena muškata vonjava izgubi se v vinu čez nekaj let.

3. Malabela (Balint.). Domovina je Ogerska. Zahteva kakor vse ogerske domače trte suhe gorke lege in dobro prst. Ako se dolgo reže, rodi precej obilo izvrstnega vina s prijetno vonjavo, z 20 do 22 % sladkorja in 6 do 7 % kisline.

4. Burgundec beli povsod uspeva, najbolj v dobri zemlji in ravni legi, zlasti ob vznožji hriba. Ker ni občutljiv proti mrazu, uspeva tudi v visokih krajih. Dolga rez burgundcem najbolj ugaja, in pri taki rodi precej obilo. Grozdje dozoreva jako zgodaj ter daje izvrstno plemenito vino z 20 % sladkorjem in 6 % kisline. Radi zgodnje dozoritve in precejšne neobčutnosti proti mrazu priporočati ga je tudi za mrzleje kraje.

5. Silvanec (mušica) je zadovoljen tudi s slabo zemljo in še celo s severno lego. Reže se na kratko ter silno rodi. Grozdje dozoreva rano ter daje izvrstno vino z 18 do 20 % sladkorja in 5 do 6 % kisline. Vino postane rado vlečno, zato ga je dobro mešati z drugim bolj kislim.

6. Rivček laški, beli (zastavica, Zierfandler) zahteva močno vapneno zemljo, tople lege in kratko rez. Rodi jako močno, a grozdje dozoreva pozno, daje izvrstno ognjeno plemenito vino s 25 do 29 % sladkorja in 6 do 7 % kisline.

7. Veltlinec (mozlevina), zgodnji rudeči zadovolji se tudi s slabimi legami ter zori jako zgodaj. Reže se na dolgo, kratko rezan ne rodi toliko. Vino daje izvstno z 20 do 28 % sladkorja in 4 do 6 % kisline.

8. Veltlinec zeleni je tudi kaj skromen in zadovoljen z gričastimi legami in slabšo zemljo. Reže se kratko. Rodi precej zgodaj in obilo ter daje dobro vino z 20 % sladkorja in 7 % kisline.

9. Veltlinec rudeči zahteva močno težko zemljo in



mokratov v zboru manj nevarnih, kakor deset anarhistov zunaj zбора. Nekaj pridobimo tudi Slovenci, potem Rusini. Zgubi pa največ levica, potem pa Poljaki. V novem državnem zboru bode k večjemu kacic 70 levičarjev, morda tudi jedva petdeset. Protisemitje zgube nekaj sedanjih mandatov, druge pa pridobe. Sicer je še pričakovati, da se stranke vse drugače razdele.

**Ban pri Strossmayerju.** — Veliko se ugiblje o tem, zakaj je ban potoval k vladiki Strossmayerju v Djakovo. Nekateri trdijo, da je ta v zvezi z imenovanjem novega zagrebškega nadškofa, drugi pa, da bi vladiko pridobil, da bi svoj vpliv porabil proti Srbom. Mej Srbi na Hrvatskem se razširjajo baje močno velikosrbske ideje. Nam se pač poslednje ne zdi posebno neverjetno. Hrvatski Srbi zvesto podpirajo vlado in o kakem državi nevarnem velikosrbstvu se je dosedaj moglo malo govoriti. To srbsko nevarnost izumili so tisti hrvaški listi, katerim ni prav, ker Srbi nečejo nakrat odreči se svojemu srbskemu imenu in zvati se Hrvate.

**Nemčija.** — Čuje se, da namerava nemška vlada predložiti državnemu zboru predlogo o pomnožitvi mornarice. Zdaj, ko si ji je posrečilo vojsko na suhem pomnožiti, skuša še vojsko na morju primerno povečati. Se pa li to posreči nemški vladi, to je še veliko vprašanje.

**Italija.** — Te dni dospelo je angleško brodovje v Tarrant. O tem dohodu smo svojedobno poročali, da hoče biti nekaka demonstracija proti toulonskim slavnostim. Kakor se pa zdaj poroča, in kar laški listi sami zagotvljajo, ta obisk ni nikaka demonstracija zoper rusko-francoske slavnosti. Tudi o vsprejemu samem se čuje, da je bil jako boren. Videti je, da so se toli vročekrvni Italijani, ki so imeli to li izzivanja in ščevanja proti rusko-francoskim slavnostim, malo streznili. Že vedo zakaj!

**Srbija.** — Bivši ministerski predsednik Piročanec sprožil je misel, da naj bi se iz naprednjakov in liberalcev osnovala takozvana konservativna, stranka, katera bi bila močna zadosti se v bran postaviti počenjanju sedaj gospodujuče radikalne stranke. Če se osnuje taka stranka, je mogoče, da prav kmalu vrže radikalno stranko, kajti pojavlja se tudi že v ti razkol, ki bo pa postal še nevarnejši, če enkrat zatisne Dokič oči in bo postal ministerski predsednik kak huji radikalec.

**Toulonske slavnosti.** — Kakor napovedano, dospelo je rusko brodovje dne 13. t. m. v Toulon. Mesto bilo je vse v zastavah in iz vseh krajev Francije prihitelo je nebrojno ljudstva, da pozdravi ruske goste. Poroča se, da je došlo do 100.000 ljudi iz raznih krajev Francije v Toulon k vsprejemu Rusov. Vsi francoski listi so ta dan izšli v slavnostnih oblikah, so goste navdušeno pozdravili in povdarjali mirovni značaj teh slavnostij. Ko so proti 12. uri opoludne priplule ruske ladje v luko, zavrili so iz tisoč grl navdušeni klici „Živio Rusija“, godbe so zaigrale rusko himno, občinstvo pa je vihlo klobuke in robce. V imenu francoske vlade pozdravil je ruske goste minister mornarice admiral Rieunier. Poveljnik ruskega brodovja admiral Avelan se je vidno ganjen zahvalil. V imenu mesta Toulon pozdravil je Ruse župan toulonski. Pri slavnostnem obedu napil je Rieunier ruskemu carju in ruski mornarici, admiral Avelan predsedniku Carnotu in francoski mornarici in francoski vojski. Na večer bil je Toulon krasno razsvetljen, v okolici pa so raz hribov žareli velikanski kresovi. Nebrojno ljudstvo po ulicah je navdušeno klicalo „Slava Rusiji“, kateri klici celo noč niso ponehali. V ostalem so se slavnosti završile najsijajneje po dolčenem vsprejemu. Dne 16. t. m. odpeljal se je Avelan s 50 častniki v Pariz. Tu so bili ruski gostje zopet najsijajneje vsprejeti. Dne 17. t. m. vsprejel je Carnot v navzočnosti vseh ministrov admirala Avelana in ruske častnike. Na povratku iz Pariza nazaj v Toulon, ustavijo se ruski gostje tudi v Lyonu. Dne 27. t. m. t. j. pred odhodom pride Carnot sam v Toulon, da obiše rusko brodovje. V vsem imele so vse slavnosti jako miren značaj. Demonstracij, ki bi bile zamogle najmanje žaliti

trozvezne države, ni bilo vkljub tolikim množicam ljudi, ki so prisustovale slavnostim. Namen prihodu ruskega brodovja na Francosko ni bil izzivati trozvezo, temveč ravno nasprotno pokazati ti zvezi, da hočeta Rusija in Francija kot nasprotna zveza skrbeti za mir, katerega rušiti ste zadnji čas skušali pričeti Italija in Nemčija, prva iz čestihlepnosti, druga pa iz gospodstvaželnosti. S tem, da sta Francija i. Rusija storili zvezo mej seboj, je evropski mir tem bolj zagotovljen in ravno iz tega ozira mora vsak miroljuben Evropejec toulonske slavnosti, ki so to zvezo potrdile, pozdravljati kot vesel pojav v svetovni politiki.

## Obrtnija.

### Čikago in Kolumbijeva razstava.

(Dalje.)

Kdor bi sodil Američane po njih pahišji, sodil bi, da so narod, ki želi največjo priležnost. Temu pa ni tako. Američanov ne smemo zmatrati za kak pomehkužen narod. Da niso žilavi, gotovo bi ne bili v tako kratkem času pridobili svojega kontinenta za civilizacijo. Kakšna je bila Amerika še pred petdesetimi leti in kakšna je danes. Kako velikanska mesta so ta čas izrasla in zato je bilo tako velicega duševnega in fizičnega napora. Amerikanec tudi zdaj pridno dela in je z malim zadovoljen, ako razmere to zahtevajo.

Da imajo pri vsem tem Američani najpriležneje pahišje, to ni tolika zasluga naročnikov, kakor konkurence mej izdelovatelji. Konkurenca je sploh v novem svetu še hujša nego v stari Evropi, posebno pa to velja še glede pahišja. Posebno hitro se menjajo slogi. V Ameriki se moda v pahišji tako pogosto menja, kakor v Evropi ženske noše.

Še bolj nego na slog, se pa gleda na tehnično popolnost. V razstavi so razstavili tudi Evropci razno pahišje, ki je vse umetno delo in napravlja dober vtis na gledalca. Ameriško pahišje je pa vendar vse nekaj drugega. Umetnost tukaj ni na prvem mestu, pač pa praktičnost, priležnost in umno gospodarstvo. Kakor sploh Američan gleda na to, da se ne pogubi preveč časa, prostora ali pa moči, je tudi pahišje potem vrejeno. Vse pahišje bi rekli, da so nekaki stroji, seveda ne za delo, temveč za prijetno življenje, sedenje, ležanje i. t. d. Ti stroji se pa vedno zboljšujejo in popolnjujejo.

Ameriški oddelek za pahišje sama na sebi nima bogve kaj posebnega, da si je razstavljenih silno mnogo predmetov. Le kake štiri tvrdke so dale delati posebno za razstavo. Njih razstavljenе stvari so tudi v resnici lepe in okusne. Drugi razstavljalci so pa v razstavo poslali stvari iz svoje vsakdanje zaloge. Te stvari niso tako sijajne, ali za tistega, ki se zanima za ameriško življenje in napredek, pa vendar tem bolj zanimive.

Najvažnejši del pahišja je postelj. Amerikanec, ki močno dela, hoče imeti postelj, na kateri se potem v resnici počije. Oblika postelj je kaj priprosta. Lesene postelje imajo visoke skončnice s kakimi rezbarijami, ko-



vinske postelje pa imajo na koncih visoke svetle mesingaste mreže. Povsod imajo matroce z zmetmi.

V Ameriki imajo skoro same postelje za dva človeka, bodi za zakonske, otroke ali pa tudi odrasle osebe jednakega spola.

Neka posebna vrsta postelj je folding bed, katera je tako narejena, da se matroc in postelja po dnevi vkupe zložita, zadnji konec pride prav na sprednjega. Po dnevi je tako vkupe dejana postelja, podobna kakemu predalniku, ali pa celo kaki pijani in ne vzame dosti prostora. Te postelje vkupe devati ni nobena težava. Narejene so tako, da se le sproži neka zmet, pa se potlej sama vkupe zloži in ravno tako lahko jo je zvečer raztegniti.

Te postelje so posebno pripravne za revnejše ljudi, kateri ne morejo imeti obširnih stanovanj. Soba, v kateri so take postelje, je po dnevi elegantna in lahko služi za salon. Take postelje so posebno navadne v hotelih. Poleg preprostejših pa delajo tudi jako elegantne take postelje, katerih jedna velja do 350 dolarjev. Take postelje se izdelujejo od 1871. leta in so posebno na razstavi v Filadelfiji bile vzbudile veliko pozornost.

Take postelje starejše konstrukcije so bile nevarne. Pripetilo se je, da so se same sprožile in tako človeka nehote zaprle in se je potem marsikdo v postelji zadušil. Novejše se pa same ne zapro in imajo pripravo, da se od znotraj odpro. Sicer take postelje niso povsem zdrave, ker se motroci premalo prevetre. Nekateri izdelovalci pahišja, so se pa ozirali na ta nedostatek in napravili neke priprave za prevetrovanje.

Potem je pa posebno omeniti kombinovane postelje. V Ameriki imajo raznovrstno kombinovano pahišje. Tako je jako navadno neke vrste miza, ki služi za pisanje in umivanje. Ravno tako pogosto opažamo predalnik, s toaletno mizo in velikim zrcalom. Najznamenitejše v tem oziru je neka postelj, ki lahko služi za postelj, predalnik, omaro za obleko, toaletno in pisalno mizo.

V nobeni hiši v Ameriki, bodi si v bogati ali revni ne manjka gugalni stol, na katerem se jako priležno sedi ali leži. Rocking chair so stoli, ki se lahko rabijo za naslanjač, gugalnik ali tudi postelj, kakor se že uravnajo.

Pa tudi navadnih stolov je dosti na razstavi. Posebno je omeniti dvosedežnik. To je navadni stol, katerega naslonilo se pa da tako zaobrniti, da služi za drugi sedež. Nekateri stoli imajo posebno pripravo za shranjenje klobukov pod sedežem. Taki stoli so posebno pripravni za gledališče.

Pa je še več drugih podobnih rečij. Tako vidimo kopalno banjo, katera se lepo vkupe zloži in zapre in je podobna kaki skrinji. Tako banjo lahko imaš v navadni sobi in ti ni potreba posebne kopalne sobe, zanimive so tudi podnožnice, ki se lepo zložijo vkupe in lahko vzamejo kamor koli seboj. Vse pahišje je na kolesih, da se lažje premiče. Okenski zastori so tudi jako pripravni. Spodaj imajo neko vrvico in ž njo lahko hitro vpravnaš zastor, kolikor visoko hočeš, brez posebnega truda, ker vse delo opravi neka zmet, ki se sproži. Iz povedanega je razvidno,

da ameriansko pahišje so zares v pravem pomenu stroji in to za vsacega mehanika jako zanimivi.

(Dalje sledi.)

## Obrtnijske raznoterosti.

**Siva lesna namaka.** Starejši mizarji so dajali lesu sivo barvo z namakanjem s čreslovo kislino, železnim vitrijolom in golunom. Pozneje je podala kemija v smodni šiškovi kislini (Pyrogallussäure) novo in boljše sredstvo za sivo barvanje lesa. V družbi z železnim vitrijolom ta kislina kaj lepo pobarva les in goluna ni treba jemati na pomoč. Na svitlobi pa postane tako napojen les kmalu rujavkast in v teku let se je siva namaka spremenila v rujavkasto. Bolj trdna je siva barva, če vzamemo namesto smodne šiškove kisline navadno šiškovo kislino (Gallussäure). V novjšem času priporočajo barvilo, ki se dobiva v katranu in je na prodaj z imenom nigrosin. Razstopi 7 gramov nigrosina v 1 litru vode in s tem namaži les. Barva je srebrno siva jako lepa in vztrajna.

**Mavta, kateri ne škoduje mraz.** Navadni mavti pridene  $\frac{1}{10}$  v prah razdrobljenega apna  $\frac{1}{9}$  moke iz opeke in pa nekaj sladkorja. Omet potem ne odpade ne v mrazu ne v vročini.



## Kmetijstvo.

### Trtna uš in trtoreja.

(Konec.)

10. Frankinja modra (Blaufränkisch), je kaj malo občutna, rodi silno močno in zori precej zgodaj. Reže se kratko. Vino je jako dobro. 20 % sladkorja in 5 ‰ kisline. Ker skoro v istem času zori ko portugalka, sadi se navadno s to vkup.

11. Kadarka modra je silno rodovitna in daje izvrstno vino, kaj malo občutna in vredna, da jo poskušajo tudi v naših krajih nekoliko. Po Ogerskem in v Slavoniji (pri Sremu) je najbolj razširjena, in izgojuje se ji deblo čisto nizko in se reže vedno v glavo. Ker koli v tamošnjih vinogradih niso običajni, obrezujejo ji po leti vse poganke v visočini enega metra. Vse to potrpežljivo prenaša, še celo ugaja ji. Kratka rez v glavo ji najbolj prija. Večina slovityh ogerskih vin je pridelek kadarke. 20 % sladkorja in 5 do 7 ‰ kisline.

12. Laška modrina je po Štajerskem že močno razširjena in vspeva povsod, celo v neugodnih legah ljubi težko zemljo. Zahteva nizko izgojo in kratko rez ter jako rodi. Ker precej zgodaj zori, priporočati jo je tudi še za visoke lege, če tudi ne daje vina prve kakovosti. 18 % sladkorja in 8 ‰ kisline. V dobrih letih napravlja celo cibebe, vendar pa razmerje med sladkorjem in kislino ni ugodno.

13. Tičnik črni (blauer Wildbacher) je domač v nemških vinorodnih krajih Štajerske v 400—600 metri nadmorske višine ter daje takozvani priljubljeni „šilhar“. Za navedene kraje ga je posebno priporočati zaradi velike neobčutnosti in ker dobro vspeva pri vsaki legi, vzgoji in rezi. Reže se navadno kratko ter ima to pred-



zakona 3. oktobra 1891 mora; dalje poudarja zakon glede brezobrestnih posojil v ta namen, da se vinogradi po trtni uši uničeni zopet ponové itd.)

Že ta na videz malenkostna vprašanja, ki se tičejo le vinorodnih dežel, delala so mnogo preglavice prej, ko se je vlada pustila omehčati.

Še težavnejša bo omejitev proste ženitve in prenarredba domovinske pravice, če prideta na dnevni red ti dve vprašanji.

Vsak razumnik bi moral želeti, da se omeji prosta ženitev, ki je jeden glavnih vzrokov rastoči revščini in nerazmerni množitvi ljudstva, ko sredstva za življenje ne rastejo v tej meri, ker jeden oral posestva — kakor sem tudi na novomeškem shodu omenil — ostaje vedno jednako velik, a ljudij mora prirediti vedno več.

(Konec sledi.)

### Politični pregled.

**Državni zbor.** — Minoli teden se je državni zbor pečal jedino z volilno reformo. Preobširno bi bilo navajati vse posamčne govore. Najpomembnejši je bil govor dr. Hohenwarta. Nekateri časopisi niso mogli dovolj prehvaliti tega govora. Mi smo ga čitali, ali nismo nič posebnega našli v njem. Da bi bilo razširjenje volilne pravice državi in pa srednjim stanovom nevarno, to so premleli poprej že mnogi liberalni in konservativni listi. Sicer pa grof Hohenwart tudi ni nič dokazal svoje trditve. To da je navajal, da se povsod neomikani stanovi dajo ujeti v mreže socijalnih demokratov, to je k večjemu neko neosnovano očitanje neomikanosti kmetskemu prebivalstvu, na katero so se ozirale te besede. Opravičenje „Vaterlandovo“, da je Hohenwart mislil le najnižje sloje prebivalstva, stvari ne premeni, ko vendar mej temi in večino drugih slojev glede omike ni razlike, ker so vsi pohajali isto šolo. Novo je le to, da je grof Hohenwart izpovedal, da bi v gotovih slučajih desničarji in levičarji tako vzajemno postopali. S tem, da je dal razumeti, da bi se iz levičarjev in desničarjev dala sestaviti večina, je pa grof spodkopal stališče grofu Taaffeju, ker je združil tri velike stranke proti vladi. Grof Stadnicki se je pa odlikoval s tem, da je naravnost žalil tiste, ki so kri prelivali za cesarja in državo in so za hrabrost dobili kako odlikovanje. Hudoval se je nad tem, da bi hodili volit bivši vojaki pod vodstvom kakega z vojaško svetinjo odlikovanega korporala, in bi ti ljudje začeli misliti, da so tudi sinovi samoupravnega naroda. S tem je ta poljski grof pokazal, kako čuden je avstrijski patriotizem tistih krogov, katerim pripada on.

**Kriza,** ker so se zjedini konservativci, liberalci in Poljaki proti grofu Taaffeju je ministerstvo moralo dati svojo ostavko v soboto cesarju, ko je prišel na Dunaj. Cesar je potem vsprejel načelnike Hohenwartovega, levičarskega in poljskega kluba, predsednika in oba podpredsednika zbornice poslancev in se z njimi posvetoval o sestavi nove vlade. Kdo bode novi ministerski predsednik, se še ne ve. Imenujejo se razna imena. Ko bi v Avstriji imeli ustavno državo, bi moral biti grot Hohenwart, ki se je s svojim govorom postavil nekako na čelo strank, in omajal stališče vladi. Grof Hohenwart se pa brani, ker mu je predsedništvo najvišjega računišča, ki je gotovo in mirnejše, ljubše, nego pa ministersko predsedništvo v sedanjem težavnem položaju. Tudi grof ve, da bi ga levičarji dolgo ne podpirali. Sedaj mu pojo seveda levičarji slavo, ker je zanje šel po kostanj v ogenj, ali dolgo bi to ne bilo. Tudi Windischgrätz in gališki namestnik grof Badeni sta se imenovala za ministersko predsedstvo, ali prvi

baje ni prav zdrav, proti poslednjemu so pa pomislili iz ozirov na vnanjo politiko, ker je Poljak. Sedaj se pa misli največ na grofa Thuna. — Zborovanje državnega zbora se je v nedeljo odložilo za tako dolgo, da se reši ministerska kriza, ki se bode pa morda dolgo časa vlekla, ker cesar se je zopet odpeljal v Budimpešto, od koder se baje še le čez jeden teden povrne.

**Srbija in Avstrija.** — Nemški listi so prinesli vest, da je ruski poslanik v Belemgradu opominjal srbsko vlado, da naj ne tira politike Avstriji nasprotne. Radikalni stranki, ki vlada sedaj na Srbskem, podtikujejo namreč razni krogi, da tira Avstro-Ogrski neprijazno politiko. Glasilo radikalne stranke „Odjek“ dementuje odločno to trditev. — Ministerski predsednik Dokič, biva zadnji čas zopet v Opatiji, kjer se zdravi. O okrevanji njegovem ni dosti upanja.

**Bolgarija.** — Narodno sobranje je pričelo po nagovoru kneževem minolo soboto svoje zasedanje. — Vest, da so nastala mej ministerskim predsednikom Stambulovom in knezom Ferdinandom občutna nasprotja, potrjuje se vedno bolj. O tem nasprotstvu vedo že prav mnogo povedati tudi bolgarski listi. V vsem je videti, da se Stambulov vendar le ne bode več dolgo vzdržal.

**Španija v Afriki.** — Iz prepira nastalega mej Španjci stanujočimi v Melili in sosednimi Maročani prišlo je do resnega boja. Maročani so se dobro preskrbeli z vsem ter oblegali Melilo, španjska vlada pa je v varstvo svojih podanikov poslala več vojakov v Melilo. Te dni bil je že resen boj mej obema, v katerem boji je po došli poročilih palo že do 70 Španjcev in bilo ranjenih do 120. V vsem položaj Španjcev ni nič kaj povoljen. Španija je v denarni zadregi in ima doma obilo posla z anarhisti, ji je torej težko misliti na Afriko.

**Rusi na Francoskem.** — Toulonske slavnosti so minole. Rusi so se povrnivši iz Pariza, obiskali Lyon in na to Marziljo, od koder so se podali nazaj v Toulon in v soboto odpluli in zapustili francosko zemljo. Francoski narod tekmoval je povsod, da sprejme ruske goste. Najsijajnejše bile so pač končne slavnosti v Toulonu. V Toulon prišel je republikanski predsednik Carnot, da prisustuje krstu nove vojne ladije in obišče ruskega admirala Avelana na admiralski oklopnici. Na obedu pri mestnem prefektu napil je Carnot carju in carici, prijateljstvu obeh velikih narodov, Francozov in Rusov, ter svetovnemu miru, ki je posledica tega prijateljstva. Carnot je dobil malo pred svojim odhodom telegram ruskega carja, v katerem se mu ta ginjen zahvaljuje za prisrčni in sijajen vsprejem ruskih častnikov. Ta prepričevalni dokaz iskrenih simpatij mej obema narodoma bo vezi, držeče obe državi, pomnožil in utrdil ter pripomogel ohraniti mir, ki je smoter vsemu delovanju in neugasna želja obeh držav. Mir torej hoteli so si Rusi in Francozi ojačiti s temi slavnostmi in ne demonstrirati proti trojni zvezi; da je temu tako, potrjujejo najbolj carjeve besede do Carnota. — Značilno za vse slavnosti je tudi to, da se je istih udeležila tudi francoska katoliška duhovščina in nadškof pariški zaukazal je peti po vseh cerkvah zahvalno pesem za razkolnega ruskega carja in za razkolni ruski narod. Toulonski škof pa je napram admiralu Avelanu rekel: Sporočite carju, da ste videli, ko je Francija molila zanj in za njegov narod.

### Obrtnija.

#### Čikago in Kolumbijeva razstava.

(Dalje.)

Pri tako mnogobrojnih predmetih, kakor so na razstavi v Čikagu, se je težko pri opisovanji držati kakega pravega reda. Tudi če desetkrat ogleduješ kak oddelek,



vedno še najdeš, kaj novega in zanimivega. Zato se pa nadejamo, da nam dragi čitatelji ne bodo zamerili, če se še jedenkrat ozremo v ženski oddelek.

Omenili smo že, da so razstavljene čipke jedna najlepših stvari na razstavi. Razstava čipek ni le zanimiva v umetninskem in tehničnem temveč tudi zgodovinskem oziru. Kulturna zgodovina najde baš v tem oddelku kaj mnogo zanimivega.

Razstavljene so stvari iz raznih zgodovinskih, da celo tudi iz predzgodovinskih dob. Čipke so v Evropi baje izdelovali najprej prebivalci zgradb na kolih. V njih grobovih našle so se razne priprave, ki so jih rabili pri izdelovanju čipek. Na razstavi v Čikagu je zbirka tacih priprav iz nekdanjih dob. Najstarša taka orodja so iz kamna in kosti, pozneje iz bronu in naposled iz železa. Ta zbirka je zanimiva za temeljito proučenje in se nadaljuje do najnovejšega časa.

V Aziji so se z umetnem tkanjem in šivanjem najprej pečali Asirci in stari Indijanci, v Afriki pa Egipčani. Mnoge podobe predočujejo dela teh kulturnih narodov. Poleg teh podob je razstavljeno nekaj blaga, pajšolani, ki so je našli v starih egipčanskih grobovih. Razstavljena je celo staroegipčanska otroška nogovica.

Tudi pri Izraelcih je bilo umetno šivanje in vezenje jako razširjeno. Lepe hčere jeruzalemske nosile so platneno obleko in nenavadno fine pajčolane v najnežnejših vzorcih. Židje so sprva skrivali svojo umetnost ali pozneje so jo pa razkrili in postali učitelji kristjanom. Najprej so se umetna ženska dela razširila po Italiji, kjer je čipkarija posebno cvetela ob križarskih vojskah.

Posebno se je čipkarija razvila v Benetkah, kjer so jo pospeševali ložje. Delavke so bile kmalu toli spretni, da niso bile več navezane na prinerene vzorce, temveč so izumljale nove vzorce in nove vbode. Bralke so morda slišali, kako je lepa mlada Benečanka izumila rožni vbod. Ko je ženin njen odšel na daljše potovanje, jej je podelil šopek majskih rož, katere je utrgal sam. V samoti jej je bilo najljubše opravilo z iglo posnemati rožne liste. Ko se je ženin povrnil, ga je iznenadila z rožnim robom, v katerega je všila tisoč misel nanj. Rožni vbod je tako ugajal, da se je kmalu razširil po vseh Benetkah.

Poleg Benedek sta bila posebno Milan pa Genuva znana po svojih finih zlatih in kovinskih čipkah, ki so se posebno prodajale v Nemčiji in Franciji. Izdelovanje čipk je v srednjem veku Italiji donášalo lepe dohodke. Francozi so dolgo zavidali Italijo za to industrijo. Naposled se je pa čipkarija prinesla iz Italije v Francijo. Francoski poslaniki v Benetkah so pošiljali vzorce v svojo domovino in dobivali italijanske delavke, da so jih pošiljali v Francijo, kjer so učile Francozinje čipkarstva. Pa tudi to je mnogo pripomoglo, da se čipkarstvo preneslo v Italijo, da so francoski principi se ženili z italijanskimi princezinjami. Posebno je Katarina Medicejska, soproga Franca I. bila spretna izdelovalka čipek in je tudi druge rada učila čipkarstva. Njena najspretnjša učenka je bila

Ivana d' Albert, mati Henrika IV. in pa nesrečna Marija Stuart, soproga Franca II. francoskega.

Od Ivane d' Albert je razstavljena posteljna odeja, zastor in še več drugih rečij, katere je šivala s svojimi dvornimi damami, kadar je njen soprog Anton Burbonski bil v raznih vojskah.

Colbert, minister Ludovika XIII. ima silno mnogo zaslug za francosko čipkarstvo in podpiral ga je kralj. Colbertove čipke so jako znane po svoji lepoti. Najbolj je pa čipkarstvo cvetelo v Franciji za Ludovika XIV., kateri je sam jako ljubil čipke. Tedaj so nosili moški čipke za vratom, za pestemi in pa spodaj pri kratkih hlačah. Dame so jih nosile pri oblekah, v laseh in za pah-ljače. Tedaj se je porabilo toliko čipk, da so celi okraji na Francoskem od čipkarstva živeli.

In od vseh teh dob so ženska dela razstavljena v čikaški razstavi, ki daje torej jasen pogled v zgodovino ženskih del v raznih časih. Tu vidimo, kako so ob raznih časih ženska umetnostna dela napredovala, kako zopet propadala, kako so zopet menjale okus. (Dalje sledi.)

### Obrtnijske raznoterosti.

**Nov način konserviranja lesa.** Na Angleškem rabijo za konserviranje lesa naffalin, ki se nahaja v veliki posodi, v katero se pomaka les. Toplota kopeli znaša 90 ° C. ter prihaja skozi cevi, po katerih pride para v posodo. Les ostane 2 do 12 ur v kopeli, dokler ga naffalin popolnoma ne pronica. Tak les se baje jako rad da zlikati. Samo drgnenje s cunjjo mu uže podeli lep svit.

**Cedrov les.** V poslopji države Washington na svetovni razstavi v Čikagu je izpostavljen največji kos rudeče cedrovine, kar ga je kedaj prišlo med ljudij. Les je podelan v velikansko vazo, ki je 6 čevljev visoka in na vrhu štiri čevlje ši-roka in ki sestoji iz jednega samega kosa. Zgradili so posebno stružnico, da so ta velikanski kos lesa ostružili in mu dali obliko vaze. Vaza je fino polirana in kaže na vseh svojih delih lepoto cedrovine. — O trpežnosti cedrovega lesa priča drug kos na razstavi. — Na tleh leži staro cedrovo deblo, iz katerega raste neke vrste jelka, ki je stara nad 200 let. Vsaj toliko časa je torej cedrovo deblo ležalo mrtvo v gozdu, a nikjer ni nič gnjilo in preperelo.

**Nova knjiga za ključavničarje.** Onim našim čitateljem, ki beró nemški, priporočamo novo knjigo: „Der praktische Schlosser“ (Praktični ključavničar), ki je izšla v zalogi O. Arnida v Stuttgartu. Knjiga ima zbirko jako rabljivih predlog in načrtov za razna ključavničarska dela od arhitekta Viljema Kicka. Vrata, vkladki, mreže za grobove, za stopnjice, za balkone, za ograje itd. so narisane deloma v pomanjšanem merilu, deloma v natorni velikosti. Knjiga izide v 10 snopičih, ki veljajo po 90 krajcarjev.



### Kmetske stanovske zadruga.

(Dalje.)

§ 16. Delokrog okrajnih in deželnih zadrug je z namenom določen v § 2.

Posebno imajo zadruga poleg v zakonu o ustanovi dohodninskih zemljič odkazanih še sledeče naloge:



V složni požrtvovalnosti za sveto svojo stvar pri- borili smo nekoliko vspehov v kulturnem, narodnem in političnem življenju.

Naša bratska nesloga pa vse te pridobitve stavlja v nevarnost in nam grozi, da onemogli podpademo so- vražnim protinarodnim vplivom in da se nam zatemni nebo, ko se je komaj nekaj jasni začelo.

V slogi najdemo tudi medsebojno potrpežljivost, ki je gotovo potrebna, da se duhovi blažé iz miré. Seveda potrebujemo tukaj neke samozataje. Ali katero dobro, katero veliko delo pa take samozataje ne potrebuje?

V vsej zgodovini človeškega življenja ne najdemo velikega dela brez samozataje. Vidimo pa jasno, da pro- padajo posamezniki, narodi in njihove kulture, če samo- zataje in požrtvovalnosti ni več med njimi, če divjajo le strasti in gospoduje prepir. Ponavljam torej v slogi in bratovski ljubezni je naša moč naša rešitev.

Govornik omenja različne odseke v deželni zboru, davčni, obrtni, vinorejski, kazenski itd., v katerih si dele slovenski poslanci svoje delo itd.

Zahvaljuje se volilcem za mnogobrojno udeležbo vkljub slabemu vremenu, opozarja konečno, naj volilci svoje želje, zahteve itd. prijavijo, opozarja na važnost peticij ter povpraša po željah in potrebščinah volilcev.

### Politični pregled.

**Kriza.** — Knez Windischgrätz, podpredsednik gosposki zbornici, je prevzel sestavo nove vlade. Sestava se pa ne vrši tako lahko, kakor je misliti. Mej strankami so velika nasprotja zastran posamičnih ministrov. Druzega še danes ni gotovega, kakor da Plener vstopi v ministerstvo in bode najprej finančni minister. Minister notranjih stvari bode baje tudi levičar. Učni minister bode najbrž kak Poljak. Konservativci bi radi, da bi bil kak konservativec učni minister, ali proti temu so pa levičarji odločno. V novem ministerstvu bodeta dva ali pa celo trije Poljaki. Kateri, še ni gotovo. Imenujejo se Javorski, Madejski, Bilinski in Badeni, ali vsak ima več nasprotnikov v poljskem klubu samem. Pričakuje se pa, da bode danes ali pa jutri že novo ministerstvo sestavljeno.

**Grof Taaffe** pojde v Italijo, ko bode njegova ostavka vsprejeta in se povrne še le pomladi. Nadeja se, da se mu zboljša zdravje pod gorkejšim laškim podnebjem. Politiki se misli popolnoma odtegniti.

**Dr. Rieger** je bil te dni na Dunaju in pje proti neka- terim merodajnim osebam se izrekel proti koalicijskemu mi- nisterstvu, katerega ne bodo mogli podpirati Staročehi. On je odločno proti temu, da bi se varovala sedanja politična in na- rodna posest. Vidi se tudi, da vodja Staročehov razvzemlje popolnoma drugačne stališče nego grof Hohenwart. Dr. Rieger obsoja, da se je pokopala s koalicijo volilna reforma, vprašati bi se bili morali poprej deželni zbori. Jednakega mnenja kakor Rieger so pa tudi moravski Staročehi, ki so odločno proti ko- alicijski vladi. Vidno je torej, da so konservativci s tem, da so podali roke liberalcem, jako otežkočili, če ne omogočili obnovenje nekdanje desnice. Če bodo liberalci še kdaj odlo- čevali v Avstriji, bode to v nemajhni meri zasluga naše konser- vativne stranke. Mi se le moremo vprašati, kako da naši slo- venski poslanci še morejo ostati pri stranki, katere vodja se je izrazil za varovanje sedanje politične in narodne posesti, to je z drugimi besedami, za ohranjenje vseh nemških šol na slov. Koroškem in Štajerskem torej postavil se popolnoma na stališče nemških liberalcev.

**Ogerska.** — Vlada je dobila dovoljenje od krone, da predloži zbornici predlogo o vvedenji civilnega zakona. Predno je cesar bil odšel iz Budimpešte, se je ministerski svet po- svetoval o tej stvari. Cesar, ki je predsedoval dotični seji, in takoj dal dovoljenja, temveč je obljubil dovoljenje pismeno. Ogerska vlada pa pismenega odgovora ni čakala. Ministerski predsednik in minister Tisza sta prišla na Dunaj. Misli se da sta že pretila z ostavko vlade. Zbornica poslancev bode gotovo vsprejela vladno predlogo. Le v gosposki zbornici utegne za- deti na upor, a še tukaj najbrže zmaga vlada.

**Italija** že tako financijelno do malega čisto pokopana boji se hujših denarnih zadreg. Začela je vsled tega misliti na to, kako bi znižala vsakoletne potrebščine. Dogovarjati se je baje jela s svojima zaveznicama Nemčijo in Avstrijo; če bi smela svojo vojno silo reducirati; s tem bi si namreč vsako leto lepo svoto prihranila. Kako bo to šlo, je težko povedati. Nemčija in Avstrija skrbita za pomnožitev vojske, Italija pa naj bi isto še znižala.

**Splošno razoroženje.** — Več ruskih listov razmo- trava v zadnjem času vprašanje splošnega razoroženja in isto priporočajo poudarjajoč, da bi pogoji političnega ravnotežja ostali ž njim nedotaknjeni. Vojske posameznih vevlastij naj bi se le za tretjino zmanjšale in koliko zdravih rok bi prijelo zopet za delo, kako bi se davkoplačevalci oddahnili. Obstoj trozveze je nekako smešen pri sedanjih razmerah. Kot agre- sivna zveza nima z ozirom na držanje Rusije, Francije in Anglije pravega pomena, kot varstvena zveza pa je popolnoma nepotrebna, ker omenjene države hočejo le mir. Bil bi torej poslednji čas, da zastarela ustvaritev Bismarkova preneha biti in se prične misliti na zasnovo zdravejših razmer mej evropej- skimi državami. Slovo in čast bi žela ona vevlast, ki bi prva sprožila misel razoroženja in bi dala v tem oziru vzgled drugim.

**Toulonske slavnosti** še vedno ne dajo mirovati po- sebno nemškimi listom, ki na vsak način hočejo vedeti, da so Rusi in Francozi izzivali trojno zvezo s svojimi prijateljskimi pojavi. Temu nasproti ruski listi odločno poudarjajo mirovni značaj vseh slavnostij omenjajoč brzojavko carjevo na Carnota, ki izraža dejstvo, da rusko-francosko prijateljstvo nima druge svrhe, kakor utrditev evropskega miru. Sicer je pa strah Nem- čije za evropski mir prav nerazumljiv, kajti ravno Nemčija provzročila je največ, [da so bile ovacije prirejene ruskim go- stom na Francoskem toli sijajne in sicer s tem, da je prire- dila vojaške vaje v Alzaciji in Lotaringiji, ki so žalile narodna čutila Francozov. Kakor je bil svojedobni poset Francozov v Kronstadtu posledica obnovenja trojne zveze, toraj izzvan, ravno rako je bil izzvan zadnji poset Rusov v Toulonu. Ev- ropški mir bil je toraj le v nevarnosti pred toulonskimi slav- nostimi, sedaj pa ni več, kajti rusko-francoska zveza ga je utrdila napram trojni zvezi. Tako ruski listi.

**Španija in Maroko.** — Stanje španjskih čet v Melili je prav slabo. Maročani prodirajo zmagonosno naprej. V Špa- niji sami so vsled teh dogodkov močno vznemirjeni. Vojno ministerstvo moralo bo najbrže odstopiti, kajti nezadovoljnost proti temu zaradi slabih vspehov raste od dne do dne. Čuje se, da je Anglija, o kateri se je govorilo, da bo podpirala Maročane, stopila na stran Španije.



### Čikago in Kolumbijeva razstava.

(Dalje.)

Kolumbijska razstava bode začetek velikemu kolum- bijskemu muzeju v Čikagu. Muzeji se večkrat premene v razstave in iz razstav pa narobe večkrat nastanejo mu- \*



zeji Izdelki umetelnega obrta iz vzhodne Azije so na razstavi leta 1873. na Dunaji bili začetek orientalskemu muzeju, ki še danes obstoji kot trgovski muzej. South-Kensingtonski muzej v Londonu, se tudi začneja s svetovno razstavo. Narodni muzej v Washingtonu se začneja s filadelfijsko razstavo. Profesor Baird si je pridobil del stvari z razstave za narodni muzej. Stvari so se prenesle v Washington. Pri razstavah tudi ni težko prirejati muzejev. Ogromno predmetov je zbranih in razstavljavci jih radi podare ali po ceni prodajo, da jih jim ni treba daleč spremljati domu.

Kolumbijski muzej bo velikansko podjetje. Imel bode 24 oddelkov in se baš sedaj sestavlja. 1. oddelek je namenjen slikarstvu, 2. kiparstvu, 3. stavbarstvu, 4. starodavninarstvu, 5. keramiku, 6. prstenemu blagu, 7. lesenim izdelkom, 8. steklu, 9. tekstilnemu blagu, 10. biserom, slonovi kosti, zlatu, srebru, raznovrstnim dragocenostim, 11. denarjem, svetinjam in markam, 12. glasbi, 13. orožju, 14. kovinskim umetnostim, 15. potretom, 16. tis-karstvu, 17. priropisju, 18. narodopisju, 19. občilom, 20. akvariju, 21. tičem, 22. žuželkam, 23. botaničnemu vrtu, 24. živalskemu vrtu.

Prvih dvajset oddelkov bode sestavljeno samo iz predmetov, zbranih na razstavi, poslednji štiri oddelki se bodo pa morali na novo ustanoviti. Ta muzej bode jeden največjih na svetu. Sicer se k njega ustanovitvi delajo nekoliko ovire. V Čikagu primanjkuje nekoliko denarja. Kakor vse velike razstave, se je tudi ta končala s primanklajem.

V industrijski palači zavzemajo tretjino izdelki zjedinenih držav. Kakor smo že omenili govoreč o ameriški hišni opravi, moramo sploh reči, da Amerikanci niso veliko zbirali, kaj bodo poslali na razstavo. V Evropi za razstavo posebno delajo, ali Američan pa pošlje, kar ima baš v zalogi. Od tod prihaja, da v industrijski palači tudi toliko slabših vsakdanjih izdelkov, o katerih bi mu sodili, da spadajo vse drugam nego na razstavo. V resnici tukaj ti izdelki dajo razstavi posebno vrednost, ter nam kažejo ameriško industrijo, kakeršna je v resnici. Tako blago, kakeršno tukaj vidiš, dobiš vsak dan pri dotični tvrdki.

V evropskih oddelkih je vse lepo vrejeno, in so zlasti lepši predmeti tako postavljeni, da jih vsakdo precej vidi. V ameriškem oddelku pogrešamo povsem te lepe sestave. Skoro bi rekli, da se je težko orijentovati v tem oddelku, kakor se Evropejec težko spozna v kakem velikem ameriškem listu, kjer so razne stvari vse vprek pomešane.

V zlatarstvu in srebrarstvu se posebno odlikujeta tvrdki Tiffany in comp. in pa Gorham Manufacturing Company in novejši Jorkan. Tako lepih stvari, kakor ste jih razstavili ti dve firmi, nima nobena druga. Njih je paviljon, ki ste ga skupno postavili, je jako umetno narejen, in je skoro tako velik, kakor je švicarski ali pa danski. In kake dragocene stvari so tukaj razstavljene. Jeden sam demant je vreden 100.000 dolarjev. Demantov

je tukaj na tisoče, da ne govorim o drugih biserih, ki se bliščijo in ni čuda, da je bila vedno gnječa krasnega spola v tem paviljonu, ki je občudovala to lepoto. Iz vseh delov sveta so tukaj bile zbrane dragocenosti.

Tukaj je krona, ki je vredna, da krasi kako kraljico. V njej je 1848 demantov in 147 akvamarinov. Nekateri kameni tehtajo do 100 karatov. Brož v slogu Ludovika XVIII. ima trakove demantov in biserov, druga predstavlja torbico cvetlic narejenih iz samih demantov, nad katero visi grozdje narejeno iz demantov. Tukaj je nad 100 brož najdražje vrste. Vsaka drugače narejena.

(Dalje sledi.)

## Obrtnijske raznoterosti.

**Prezoren lak na hišni opravi.** Leseno hišno oprava najprej dobro z votličem v suhem stanju zbrši, potem po dvakrat prevleci s svetlim, brezbarvenim, tenko tekočim, kopalnim lakom, naposled pa še jedenkrat z gostejšim kopalnim lakom. Na novo lakiraj še le, ko se je prejšnje lakiranje dobro posušilo. Hišna oprava je pa dosti lepša, če jo po prvem lakiranju zopet zbrusiš z votličem. Če mora oprava imeti kako barvo, se rabi za prvo prevlečenje laneno olje, kateremu se je pridejalo nekaj lazurnih barv, žgane ali nežgane terra de Siena, kaselske prsti itd z mnogim siccatifom (sušilom). Ko se posuši, se priporoča zopet zbrusiti. Potem se pa prevleče z brezbarvenim lakom na že omenjeni način.

**Namestilo za trpentinovo olje za pleskanje** so sledeča: 1.) kanadsko trpentinovo olje M. M. Lausona v Liverpoolu; 2.) patentovani turpentina Samuela Bannerja v Liverpoolu; 3.) turpentina W. i. F. Walkerja v Liverpoolu; 4.) turpentin od the dise oel company lim v Londonu; 5.) Iari-xolin, namestilo za trpentinovo olje E. Reifsberga. Vsi ti nadomestki pa so vzlic vsemu hvalisanju tovarnarjev v praksi malo porabni, ker 1.) nekateri zoperno diše; 2.) ker se ta ali oni ne da mešati z navadnim trpentinovim oljem; 3.) ker navadno lak razkrajajo; ker s takim oljem lakirane stvari ostanejo dolgo mehke in lepljive. Ti nadomestki so največ mešanica kafrovega olja in petroleja. Iz Amerike uvažano paint olje ni nič boljši kakor druga namestila in je zmes petroleja in špirta.

**Lepilo za zamazanje peči.** Izvrstno lepilo je ilovica, pomešana z nekoliko boraksa. Razpoke zamažemo z rujavim manganovcem (Braunstein), ki je z vodotopnim steklom (Wasserglas) pomešan v testo. Ta kit postane tako trd kot je železo.

**Pič-pine** se imenuje les, ki prihaja iz Severne Amerike k nam in ki rabi v premnozih slučajih, posebno pa v izdelovanju posod in sodčkov za razne kemiške tvarine, luge in kisline. Les ima zelo veliko smole v sebi in zato je neobčutljiv proti vodi, kislinam in tudi lesnim črvom. Zato ga v Ameriki tudi rabijo za hišno opravo, ker ne postane nikdar črviv. Ker ga sekajo brezumno, ginejo gozdi, v katerih raste pič-pine, od dne do dne. Pred 12 leti so cenili množino tega lesa še na 500 milijonov kubičnih čevljev, danes ga je pa komaj še 300 milijonov kubičnih čevljev.

**Povoščeno platno** (Wachsleinwand) pritrdimo na les z nastopnim lepilom. Vzame se  $\frac{1}{2}$  kg pšenične moke se dene v 2 litra vode, pridene se še 10 gramov goluna, potem pa vkuha klej (Kleister), ki naj bode tako gost, da žlica v njem stoji po konci. Ta klej se namaže po lesu, nanj se pa položi povoščeno platno, ki se izborno prime.

**Kako se emajlovana kuhinjska posoda zopet naredi svetla?** Nekaj pepelike in klorovega apna dene se



je zadnji čas tpele, ni posrečilo, proglasil je republiko zopet za cesarstvo, da dobi novih zaveznikov. Ker so se Braziljanci že naveličali republike in je monarhistična stranka precej močna je mogoče da se bode predsednik Peixoto moral umakniti in udati.

## Obrtnija.

### Čikago in Kolumbijeva razstava.

(Dalje.)

Razstava se je osnovala v spomin 400letnice odkritja Amerike. Zato je naravno, da so se na njej zbrale stvari, ki spominjajo tega velicega dogodka. V vsej priprostosti stoji na neki višini s skalami obdana hiša, ki se pa po svoji obliki kaže, da predstavlja del važne zgodovine. Čemu bi bili sicer tukaj postavili to zgradbo, ki spominja na španjski srednji vek in prav nič ni podobna drugim poslopjem, ki stojé na okolu. Ko pristopimo bližje, vidimo, da ta hiša predstavlja samostan La Rabida, kateri je tako tesno zvezan z osodo pogumnega mornarja, in se imenuje po pravici vogelni kamen ameriške zgodovine. Bog ve, kaj bi bilo z Ameriko, da niso menihi prijazno vsprejeli pod streho Krištofa Kolumba in pa njegovega desetletnega sina.

Ameriški časnikar Eleroy Curtis sprožil je misel, da se zgradi poslopje predstavljaóe omenjeni samostan. Po narisih in fotografijah, ki so jih naredili v samostanu na Španjskem, je potem arhitekt Hen. D. Ives izdelal načrt in nadzoroval stavbo. Poslopje je popolnoma podobno samostanu, ki stoji blizu mesta Palos na Španjskem. Da celo okrožje samostana je točno posneto.

Ta španjski samostan je baje sezidal cesar Trojan v drugem stoletji, seveda za druge namene, in v 11. stoletji so ga popravili tempeljski vitezi. Ko so Mavri bili pregnani iz Španjske, je samostan prišel v roke frančiškanom, ki so ga zopet prezidali in mu dali ime Santa Maria de La Rabida (sv. Marija ob meji). Po Kolumbijevih časih so ga jako povekšali, ali zadnja leta so ga zopet popravili, da ima tisto podobo, kakor jo je imel, ki je bival v njem Krištof Kolumb.

Že poslopje samo na sebi je jako zanimivo za tiste, ki se zanimajo za zgodovino odkritja Amerike. V tem poslopju je pa razstavljenih mnogo stvari, ki so v zvezi z odkritjem Amerike. Iz vseh koncev sveta poslana so take stvari. Poslali so jih muzeji in zbirke slik, iz Evrope in Amerike. Največ je poslal španjski dvor in pa Vatikan. Pa tudi zasebniki poslali so mnogo dragocenosti. Leta in leta so iskali teh stvari in tako važne stvari za zgodovinarja bodo javaljno še kdaj skupaj zbrane. Učenjaki prepotovali so Ameriko in Evropo zasledujoč sledove Kolumbijeve. Ko so jedenkrat izvedeli, kje so stvari, morala se je zvezna vlada zavezati, da se vrnejo nepokvarjene, ker drugače jih lastniki niso hoteli dati. Za to je pa vedno oddelek vojakov stražil te stvari. Pri najvažnejših stvareh stal je vojak z nabito puško. V

vsaki sobi so trije Kolumbijevi gardisti pazili, da si kdo kake stvari ne prisvoji.

Najvažnejše je pismo, katero je poslal vojvoda Veraguški, s katerim je bil Kolumb imenovan za admirala in mu bilo dalo povelje, da naj poišče deželo, o kateri toliko govori, v tem pismu se je pooblastil, da kot podkralj vlada dežele, ki jih najde. Dalo se mu je plemstvo, ki bi bilo dedno, kakor bi tudi njegova admiralska in podkraljevska čast prišla na otroke njegove. To pismo je bilo izdano v Granadi dne 30. aprila 1492. Pismo je že močno obledelo in se vse ne da več brati. V vsem je v tem poslopju razstavljenih kacic 1200 stvari, vse lepo vrejeno po kronološnem redu. Iz več podob in pisem predstavlja staršo ameriško dobo in tista potovanja v novi svet pred Kolumbijem, ki so se pa bila skoro popolnoma pozabila. Tukaj se vidijo knjige, v kateri se trdi, da so Mongoli prvi iznašli Ameriko, in da je mongolski cesar Kublaj-han že v trinajstem stoletji bil obiskal Ameriko. Tu so spisi Klavdija Ptolomeja, očeta zemljepisja, kateri je prvi dokazal, da je zemlja okrogla, in iz katerega spisov si je Krištof Kolumb pridobil prvo zemljepisno znanje. Tu so sploh spisi iz dobe pred Kolumbom in po Kolumbu, ki so kako v zvezi z odkritjem Amerike.

(Dalje sledi.)

## Obrtnijske raznoterosti.

Katranov asfaltni lak za železo se naredi, če se stopi in dobro zmeša 30 delov zapadnoindiškega kopala, 30 delov ameriške smrekove smole, 30 delov katranovega asfalta, 5 delov rumenega voska in 6 delov bencškega trpentina. K tej zmesi pridenemo, dokler je še gorka 20 delov smolinega olja, 30 delov lanenega firneža, 30 delov trpentinovega olja, in 30 delov bensola. Če se hoče, da je lak tenkoteoč. pridene se več bensola. Stvari se morajo s takim lakom večkrat prevleči in postanejo vsled tega lepše.

Kako se črno lakovano usnje naredi svetlo? 5 delov stearinove kisline gorško raztopi v 7 delih terpentinovega olja, potem pa mešaj, dokler se popolnoma shladi in pri tem se pridene tri dele saj (Kienruss). Vzame se cunjja in se namaže s to mažo usnje in drgne. Naposled se usnje še drgne z belo cunjjo, da postane svetlo.

## Kmetijstvo.

### Kmetske stanovske zadruga.

(Dalje.)

§ 21. Ako misli okrajna zadruga pobirati za pokritje v § 20. omenjenih stroškov več kakor 4 % naklade na zemljiški davek, dobiti mora potom nadrejene deželne zadruga in deželnega političnega oblastva dovoljenje od finančnega in poljedeljskega ministerstva.

Ravno tako mora deželna zadruga dobiti dovoljenje od ministerstva, če hoče pobirati nad 1 % priklade.

§ 22. V §§ 12. in 21. omenjene doneske pobirajo občine kot doklade na zemljiški davek in določiljajo okrajnim zadrugam. Okrajne zadruga imajo za deželno zadrugo pobrane doneske tej poslati.



miral Avelan z ruskim brodom v Carigrad in da bo de to znak sklenjene rusko-turško zveze. Tudi več drugih stvari priča prijateljske odnošaje mej obema državama. Zveza ta slo neta bi na temelju dogovora, da Rusija jamči Turčiji sedanje pokrajine, Turčija pa da samo Rusiji prepusti plovitev z voj nimi ladijami skozi Dardanele. To bi bilo v vojnem oziru za Rusijo prepomembno. Moč bi ji bilo potem celo zvezo Anglije z Egiptom in Indijo uničiti.

**Francija.** — Ministerski predsednik Dupuy se je pri otvoritvi zasedanja poslanske zbornice izjavil, da hoče imeti v zbornici vladno večino brez radikalcev. Ta izjava bila je radi kalnim članom ministerstva preveč in podali so ostavko. Tej ostavki sledila je burna debata v zbornici, na kar se je čutil predsednik Dupuy prisiljenega ponuditi Carnotu demisijo celega ministerstva. Ta je isto takoj vsprejel in naročil na novo Dupuyu, da naj sestavi novo ministerstvo. Ta je nalogo prevzel, a le s tem pogojem, da sme kabinet sestaviti iz samih oportunistov. To Carnotu ni bilo všeč, vsled česar se je Dupuy odpovedal sestavi novega ministerstva. Republikanski predsednik Carnot se naslanja namreč na radikalce, od katerih upa, da ga bodo pri prihodnji volitvi podpirali. Tudi Casimir Perier je odklonil sestavo ministerstva. Ta misli namreč pri prihodnjih volitvah kandidovati za republikanskega predsednika in se torej neče obrabiti kot ministerski predsednik. Skoro gotovo sestavil bo sedaj novo ministerstvo kak radikalce, kajti kakor rečeno, Carnot se naslanja na te in jim zaupa. Da pa tako ministerstvo ne bo imelo trajnosti, je več kakor gotovo.

## Obrtnija.

### Čikago in Kolumbijeva razstava.

(Dalje.)

Poleg para se sme reči, da je elektrika najbolj preobrazila svet. Novejši čas je obogatil svet z mnogimi naravnost čudovitimi iznajdbami, o katerih bi pred sto leti bili naravnost mislili, da so nemogoče. V srednjem veku bi ga bili gotovo sežgali na grmadi, kdor bi bil kaj takega poskušal, ter bi ga bili imeli za čarovnika. Naravno je, da je na razstavi jako mnogo elektrotehničnih priprav in najraznovrstnejših strojev. Kakor po razstavah sploh, je tudi tukaj največ takih strojev, ki posebno vzbujajo pozornost gledalcem in se tičejo največ navadnega življenja.

Vedno dosti občudovalcev je imel električen avtomat, kateri snaži čevlje. Če se usedeš na pripravljen sedež in položiš nogo na pripravljeno poličico ter vržeš v neko odprtino denar za pet centov, koj se naredi električna luč in dve krtači začneta snažiti čevlje. Ta aparat je prvi pot razstavljen v Čikagu in vpeljejo ga v razne hotele.

Nič manj zanimive so električne vrata. Ko stopiš na gumijevo podklado pred vrati se vrata kar same odpro, in ko si vstopil v sobo, se zopet same zapro.

Jako mnogobrojne in raznovrstne so priprave za varstvo pred tatovi. Te priprave so v Ameriki že močno vpeljane v praktičnem življenju. Tako je razstavljenih več aparatov za varstvo oken, blagajnic in vrat. Ko hoče vdreti kak tujec, začne zvoniti zvonček, da prikliče ljudi. V Ameriki po javnih lokalih niso zimske suknje brez nevarnosti, kakor tudi v Evropi ne. Večkrat se je že pri-

petilo, da je katero kak drug si prilastil. Da se preprečijo take tatvine je nekdo izdelal električen aparat, in ga razstavil, ki da znamenje takoj, ako kdo hoče sneti suknjo z obešala. Ta aparat nosi se v žepu suknje.

Mnogo občudovalcev je imel aparat za valjenje jajec s pomočjo elektrike. S tem aparatom se jajca nekaj dnij poprej izvle, nego bi jih izvalila kokoš. S pomočjo električnega toka se vzdržuje v aparatu vedno primerno za valjenje potrebno gorkoto, drugo pa preskrbi priroda sama.

Dosti občudovalcev ima tudi električen klavir, kateri deluje popolnoma avtomatično s pomočjo prevotljenega papirnega zvitka.

Dalje je tukaj aparat, s katerim se po hotelu zjutraj kličejo gosti. Drugi aparati so pa za to, da gost v hotelu lahko hitro naznani slugam, kaj da potrebuje. Napisane so namreč na tabli glavne želje gostov. Gost pritisne na posebno gumbo in nastavi pripravljen kazalec na besedo, kar potrebuje. Taki aparati vpeljani so že v raznih ameriških hotelih.

Poseben električen stroj vrezuje obleke in tako skoro nadomestuje vrezovalca v tovarnah, v katerih izdelujejo obleko.

Tukaj je kuhinja, kjer se kuha in peče brez ognja in dima, vse s pomočjo elektrike.

Posebno pomenljiv je neki poboljšan brzojaven aparat telontograf imenovan, katerega je razstavil profesor Gray. S tem aparatom se s pomočjo elektrike lahko prenese pisava kacega človeka. Natančen podpis kake osebe je mogoče brzojaviti v daljne kraje, tako da ga drugje lahko spoznaš. Tudi podobe se dajo do neke gotove mere na ta način brzojaviti v daljne kraje. Ta aparat je velike važnosti začasnikarje, pa tudi za juriste, posebno, ker je še pričakovati, da se še kaj popolni.

(Dalje sledi.)

### Obrtnijske raznoterosti.

**Dosedanje svetovne razstave.** Prva svetovna razstava je bila leta 1851. v Londonu, obiskalo jo je 6,390.000 ljudij, obsegala je 8 1/2 ha, trajala je 144 dnij in štela je okolu 17000 razstavljalcev. Druga svetovna razstava je bila leta 1855. v Parizu. Prostor za to razstavo je meril 10 ha trajala je 200 dnij in štela 21779 razstavljalcev in 5,162.000 obiskovalcev. Svetovna razstava leta 1862. v Londonu je obsegala 9 ha prostora, in je trajala 171 dnij. Razstavljalcev je bilo 28653 in obiskovalcev 6,241.000. Leta 1867. je bila svetovna razstava v Parizu, ki je zavzemala 15 ha prostora, in je trajala 217 dnij. Razstavljalcev je bilo 50236, obiskovalcev pa 10,200.000. Dunajska razstava leta 1873. je obsegala 16 ha prostora, in je trajala 176 dnij. Razstavljalcev je bilo 42000, obiskovalcev pa 7,254.000. Leta 1876. je bila razstava v Filadelfiji, za katero je bilo treba 24 ha prostora. Obiskovalcev je bilo 9,900.000 in 60000 razstavljalcev. Leta 1878. je bila razstava v Parizu, obsegoča ravno toliko prostora, kakor prejšna pariška razstava. Štela je 32000 razstavljalcev in 17 milijonov obiskovalcev. Trajala je 194 dnij. Zadnja razstava v Parizu je trajala 185 dnij, in obsegala 30 ha prostora. Razstavljalcev je bilo 60000, obiskovalcev pa 32 milijonov. Razstava v Čikagu je pa štela 27,529.400 obiskovalcev in je trajala od dne 1. maja do 30. oktobra.



## Obrtnija.

### Čikago in Kolumbijeva razstava.

(Dalje.)

Tudi Rusija je bila dobro zastopana na čikaški razstavi. Ruska vlada je bila tudi vse storila, da je bila na tej razstavi kolikor se da častno zastopana, posebno v industrijskem in pa v rudarskem oddelku.

Industrijska razstava je bila pristno ruska. Umetniki, kiparji, porcelanski slikarji vsi so izbrali svoje načrte iz ruskega narodnega življenja. Tu so bili videti ruski slogi, predstavljala se je Rusijo prejšnjih stoletij. Ural, Kavkaz itd. V ruski umetni obrti videti je nekaj samobitnega, če tudi se semtrtja opira malo na nemško ali pa francosko in italijansko.

Vhod in notranja vsa uredba je bila v ruskem slogu. Tukaj se je vsakdo lahko prepričal, da ima Rusija tudi svoj arhitektoničen slog, ki je povsem različen od bizantinskega. Glavni vhod z loki, stolpici, majhnimi minoreti z ruskim orlom je odlično delo ruskega stavbarstva in rezbarstva.

V kapeli podobnemu pavilijonu bile so razstavljene razne cerkvene stvari.

V ruskem oddelku razstavljeni so razni dragoceni kamni, na katerih je bogata Rusija. Posebno je bilo razstavljenega dosti kamenja, ki se daje porabiti [za umetnostne tvorbe. Posebno lepe stvari sta bili razstavili carski kamnobrašilnici v Peterhofu in Jekaterinenburgu na Uralu. Tudi car sam je več rečij poslal na razstavo. Posebno so vzbujali pozornost tri čaše, jedna iz nefrita, gruda iz belega kvarca in tretja iz gorskega kristala, dalje je čaša in rodanita, nekega mesu podobnega uralškega kamna tudi imela mnogo gledalcev. Mej največje znamenitosti ruske razstave so pač šteti trije šifonjeri iz sibirskih kamenov vloženi s trdim mozajikom, ki so naravnost čudovite lepote.

Razstavljen je model spominske cerkve, ki se sezida na mestu, na katerem je bil umorjen car Aleksander II.

Mnogo pozornost je vzbujala grofa Tolskega omara. Na jedni strani je v javor vžgana Tolskega podoba, druga stran predstavlja tega ruskega pesnika v delarnici pri stružnici in tretja kot kmeta za plugom.

V azijskem oddelku ruske razstave je bila videti raznovrstna dragocena ruska kožuhovina. Tukaj so najlepše kože severnih lesic, soblov, hermelinov, in razne stvari narejene iz teh dragocenih kož. Vse to je imelo mnogo gledalcev. Poleg tega so pa tukaj bile razstavljene lepe preproge, bogate azijske noše, svileno blago, raznovrstna lovska oprava.

V ruskem oddelku se vidi, da je Rusija dežela, kjer se pije čaj. Razstavljeni so raznovrstni samovari. Lepa je tudi zbirka ruskih zvonov. Nadalje je omeniti, da so razstavljeni mnogovrstni umetnostni izdelki od brona.

Razstava sploh kaže veliko bogastvo velike ruske države, pa tudi velik napredek ruskega prebivalstva v

vsakem oziru. Ruska je tako rekoč še zemlja prihodnosti. Marsikje je treba še mnogo dela in bistrega uma, da se uporabijo vsi ti bogati ruski privodni zakladi.

(Dalje sledi.)

## Obrtnijske raznoterosti.

**Kitanje albasterskih čepin.** Albasterske čepinje skitaš, če narediš testo iz sežganih in zmletih ostriških lupin, arabskega gumija in vode in s tem kitaš razdrobljene stvari.

**Volneno blago,** posebno jopiči, ki jih nosimo na golem životu, se najboljše opero v sodni vodi, brez vsacega mila. Razstopi se pol kilo kristalizovane sode v 1 litru vode. Te vode se prilije, kolikor je treba gorki vodi, v kateri peremo, kakor se dela z lugom.

**Pariški čistilni prašek** se napravi, če se vzame 6 delov ogljenčevokisle magnezije in zmeša z jednim delom železnega oksida.

**Govoreča ura.** Pravi čudež v iznajdbah je govoreča ura, katero je izumil švicarski urar Kazimir Livan. Ta ura repetirka ne bije, temveč vsak četrt ure pove z besedami, koliko je. Ura je napravljena s pomočjo fonografa.

**Slador** naredi cement mnogo trpežnejši. Že v starem veku so pri zidanji rabili neke vrste sladorni trs, da je bilo zidanje trdnejše.

**Kit** za peči se naredi, če se zmešajo v enakih delih ilovica, sol in pepel, in to zgnete v vodi. Za železne peči se naredi kit iz 3 delov ilovice in 1 dela boraksa. Kit se namaže vselej na mrzli peči.

**Krvave** pege spraviš iz obleke, če se belega pšeničnega škroba zmeša v vodi in se potem s tem pege namaže in počaka, da se posuši. Potem se škrob proč otepe in pri tem je pega že izginila. Stare pege ne zginejo precej, temveč je to treba večkrat ponavljati.

## Kmetijstvo.

### Živina po zimi.

Gledati moramo po zimi, da v hlevih ni premrzlo in pa da zrak ni preveč izprijen. Že usmiljenje do živalij ne dopušča, da bi pustili živino zmrzovati. Sicer pa imamo tudi gospodarsko izgubo, ako imamo mrzel hlev. Živina v mrzlih hlevih potrebuje več piče, da si ohrani svojo telesno gorkoto. Če jej ne dajemo več krme, pa začne pešati.

Najmanj živina potrebuje krme, ako je v hlevu 16° stopinj gorkote po Celzijevem gorkotomeru. Po skušnjah pa taka gorkota vendar ne ugaja za živino, ker pri tem nekako omrtvi. K večjemu živina, ki jo debelimo, sme biti v tako gorkem hlevu. Najboljše je, če je v hlevu 12 do 14° C. gorkote. Hlevi, v katerem so molžene krave, teleta in praseta morajo biti gorkejši, kakor hlevi, v katerih so uprežna živina in prašiči, katere debelimo.

Po zimi je treba živini bolje nastiljati, da ima suho in gorko. Če obilno nastiljamo, je živina suha in znažna, kar tudi ugaja njenemu zdravju.

Živino je pa tudi po zimi potrebno pridno snažiti.

Ker po zimi hlev zapiramo, se zrak v njem manj spreminja in se zatorej vsled sopenja bolj spridi. V takem



nosti je taka avtonomija vidimo, pri ogerskih Srbih, kjer se vse vrši. kakor gospodje v Budimpešti žele.

**Srbija.** — Zadnji čas, sosebno po ministerskega predsednika Dokiča smrti, nastalo je med vladujočo radikalno stranko in kraljem veliko nasprotje. To je pa tudi lahko umevno. Dokič je bil previden in trezen človek, ki je vedel pametno in nepristransko voditi vladne posle. Po smrti tega so se pa radikali, ker nimajo pametnega vodnika, pokazali v svoji pravi luči. Radikalna vlada pričela je postopati nezakonito in pristransko proti nasprotnim liberalcem in naprednjakom. Da ni prav bilo to kralju, ki mora biti varuh pravic vseh svojih podanikov brez razločka, je umevno. Od tod nasprotstvo. Kralj je zahteval od radikalnega ministerstva, da naj postopa pravično in zakonito, sicer bo prisiljen storiti v ta namen potrebne korake. Kolikor je znano, so radikali odklonili vsako zahtevo kraljevo, vsled česar se je čutil ta prisiljenega pozvati svojega očeta razkralja Milana iz Pariza, da mu pomaga pri rešitvi krize. To naznanil je kralj Aleksander radikalnemu ministerstvu, ki je z ozirom na to, da se s prihodom Milana v Srbijo ruši ustava, dalo svojo ostavko. Milan je že prišel v Beligrad. Vršila so se posvetovanja vseh vodij raznih strank. Milan je bil tudi poleg kralja navzoč pri posvetovanjih. V tem je sestavil novo ministerstvo Simič, srbski poslanik na Dunaji, in novo ministerstvo je sestavljeno iz zmernih ali nadarjenih mož in gotovo je, da radikali izgube svojo veljavo in, da se bodo njihovemu oblastnemu postopanju malo pristrigle peruti.

**Italija.** — Ne le, da se ima italijanska vlada ta trenotek boriti za javni mir in, da mora v to svrhu krotiti razljuteno nezadovoljno kmetsko prebivalstvo in s socialnim duhom navdane delavce, veliki izgredi in pravcati punti, ki se vrše zadnji čas malone po celi Italiji pričajo to — skrbeti ima v prvi vrsti tudi za svoj notranji največ finančni položaj, da ga uredi. Italija nahaja se v tako slabem finančnem položaju, da ne kmalu kaka druga država, prav dobro bo, če ne bo ta žalostni položaj provzročil še kakega prevrata. Urediti hočejo finance, toda kako. Da bi se davki povišali vto ne privoli poslanska zbornica, da bi se pa letna potrebščina znižala, tega pa ne pripusti vlada. Državni proračun kaže 80 milijonov lir deficita. Kako tega odstraniti, če se noče potrebščin posebno vojnih znižati in se ne sme novih davkov naložiti? Vlada bo nazadnje prisiljena zaključiti zasedanje parlamenta in s kraljevo naredbo vvesti nove davke. Ta eksperiment je sicer silno nevaren, toda vlada ga bo morala v svoji veliki zadregi le napraviti.

## Obrtnija.

### Čikago in Kolumbijeva razstava.

(Dalje.)

Posebno velikanska je bila razstava prometnih sredstev, kar je čisto naravno, ker tudi človeštvo v nobenem oziru poslednjih deset let ni toliko napredovalo kakor baš v prometnih svedstvih. Pred 100 leti so se po večkrat slabih cestah pomikali vozniki z vozovi od mesta do mesta, tedaj si za vsako količkar večje potovanje potreboval več tednov ali pa še več mesecev, danes pa v malo urah z brzovlakom prideš že v oddaljene kraje. Daljave so tako rekoč izginile. Ves ta napredek je pa imela pred očiti gledalcem razstavo.

Lokomotiva je sedaj najvažnejše prometno sredstvo, o njej lahko rečemo, da je popolnoma preobrazila svet.

Nad 200 lokomotiv je bilo razstavljenih večjih in manjših, starših in novejših sistemov. Poleg lokomotive iz Leibnitzovih časov videl si lokomotivo novojšorške lokalne železnice, katera prevozi 112 milj v jedni uri. Baltimorska in ohijska železniška družba je razstavila 58 lokomotiv, ki kažejo razvoj železnic. Razstavila je model parnega stroja iz 1680. leta, kakeršnega je izumil ewcomb, ki je podoben kakemu kotlu za čaj na kolesih, potem slede po vrsti neznatne lokomotive do najnovejših velikanov.

Pensilvanska železnica je razstavila cel vlak, kakeršne so imeli ob začetku železnic. Ta vlak gledalce spominja na čase, ko so še naši stari očetje z vso počasnostjo potovali po železnici. Pa tudi druge železnice so poiskale vse stare stvari, ki so jih še imeli kje zavržene, da jih pošljejo na razstavo, kjer so gledalcem predočevale zgodovino železnic.

Zanimiva je bila razstava muzeja železniških tirov v Osnabrücku. Tu je bila cela zbirka železniških tirov iz raznih krajev in časov. Posamezne stvari bile so uvrstene v skupine in v vsaki skupini so kronologično razvrščene, tako da so gledalci na tej zbirki se zares lahko učili zgodovino železnic.

Poleg železniških modelov je pa razstavljena cela vrsta ladijinih modelov. Ta zbirka je v nekem oziru še zanimivejša, ker je plovstvo starejši od železnic. Tukaj so gledalci občudovali modele najstarših ladij in čolnov do najnovejših in najhitrejših parnikov.

Na dobre stare čase je spominjal model stare rimske ceste, po kakeršnih so se premikali legijoni rimskih vojen.

Da je pa bilo poleg tega še razstavljeno družih novih in starih občevalnih sredstev, še praviti ni treba. Od primitivnega voza, do najelegantneje kočije vse je bilo razstavljeno, vse kar vlečejo konji ali voli v raznih delih sveta. Pa tudi samotežnih vozičkov ni manjkalo. Mnogo prostora zavzemali so velecipedi, katere so veselo ogledovali vsi prijatelji tega novejšega športa. Mrtvaški voz vreden 15000 dolarjev je tudi vzbujal občno občudovanje. Za mrliča je pač vse jedno, ali je voz lep ali ne, ko ga peljejo k poslednjemu počitku, ali za otroke in vnuke je pa pač lepo, da očeta ali deda peljejo na pokopališče v vozu, ki je veljal 15000 dolarjev. Seveda v tacih vozeh vozijo le bogate Amerikance, mi Slovenci bodemo pa še morali za zmirom se odreči temu, da bi naše slavne in zaslužne može na tacih vozeh vozili k sv. Krištofu.

(Dalje sledi.)

### Obrtnijske raznoterosti.

**Shod avstrijskih krojačev.** Dne 10. 11. in 12. februarija meseca bode shod avstrijskih krojačev na Dunaji. Na tem shodu se misli osnovati zveza krojačev.

**Hiše iz pepela.** Napredek tehnike je pripomogel, da se iz pepela napravijo kamni za zidanje. V Limburgu na Nemškem je stavbeni mojster Wagner zgradil več nadstropij visoko hišo iz pepela. Le za streho se je poradilo nekaj gipsa. Celo kamnoseška dela so napravljena iz pepela, kateremu so primešali nekaj zdrobljenega kamena. Ta način zidanja, je velikega narodno-gospodarskega pomena, ker se porabijo celi knpi



vladne cerkvene politike, mej drugim tudi sklincevatelj katoliškega shoda grof Zichy. Liberalna stranka je zaradi tacega izida močno razdražena in se že govori, da mislijo liberalci izstopiti iz narodne kazine. Vladi se stališče že maje, posebno ker v višjih krogih z njeno politiko nikakor niso zadovoljni.

**Nemčija.** — Na političnem polju zanima svet najbolj novica, da sta se nemški cesar in bivši državni kancelar knez Bismarck pobotala. Kakor znano, živela sta ta dva v nespozumljenji. Nasprotovala sta si drug drugemu v političnih vprašanjih. Posebno Bismarck je kaj rad javno grajal upravo nemškega cesarstva. Cesar je zadnji čas sprevidel, da je najboljša, da se z Bismarckom sporazume. Voljo k temu sporazumljenju je tekom minolega leta pokazal že nekaterikrati. Zadnje dni storil je pa v to svrhu prav odločilen korak. Ko je namreč Bismarck okrevel od influence, poslal mu je po svojem adjutantu steklenico starega vina. mu čestital na ozdravljenji in ga povabil v Berolin. Bismarck se je zahvalil in obljubil priti v Berolin. Te dni je Bismarck res prišel v Berolin, kjer so ga najlepše sprejeli. — Glede sporazumljenja Bismarckovega in cesarjevega so razna mnenja, eni pravijo, da bo to vplivalo na politiko, to je, da se bode cesar zana-prej ravnal po nasvetih Bismarckovih, drugi zopet trdijo, da bode cesar tudi zanaprej sam vladal po svoji volji. Bolj gotovo je, da je cesar za to iskal prijateljstva z Bismarckom, da se bo mogel o raznih stiskah, ki se obetajo Nemčiji, nanj obrniti za svet; sicer bo pa zadevo razjasnila bodočnost.

**Srbija.** — Simičevo ministerstvo je sestavljeno iz zmernih naprednjakov in liberalcev. Radikalni klub je prepovedal vsakateremu radikalcu vstop v ministerstvo. Ko se je novo ministerstvo predstavilo skupščini, izjavili so radikali, da ne podpirajo nove vlade. Radikalni listi pišejo strogo proti nezakonitemu postopanju krone, posebno, ker se je poklical Milan v Beligrad, ko se je bil zavezal z besedo, da ne pride več na Srbsko. Nova vlada skupščine ni razpustila, pač pa odložila zasedanje do 1. novembra. Do tega časa misli namreč doseči sporazumljenje. — Zatožbo proti bivšim liberalnim ministrom je nova vlada zaustavila. — Okrožne in okrajne prefekte nadomestila je vlada s častniki in poskrbela sploh za vsako odvrnitev nemirov.

## Obrtnija.

### Čikago in Kolumbijeva razstava.

(Dalje.)

Čitatelji so gotovo že večkrat čuli o Kaliforniji, tisti deželi v Ameriki, kjer poleg Avstralije izkopljejo največ zlata na svetu. Pa tudi sicer je Kalifornija blagoslovljena dežela. Naravno je, da ta dežela ni hotela na razstavi zaostati za drugimi deželami. Poleg države Illinois je bila palača te države izmej palač posamičnih ameriških držav največja. Tu razstavljeni predmeti so bili kaj lepo in razvidno vrejeni.

Že poslopje samo je jako znamenito. Zidava je v onem španjskomavriškem slogu, v katerem so bile zidane prve misijonske hiše očetov frančiškanov v Kaliforniji. Konci minolega stoletja so misijonarji frančiškanskega reda prišli v te kraje širit sv. vero in ž njo pa tudi izobraženost. Prvi tak misijon se je v Kaliforniji bil osnoval leta 1769. in v začetku tega stoletja je že bilo 18 taci misijonov. Po letu 1845. so pa ti misijoni propali vsled premenjenih političnih razmer. Razstavino poslopje imelo je več stolpov in kupol, ki so bile točno narejene

po stolpih in kupolah na omenjenih misijonskih poslopih. Na strehi je tudi bil napravljen vrt in pa kavarna.

Kalifornija je še nedavno imela lepe gozde, po katerih so rasla nenavadno debela drevesa. Pri glavnem vhodu v razstavino poslopje leži kos tacega velikanskega drevesa in zraven je pa bil nabasan kalifornski medved.

Znotraj je bila osvetljena dvorana, ki je z zgornjo galerijo dajala bila 100.000 štirjaških čevljev prostora za razstavo. Pod kupolo bil je deloma oddeljen prostor. Stene in stebri so bili ozaljšani z zastavami, palmami, travami in raznovrstnimi praprotmi, ki vse kažejo, da ima Kalifornija že vroče podnebje. Pod kupolo je lepo šumljal vodomet okrog stare datelnove palme, katero so s koreninami bili izkopali, pripeljali in posadili semkaj. Okrog tega prostora razvrščeni so pavilijoni posamičnih okrajev.

Tu so bili razstavljeni razni žlahtni plodovi te dežele, pomaranče, limone, jabolke, hruške, velikanske dinje in zelje, pa tudi sloveči kalifornski med.

Posebno zanimiva je bila razstava rudnin. V sredi je bil postavljen kip onega W. Marshalla, kateri je našel pri grajenji neke žage prvo kepico zlata v Kaliforniji, katera je potem obrnila pozornost sveta na to deželo. To se je zgodilo dne 19. januarja 1848.

Najditelj prvega zlata v Kaliforniji in pa tudi lastnik zemlje, na kateri se je našlo to zlato, sta umrla v revščini, ali veliko družih jih je pa potem obogatelo v tej deželi. V tem oddelku je razstavljena tudi ploščinasta ponev, v kakeršnih so sprva izpirali zlato v Kaliforniji. Potem so razstavljene razne novejšje priprave za izpiranje zlata. Tu naj omenimo, da se je v Kaliforniji dosedaj pridobilo že za 1400 milijonov dolarjev zlata.

Toda ne le zlata, temveč tudi druge rudnine je poslala Kalifornija na razstavo. Tako je razstavljeno živo srebro, ki se tu dobiva v večjih množinah. Boraksu se dobiva poleg v Kaliforniji le še v Novi Nevadi.

Tudi kalifornski baker, demanti in turmalini v lepih svetlorudečih kristalih so bili videti v tem oddelku.

Razstava je pa tudi pokazala Kalifornijo kot izvrstno vinorodno deželo. Razstavljena so bila vina, kakeršne morajo ugajati tudi najbolj razvajanemu grlu, tudi kalifornski konjak je na jako dobrem imenu. Poleg tega je pa Kalifornija tudi pokazala svoje izvrstno olje. Vroče podnebje posebno oljki ugaja. (Dalje sledi.)

### Obrtnijske raznoterosti.

Obrtna šola v Malboretu na Koroškem. V Kanalski dolini je prebivalstvo prišlo v veliko bedo, ker so propale tamošnje železne fužine. Da se pomore prebivalstvu, se je ondu osnovala obrtna šola, da se tako vvedo druge obrti. Ta šola pa ni le šola, ampak tudi hkratu produktivna zadruga, in obeta mnogo dobička, tako da se bodo Kanalci lahko preživeli. Šola je že prvo leto imela 480 gld. prometa. Poleg strugarstva se bodo na tej šoli oziroma v pridruženih zadrugi delale tudi razne stvari iz alabastra in družega kamenja v tej dolini. Napravil se je tudi že stroj za obdelovanje kamenja. V Avstriji se alabaster samo v Galiciji rabi za stavbeni obrt in ima ta obrt



## Obrtnija.

### Čikago in Kolumbijeva razstava.

(Dalje.)

Izvrstno je seveda Francija bila tudi v Čikagu zastopana. Francoski izdelki slave po svetu po svoji fini izdelavi in okusu. Velik napredek Francije je že svet občudoval na več pariških razstavah, ki so se vse jako izvrstno obnesle. V francoskem oddelku so se posebno odlikovale stvari od bron. Posebno je vzbujala vso pozornost gorostasna vaza, katero so poslali na razstavo bratje Thiebaut. To je bila gotova največja stvar, ki se je kedaj vlila iz bron in tudi gotovo jedna najlepših. Vsa vaza je vinska alegorija. Po vrhu so razvite vinske trte, po katerih se plazijo bahanti v angeljskih podobah. Ravno tako kakor ta vaza, so gledalci opazovali tudi druge mnoge lepe stvari od bron.

V Parizu se navadno izumljajo mode za noše. Vse, kar je v Evropi kaj veljavnega, se nosi po francoski modi. Zato je pa tudi naravno, da je baš novomodnih in jako fino narejenih oblek bilo mnogo videti v francoski razstavi. Zato je pa vzbujala posebno pozornost lepega spola.

Porcelanska industrija je v Franciji na jako visoki stopinji, to se je tudi videlo v Čikagu. Ti francoski porcelanski izdelki so se pa tudi po končani razstavi kaj lahko in hitro razprodali.

Tudi tekstilna industrija je bila v francoskem oddelku kaj dobro zastopana. Mnogo je tu bilo jako umetno narejenih preprog. Lep napredek se opazuje v grafičnih umetnih slikah. Francoski oddelek se pa ni odlikoval le po razstavljenih stvareh, temveč tudi po svoji lepi dobri uredbi. Videlo se je, da Francozi stvar razumejo, kar je čisto naravno, ker je v Parizu že bila tolika razstav kakor nikjer drugod.

Pa tudi Italija je žela mnogo slave v Čikagu, poleg tega pa še denarja. Njeni izdelki se niso le občudovali, temveč so se tudi drago kupovali. Posebno mramorni kipi in raznovrstne, posebno lesene rezbarije so vzbujale občno občudovanje. Podobe so bile tudi lepo poslikane in nekatere so bile videti, kakor žive.

Mej ameriškimi pokrajinami se na razstavi zlasti odlikuje angleška naselbina Kanada. Ta naselbina je precej samostojna in je tudi na razstavi to pokazala. Svojih izdelkov ni razstavila v angleškem oddelku temveč je priredila svojo razstavo. Razstavila je bombažne in volnene blage, čipke, železnino, posebno dobre žage, klavirje in mnogo drugih rečij.

V kmetijskem poslopu je Kanada razstavila razne kmetijske pridelke. Raznovrstno žito in druga semena so tukaj bila razstavljen, mej drugim znani kanadski grah, po katerem se tako zelo poprašuje zaradi tega, ker se ga ne lotijo nobeni mrčesi.

Največja zanimivost je pa bil gotovo velikanski sir, kateri je tehtal nič manj kakor 220 centov. Kupil ga je potem neki Anglež in sabo vzel v Evropo.

Izmej rudništva je razstavljeno mnogo niklene rude in že čistega nikla. Razstavljen je bil mej drugim 4500 funtov težek kos nikla, kateri je bil vreden kacih 2500 dolarjev. Pa tudi nekatere druge rude in kovine je razstavila Kanada. Samo premoga ni nič razstavila, ker ga nič nima.

Tudi v vrtnarski razstavi je dobro zastopana Kanada. Čuditi se je naravnost visoki stopinji kanadskega vrtnarstva. V rastlinjaki vzgojajo mnoge tropične rastline, mej drugim zlasti kaj lepe palme.

Kakor dobro se je tudi obnesla Kanada na razstavi, toliko slabše se je pa v obče Anglija, ako še ne mislimo na razstavo ženskih del, o katerih smo že govorili. Videlo se je le predobro, da še ni minola v Angliji mržnja do Američanov, da se torej Albijoni niso dosti zanimali za razstavo v Čikagu. Najbolje je na angleški razstavi bil zastopan porcelan in pa lončeni izdelki. Nekaj novega je bilo Eltonovo blago. Bogat plemenitaš Elton na svojem posestvu izdeluje lončeno blago, ki se odlikuje po čudni barvi in še čudnejši obliki. Kdor je kdaj videl to blago, bode že gotovo zopet spoznal, ali popisati ga je pa jako težko. To blago tudi ni drago.

Hišne oprave v angleški razstavi ni bilo nič posebnega. Opazili so se nekateri predmeti v srednjenemškem slogu. Le angleške medne (mesingaste) postelje so nekaj posebnega. Te postelje pa zadnje leta izdelujejo že tudi v Ameriki. Zato so nalašč naročili delavcev iz Anglije.

Razstava je pa bila tudi jako slabo vrejena. Vse je bilo pomešano, tako da so se gledalci komaj spoznali. Zastopane so pa bile tudi nekatere kolonije, pa se tudi niso nikakor odlikovale.

Od južnoameriških republik je kaj mičen pavilijon imela Venezuela. Ta dežela ima jako bogate poljedelske pridelke, posebno pripada mej dežele, v katerih se prideluje mnogo kave. Poleg mnogih kmetskih pridelkov, so pa bili Venezuelci razstavili mnogo lepih slik, kar kaže, da v tej deželi še precej umetnost cvete. Tudi je bilo razstavljenih več zgodovinskih važnih stvari, grb Karola V. z mestu hiše v Novem Cadizu, ostanki zastave Franca Pizzara, s katero je l. 1533. zmagovalno prišel v Cuzco Boliviarov častni meč, kateri mu je dalo mesto Lima, medalija Washigthonova, katero je izročila njegova rodbina 1826. osvoboditelju Venezuelu generalu Lafayettu.

(Konec sledi.)

### Obrtnijske raznoterosti.

Dober lak za obrtno železne peči napraviš, če 1 kilo esnega katrana razgreješ, da skoro zavre in prideneš  $\frac{1}{16}$  kilo železnega vitrijola. Ta lak je črn. Vrhnji del peči, kateri se ima lakirati, se razgreje in vroč lak s čopičem namaže. Gorkota lak kmalu posuši in se potem lepo sveti ter je jako trajen.

Kavine in čokoladne lise izpraviš iz tkanin, ako jih namočiš z zmesjo jajčnega rumenjaka in glicerina in v gorki vodi dobro izpereš in potem pa še vlažno tkanino na nasprotni strani ne s preveč vročim gladežem zlikaš.

\*



preteklost kaže, da kaj lahko menja svoje nazore. Zato se ne bomo nikakor čudili, če postane dober prijatelj liberalne stranke. Seveda se ne ve, če bi drugi protisemitje hoteli iti za njim.

**Srbija.** — Homatije v Srbiji postajajo vedno resnejše. Milan se ne umakne iz Srbije, radikaleci pa ne jenjajo hujskati proti dinastiji. Nevolja zoper Milana je postala že obča. Celo liberalci so se jeli že družiti z radikaleci, le da bi Milana — vsiljenca izpravili iz dežele. Obema strankama je posebno na tem, ker se boje zlih nasledkov, ako ostane Milan v deželi. Zlasti Rusiji se ne marajo zameriti, ki zahteva odstranitev Milana. Milan sam se za vse to ne zmeni dosti in gospodari po svoje naprej, gotovo v škodo Srbiji. Kak bo imela cela stvar konec, pokazala bo prihodnost; veselega ni ničesar pričakovati.

**Rusija in Nemčija.** — O nemško-ruski trgovski pogodbi posvetuje se sedaj posebna komisija nemškega državnega zbora. Kolikor je dosedaj znanega od posvetovanj, je gotovo, da se bode pogodba sprejela. Sicer se je toliko govorilo in pisarilo od nemške strani proti pogodbi, da je bilo pričakovati, da se ista ne bo sprejela, toda nasprotstvo se je pleglo. Piše se, da so Nemci največ odjenjali od strahu, boječi se namreč, da bi drugače Rusija ne pričela vojne proti Nemčiji. To izpovedal je baje neki nemški poslanec na volilskem shodu. Gotovo je torej, da nemški državni zbor sprejme trgovinsko pogodbo z Rusijo.

**Anglija** — Prvi toodobni državnik v Evropi ministerski predsednik angleški, Gladstone, je odložil svoje mesto. K temu koraku ga pa ni morebiti privedlo kako politično nasprotstvo, temveč sama osobna okoliščina, da je na očeh nevarno zbolel in, da ne more v škodo svojega lastnega zdravja več opravljati težavnega posla. Če se pomisli, da je Gladstone že čez 80 let star, ni to nič čudnega. Za Angleške liberalce je odstop Gladstonejev prepomenljiv in malone nenadomestljiv, vendar je pa upati, da se liberalci ne razdružijo, temveč ostanejo složni pod vodstvom Roseberry-ja, ki je kot nastopivši vodja liberalcev zasel tudi mesto ministerskega predsednika angleškega. Ircem je novi ministerski predsednik obljubil, da ne opusti Gladstonejeve homerule.

## Obrtnija.

### Čikago in Kolumbijeva razstava.

(Konec.)

Po številu razstavljenih stvari se ni nikakor odlikovala republika ekvadorska, pač pa po razstavljenih stvarih. Gotovo je ni zlepa dežele, ki bi se tako odlikovala po različnosti rastlinstva nego baš Ekvador. V tej državi rastejo vse rastline od tropičnih do planinskih rastlin, ki rasto ob meji večnega snega. Posebno je Ekvador nenavadno bogat na najrazličnejših lesovih. To se je videlo tudi na razstavi. Razstavljena je bila miza, v kateri je bilo 500 raznih lesov. Tudi je bilo mnogo drugih poskusenj iz 500 trdih in 150 mehkih lesov.

Ekvador je razstavil tudi nekaj malega rudnin. [Od obrtnijskih stvari se odlikujejo nekatere po svoje lepem ali finem delu, nikakor pa ne po praktični porabi. Sploh v Ekvadoru ni obrt posebno na visoki stopinji. Kot posebnosti je omeniti fini slamnik, katerega so delali 8 mesecev in se je cenila njegova vrednost na 300 dolarjev. Razstavljen je bil lep ženski čevelj brez šiva in vtisnjeno sedlo.

Nekateri samostani razstavili so umetne vezenine in čipkarije. Indijanski rodovi so razstavili mnogo oblek in orodja. Ti predmeti so bili jako zanimivi. Gledalec je pa vendar pri njih dobil vtis, da nikakor prav ne ugaajo za sedanji vek. Človek se misli, ko te stvari ogleduje, da je prostavljen za več stoletij nazaj in da ima tako rekoč pred seboj velik kos prazgodovine.

Nekaj ne ravno popolnih slik je pa nam kazalo veličastnost te lepe dežele. Ekvador je od prirode bogato obdarovan, ali v kulturnem razvoju je pa precej zaostal, ali upati je, da popravi kmalu, kar je zamudil.

Še precej dobro je zastopana Brazilija, ki je poslala na razstavo seveda v prvi vrsti poljedelske pridelke, ker je poljedelska država. Ta dežela je nenavadno rodovitna, žal da vedni notranji nemiri ovirajo njen razvoj. Brazilija je dežela, kjer se pridelava največ kave. Tudi na razstavo je poslalo mnogo tega svojega plodu. Jeden glavnih pridelkov poleg kave je pa kavčuk, ki se naredi iz soka raznih dreves, ki rasto po Braziliji. Na razstavi bila je videti ogromna krogla od kavčuka.

Pa še poleg te krogle je bilo razstavljenih mnogo vrst kavčuka in gumija, zlasti znani paragumi, ki je nenavadno prožen in se dobiva iz soka dreves, ki rasto ob mogočni Amazonski reki. Brazilija bode še dolgo lahko preskrbovala Evropo s takimi proizvodi, če tudi neusmiljeno ondu v mnogih krajih poje sekira. Dreves, iz katerih se dobiva gumi in kavčuk, je tukaj taka sila, da jih ne bodo skoro nič ugonobiti. Takih gozdov, kot so v severni Braziliji, ni več na svetu.

Važna pridelka braziljska sta dalje tobak in pa pavola, katerih pridelkov je bilo mnogo na razstavi. Posebno je bila tudi zanimiva braziljska kmetska hiša. Ta hišica je bila kaj priprosto napravljena. Ta nima nobene stropa, temveč samo streho. Narejene so neke deske za ležanje, druge hišne oprave ni nobene. Brazilijanski kmet še ne pozna potreb kulturnih narodov. Okrog hišice so razne posode, in drugo priprosto kmetijsko orodje. Ta hišica je imela namen predstavljati življenje na kmetih v Braziliji, ki nikakor ni posebno mično.

Izmej vseh obrtnij je v Braziliji najbolj razvito strojarstvo. Brazilijansko usnje ni na slabem glasu. Na razstavi so bile videti najraznovrstnejše kože ustrojene, celo kože od neke vrste kušarjev in kač. Tudi so vabili oko gledalcev nase razni izdelki iz usnja, ki so bili največ precej solidno delo.

Socijalno vprašanje je jedno najvažnejših današnjega časa in zatorej niso tudi na razstavi mogli izhajati brez taci poskusov. Drugače bi razstava ne bila popolna. Dve učeni dami, obe profesorici na višjih šolah sta se zanimali za stvar. Posebno Davis, katera na neki visoki šoli poučuje kemijo, je hotela poskusiti, kako bi delavska rodbina shajala s 500 dolarji na leto. 500 dolarjev za ameriške razmere ni velik zaslužek, kajti toliko zasluži skoro vsak delavec. V Evropi bi seveda se delavci srečne šteli, da imajo po toliko na leto. Zato pa tudi ta ameriški eksperiment nima za Evropo pravega pomena.



Davis je vse natančno proračunila, koliko potrebuje delavska družina za hrano, koliko za obleko, vse malo s profesorsko pedanterijo. Naredili so potem hišico, kakršna je primerna za delavce in kakoršno si ameriški delavec lahko napravi s svojim zaslužkom, predno se oženi. V to hišico so nastavili neko delavsko rodbino s 6 osebami za čas razstave in jo z določenimi 500 dolarji hranili. Mož se je zavezal, da ves čas razstave ne bode porabil nič drugega denarja, nego tega, ki je odločen za ta poskus. Hodil je pa na delo in prihajal v to hišico domu jest in zvečer spat. Žena je opravljala domača opravila, ker je tako proračunjeno, da ženi ni potreba služiti.

Vsak mesec so osebe tehtali, da so se prepričali o vspehu tega poskusa. Govori se, da se je poskus dobro obnesel. Po našem mnenju pa vendar vsa stvar nima pravega pomena. Po taki najeti rodbini na razstavi se ne morejo še faktične razmere delavcev presojudati. Ni se pri tem poskusu oziralo na bolezni, katerih se nobena rodbina ne izogne, pa tudi ne na to, da pridejo časi, ko ni dela. Še mnogo drugih okolnostij je v življenju, ki se ne dajo predstaviti na kakem takem poskusu.

Razstava v Čikagu se je tudi s tem odlikovala, da je imela veliko igračo. Tukaj je bilo napravljeno 250 čevljev visoko kolo. Na tem kolesu je ob obodu viselo 36 vagonov, v katerih je bilo za 4400 ljudi prostora. To kolo je seveda gonil parni stroj. Ljudje, ki so se hoteli zabavati, so se useli v vagone, in kolo se je sukalo in jih je vzdigovalo in doli izpuščalo.

Amerikanci so sprva mislili, da bi zgradili še večji stolp nego Eifflov. To bi se bilo seveda dalo, ali to bi ne bilo drugega kakor posnemanje Francozov. Da bode kaj posebnega, je inženjer Washington Gale Ferris se izmislil, da napravi omenjeno kolo. Osnovala se je bila posebna delniška družba, s 600.000 dolarjev kapitala, ki je uresničila to idejo. Ta kolo se je delal 6 mesecev. Sprva vozili so za poskušnjo zastoj razne delavce in časnikarje. Kolo z ljudmi, ki so se vozili, je tehtalo 1200 ton. To visoko kolo se je videlo od daleč in je imelo mnogo občudovalcev, gotovo ni nič manj, kakor Eifflov stolp.

### Obrtnijske raznoterosti.

**Železni lot**, kateremu ne škoduje niti vročina niti voda, se naredi iz 10 delov fino presejane ilovice, 5 delov fino presejanih železnih opilkov, 2 delov navadnega jesiha in 3 delov vode.

**Dobro sredstvo proti lesnemu črvu** je kreozotno olje iz osfaltnih tovarn. Z njim se namaže les in črv izgine. Neka Angleška komisija je pa priporočila, da se naj opravo, katere se je lotil lesni črv, postavi v dobro zaprti prostor in vanj postavi čašico bencina. Bencinova para pokonča črve. Ko je bencin izhlapil, se dolije nov, tako dolgo, da se najdejo mrtvi črvi v sobi.

**Rusko sredstvo proti molom v kužovini.** Vzemi močnega špirita in deni vanj nekaj kafre in zmlete lupine španjskega popra in vse deni nekaj dnij na peč ali pa na sonce, dokler se kafra ne razstopi. Na to se ta tekočina precedi. Če kožuhovina s to tekočino enakomerno poškropiš in zaviješ v platno, se je ne lotijo molji.

## Kmetijstvo.

### Škodljivci sadnega drevja.

(Dalje.)

**Črna češnjeva listna osa.** (*Eriocampo odumrata.*) Ličinka tega mrčesa nahaja se navadno od Kresa do sv. Mihela na listji češenj, češpelj in breskev, včasih pa tudi na hruškah. Svetle, majhne, črne polžaste ličinke zgrizejo listje in s tem napravijo veliko škodo. Ko jeseni začenja listje rumeneti, zlezejo ličinke z dreves v zemljo, kjer se premene v bube.

Kot pripomoček proti temu mrčesu priporočajo globoko razkopavanje pomladi okrog drevesa, da mrčes ne more izleteti, in pa uničenje ličink na drevju. Dobro je pa tudi potresanje z žveplom ali pa s prašenim apnom.

**Češnjeva muha.** (*Spilographa cerasi.*) V juniji in juliji nastopijo te muhe v večjem številu. Ličinke namreč prezimijo v zemlji, kjer se premeni v majhno bubo in se žuželka razvije v maji. V juniji polaga ta muha svoje jajčica v češnje, ki se potem izpridijo, ko se izležejo ličinke. Najbolje sredstvo proti temu mrčesu je, če se tla okrog drevesa razkopujejo pomladi, predno žuželke izlete.

Češplja ima mej žuželkami zlasti tri sovražnike, češpljevega zavrtača (*Rhynchites cupreus*), češpljevega zavijača (*Tortrix funebrana*) in pa češpljevo oso (*Thenthredo fulvicornis*). Ličinka prvega teh mrčesov živi še od nezrelega češpljevega mesa, druga od zrelega, in tretja pa od nezrelih jedrc. Prva žuželka je rilčkar bakrene barve, ki se pokaže v maji ali juliji na drevesih. Škodo napravlja s tem, da obgrize mlado brstje in mladike, ter leže jajčica v nezrelo sadje, ki potem kmalu pade na tla. Ličinka še potem kacic pet tednov živi od velega sada, potem pa zleze v zemljo, kjer se premeni v bubo in jeseni ali pa pomladi se pa razvije hrošec. Hrošči, ki se jeseni razvijo, prezimijo na drevesu kje v kaki lubovi razpoki. Tega škodljivca najbolje preganjaš, ako pobereš in uničiš vse zelo sadje, ki je palo na tla in je pokončaš in lub drevesa jeseni osnažiš, da ogrebeš hrošče, ki so na drevesu hoteli prezimiti.

Drugi mrčes se okoli ličink nahaja v zrelih češpljah, pa tudi v breskvah in takemu sadju pravimo, da je črivo. Tudi proti temu mrčesu borimo se najbolje s tem, da nabiramo poškodovano sadje, predno so izlezele ličinke in ga uničujemo.

Tretja žuželka leže svoje jajčica že v cvetje in izlegle ličinke se potem žive od koščičinega jedrca. Vsled tega se tak sad ne razvije, temveč kmalu pade na tla. Iz sadu, ki je pal na tla izleze ličinka, ki zleze v zemljo, kjer se zaprede in prezimi, spomladi se pa žuželka dalje razvije in izleti. Tudi proti temu škodljivcu je najbolje sredstvo, ako se nezrelo sadje nabira in uničuje. Lahko se daje prašičem. Nikakor pa ni priporočati tacega sadja metati na kompostni kup, ker s tem bi le prav pospešili pomnoževanje tega mrčesa, ker ličinke bi lahko prišle v